

GREENWELL MATONGON ALUEEN NUORTEN TIEDONHANKINTA JA KOHTAAMISPAIKAT TIEDONHANKINNASSA

Ritva Nyberg

Tampereen yliopisto
Informaatiotutkimuksen laitos
Pro gradu-tutkielma
Marraskuu 2009

TAMPEREEN YLIOPISTO
Informaatiotutkimuksen laitos

NYBERG RITVA: Greenwell Matongon alueen nuorten tiedonhankinta ja kohtaamispaikat tiedonhankinnassa
Pro gradu-tutkielma, 66s., 2 liites.
Informaatiotutkimus
Marraskuu 2009

Tiivistelmä

Tutkimuksessa haluttiin selvittää Namibian Windhoekissa sijaitsevan Greenwell Matongon alueen nuorten tiedonhankintatapoja ja kohtaamispaikkojen roolia tiedonhankinnassa. Aihe kuuluu tiedonhankintatutkimuksen piiriin ja arkielämän tiedonhankintaan. Tutkimus oli osa Vantaan ja Windhoekin välistä yhteistyöohjelmaa, jonka yksi tehtävä on ollut kirjastopalveluiden kehittäminen. Sen tuloksena Windhoekin Katuturan slummialueelle perustettiin Greenwell Matongon yhteisökirjasto vuonna 2005. Tämän tutkielman tarkoitus oli kartoittaa tiedonhankinnan kannalta tärkeitä paikkoja ja selvittää, mikä rooli Greenwell Matongon yhteisökirjastolla on nuorten tiedonhankinnassa.

Tutkielman viitekehyksenä oli Karen E. Pettigrewn kehittämä ”kohtaamispaikan” (”information ground”) käsite. Havaintojensa pohjalta Pettigrew määritteli kohtaamispaikat sosiaalisiksi ympäristöiksi, jotka syntyvät ihmisten kerääntyessä yhteen jotain tarkoitusta varten ja joiden ilmapiiri saa aikaan spontaania tiedon jakamista. Kohtaamispaikkoja voivat olla parturit, kampaamot, leikkipuistot, bussit ja monet muut joko pysyvät tai väliaikaiset paikat, joissa tapahtuu tiedon jakamista. (Pettigrew 1999).

Tutkielma perustui empiiriseen aineistoon ja aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla 13 -26 -vuotiaita nuoria, jotka osallistuivat Greenwell Matongon yhteisökirjastossa järjestetyille kaksipäiväiselle tietokonekurssille. Tutkielmassani käytin hyväkseni myös aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta. Namibian yliopiston informaatiotieteen professori Kingo Mchombu kartoitti vuonna 2007 päättyneessä tutkimusprojektissaan Greenwell Matongon asukkaiden tiedontarpeita. Mchombun tutkimuksen tarkoitus oli etsiä käytännöllisiä ratkaisuja siihen, miten yhteisön tiedontarpeisiin voidaan vastata niin, että köyhyyttä voidaan vähentää. Lisäksi hän halusi selvittää, mikä yleisten kirjastojen ja yhteisökeskusten tehtävä voisi olla köyhyyden vähentämisessä. (Mchombu 2007)

Tutkimuksen mukaan nuoret tarvitsivat eniten opiskeluun ja tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvää tietoa. Tutkimuksessa ilmeni myös, että Greenwell Matongon yhteisökirjasto on nuorille tärkeä tiedonvälittäjä. Tärkeimpiä tiedonlähteitä olivat muut ihmiset, radio, lehdet ja Internet. ”Kohtaamispaikoiksi” (”information grounds”) luonnehdittuja paikkoja olivat mm. Greenwell Matongon yhteisökirjasto ja kirkko. Paikallisille nuorille Greenwell Matongon kirjasto on turvallinen ja tuttu ympäristö, jossa voi luottaa toisiin ihmisiin. Tällainen ympäristö rakentaa luottamusta ihmisten välille ja edistää siten myös tiedon jakamista. Kehittämällä Greenwell Matongon yhteisökirjastoa kohtaamispaikkana ja vahvistamalla sen suhteita alueen muihin kohtaamispaikkoihin voidaan kehittää sosiaalisia tiloja, jotka tukevat tiedon virtaamista ja ihmisten välistä kanssakäymistä.

Asiasanat: Tiedonhankinta, tiedonvälitys, tiedonlähteet, kirjastot

1. JOHDANTO	1
2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	2
2.1 TIEDONHANKINTATUTKIMUS	2
2.1.1 Tiedon arvoketju	3
2.1.2 Tiedonlähteet ja kanavat	4
2.1.3 Tiedontarve	4
2.1.4 Tiedon käyttö	5
2.2 INFORMAATIOKÄYTTÄYTYMINEN	6
2.3 INFORMAATIOKÄYTÄNNÖT	6
2.4 ARKIELÄMÄN INFORMAATIOKÄYTÄNNÖT	6
2.5 TIEDON JAKAMINEN	7
2.6 KOHTAAMISPAIKKA	7
2.7 SOSIAALINEN KONSTRUKTIVISMI	8
3. ARKIELÄMÄN TIEDONHANKINTATUTKIMUKSEN MALLEJA	9
3.1. TAUSTAA	9
3.2 SENSE-MAKING-TEORIA	9
3.3 TIEDONHANKINNAN YMPÄRISTÖT	10
3.4 MCKENZIEEN ARKIELÄMÄN INFORMAATIOKÄYTÄNTÖJEN MALLI	11
3.5 ARKIELÄMÄN TIEDONHANKINTA ELÄMÄNTAVAN JA ELÄMÄNHALLINNAN KEHYKSESSÄ	13
3.6 ARKIPÄIVÄN INFORMAATIOKÄYTÄNNÖT	14
4. AIEMPI TUTKIMUS	16
4.1 CHATMAN JA TIEDON JAKAMINEN	16
4.2 SOSIAALINEN KONSTRUKTIVISMI TIEDONKÄYTÖN TUTKIMUKSESSA	17
4.3 "KOHTAAMISPAIKAT" ("INFORMATION GROUNDS")	18
4.3.1 "Kohtaamispaikan" käsitteen synty	18
4.3.2 Tutkimus ihmisten tiedonhankintatavoista ja kohtaamispaikoista	20
4.3.3 Tutkimus opiskelijoiden kohtaamispaikoista	21
4.4 MCHOMBUN TUTKIMUS	23
4.4.1 Johdanto	23
4.4.2 Tutkimusmenetelmät	25
4.4.3 Köyhyyden vähentämiseen liittyvät tiedontarpeet	25
4.4.4 Koulutukseen liittyvät tiedontarpeet	26
4.4.5 Tasa-arvo ja siihen liittyvät tiedontarpeet	27
4.4.6 Perhesuunnitteluun ja terveyteen liittyvät tiedontarpeet	27
4.4.7 Ympäristökysymykset ja niihin liittyvät tiedontarpeet	28
4.4.8 Greenwell Matongon yhteisökirjasto	28
4.4.9 Mchombun tutkimuksen johtopäätökset	29
4.5 KIRKKO ARKIELÄMÄN TIEDONHANKINNASSA JEONGIN MUKAAN	30
4.6 KIRJASTO PAIKKANA	30
5. TUTKIMUKSEN KOHDE	31
5.1 TAUSTAA	31
5.2 NAMIBIA	33
5.3 NAMIBIAN KIRJASTOLAITOS	34

5.4 VANTAA-WINDHOEK-PROJEKTI	35
5.4.1 Kirjastoyhteistyö	36
6. EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	37
6.1 LAADULLINEN TUTKIMUS	37
6.2 TUTKIMUSONGELMA	38
6.3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA – AINEISTO	38
6.4 AINEISTON ANALYYSI	40
7 TUTKIMUSTULOKSET	41
7.1 HAASTATELTAVIEN TAUSTATIEDOT	41
7.2 TIEDONTARPEET	42
7.3 TIEDONLÄHTEET JA KANAVAT	43
7.3.1 Kirjasto tiedonvälittäjänä	44
7.3.2 Kirjaston käytön syitä	45
7.4 MUUT TIEDONLÄHTEET	46
7.4.1 Internet tiedonlähteenä	46
7.4.2 Lehdet tiedonlähteinä	47
7.4.3 Kirjat tiedonlähteinä	48
7.4.4 Radio tiedonlähteenä	48
7.4.5 Televisio tiedonlähteenä	49
7.4.6 Muut ihmiset tiedonlähteinä	49
7.4.7 Muut tiedonvälittäjät	50
7.5 ERI TIEDONVÄLITTÄJIEN JA TIEDONLÄHTEIDEN HUONOJA PUOLIA	51
7.5.1 Greenwell Matongon kirjaston huonot puolet	51
7.5.2 Tiedonlähteiden huonoja puolia	52
7.6 KOHTAAMISPAIKAT	53
7.6.1 Greenwell Matongon kirjasto kohtaamispaikkana	54
7.6.2 Kirkko kohtaamispaikkana	55
7.6.3 Muut kohtaamispaikat	56
8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	56
8.1 TUTKIMUSKOHDE	56
8.2 NUORTEN TIEDONTARPEET	56
8.3 TIEDONLÄHTEET JA KANAVAT	57
8.4 KOHTAAMISPAIKAT	59
8.5 KOHTAAMISPAIKAT INHIMILLISEN KEHITYKSEN TUKIJOINA	60
8.6 YHTEISÖKIRJASTO OPISKELUN TUKIJANA	61
8.7 LOPUKSI	62
LÄHTEET:	63
LIITTEET	67
LIITE 1: HAASTATELURUNKO VAIHTOEHTOINEEN	67

1. JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Namibian pääkaupungissa Windhoekissa sijaitsevan Greenwell Matongon alueen nuorten tiedonhankintatapoja ja kohtaamispaikkojen roolia tässä tehtävässä. Aihe kuuluu tiedonhankintatutkimuksen piiriin ja arkielämän tiedonhankintaan. Tutkielmani perustuu empiiriseen aineistoon ja aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Tutkielman tarkoitus on kartoittava, ja siitä saatua tietoa voidaan käyttää Greenwell Matongossa sijaitsevan yhteisökirjaston¹ ja sen yhteydessä olevan yhteisökeskuksen palvelujen parantamiseen. Sen kautta voidaan saada tietoa myös muista tiedonhankinnan kannalta tärkeistä paikoista. Tutkimus on osa Vantaan ja Windhoekin välistä yhteistyöohjelmaa.

Kiinnostuin tästä aiheesta, koska olen mukana Vantaan ja Windhoekin välisessä yhteistyöprojektissa. Toiminta on osa pohjoisen ja etelän kuntien välistä yhteistyöohjelmaa, jonka tavoitteena on kehittää uusia toimintatapoja kansainväliseen kuntayhteistyöhön. Ohjelmaa rahoittaa Suomen ulkoministeriö ja koordinoi Kuntaliitto. Yksi osa tätä yhteistyötä on kirjastopalveluiden kehittäminen, ja sen tuloksena Windhoekin Katuturan slummialueelle perustettiin yhteisökirjasto vuonna 2005. Vuonna 2006 yhteistyöhön tulivat mukaan myös Espoon ja Helsingin kaupunginkirjastot. Pääkaupunkiseudun kirjastojen eli HelMet - kirjaston henkilökunnan tehtävä on antaa asiantuntija-apua kirjastopalvelujen kehittämisessä. Olen ollut mukana kirjaston projektiryhmässä Vantaan toisena edustajana vuodesta 2006 lähtien ja vierailut Windhoekissa kaksi kertaa. Vierailujen yhteydessä alkoi syntyä ajatus tutkimuksen tekemisestä, joten Pro gradu-tutkielman tekeminen tästä aiheesta tuntui luontevalta.

Tutkielmani viitekehyksenä on Karen E. Pettigrewn kehittämä ”kohtaamispaikan” (”information ground”) käsite. Havaintojensa pohjalta Pettigrew määritteli kohtaamispaikat sosiaalisiksi ympäristöiksi, jotka syntyvät ihmisten kerääntyessä yhteen jotain tarkoitusta varten ja joiden ilmapiiri saa aikaan spontaania tiedon jakamista. Kohtaamispaikkoja voivat olla parturit, kampaamot, leikkipuistot, bussit ja monet muut joko pysyvät tai väliaikaiset paikat, joissa tapahtuu tiedon jakamista. (Pettigrew 1999, 811). alkunsa tutkimuksesta, jossa Pettigrew tarkasteli kunnallisilla jalkaklinikoilla tapahtuvaa hoitajien ja vanhuspotilaiden välistä vuorovaikutusta ja tiedon jakamista.

---

¹ Namibiassa on maan itsenäistymisen jälkeen alettu käyttää yleisestä kirjastosta (public library) nimitystä yhteisökirjasto (community library). Niskalan mukaan muutos heijastaa uutta kirjastokäsitystä eli ajatusta siitä, että kirjaston tarkoitus on palvella koko väestöä, ei vain etuoikeutettua vähemmistöä. (Niskala 2008, 17)

Tutkielmassani käytän hyväkseni myös aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta. Namibian yliopiston informaatiotieteen professori Kingo Mchombu kartoitti vuonna 2007 päättyneessä tutkimusprojektissaan Greenwell Matongon asukkaiden tiedontarpeita. Mchombun tutkimuksen tarkoitus oli etsiä käytännöllisiä ratkaisuja siihen, miten yhteisön tiedontarpeisiin voidaan vastata niin, että köyhyyttä voidaan vähentää. Lisäksi hän halusi selvittää, mikä yleisten kirjastojen ja yhteisökeskusten tehtävä voisi olla köyhyyden vähentämisessä. (Mchombu, 2007, 10) Käytän Mchombun tutkimuksen tuloksia täydentämään omaa aineistoani, joka keskittyy tiedonlähteiden lisäksi kohtaamispaikkojen kartoittamiseen. Vertailemalla ja yhdistämällä näitä tuloksia Mchombun tutkimustuloksiin voidaan löytää uusia keinoja kehittää kohtaamispaikkoja ja parantaa tiedon jakamista.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää nuorten tiedonlähteitä sekä kokoontumispaikkojen asemaa tiedonlähteiden joukossa. Tutkielma koostuu seuraavista osista: Tämän johdanto-osan jälkeen määrittelen tutkimuksen kannalta keskeiset käsitteet. Luvussa 3 esittelen arkielämän tiedonhankinnan malleja ja luvussa 4 arkielämän tiedonhankintaa käsittelevää aiempaa tutkimusta. Luvussa 5 on taustatietoja Namibiasta ja maan kirjastolaitoksesta sekä Vantaan ja Windhoekin välisen yhteistyöohjelman esittely. Luvussa 6 esittelen oman empiirisen tutkimukseni toteutuksen ja luvussa 7 tutkimustulokset. Luku 8 sisältää tutkimuksen johtopäätökset ja pohdintaa lisätutkimuksen aiheista.

2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

2.1 Tiedonhankintatutkimus

Tiedonhankintatutkimus on informaatiotutkimuksen osa-alue, joka tarkastelee tiedontarpeita, tiedonhankintaa ja tiedonkäyttöä. (Haasio & Savolainen 2004, 7-9) Se etsii vastauksia mm. eri tiedonlähteiden ja kanavien valintaan liittyviin kysymyksiin ja pyrkii selvittämään tiedonhankintaan vaikuttavia syitä. (Haasio & Savolainen 2004, 13) Valtaosa tiedonhankintatutkimuksesta on liittynyt ammatillisen tiedon tarpeiden ja hankintakäytäntöjen selvittämiseen. Kohderyhminä ovat olleet mm. tutkijat, virkamiehet, yrittäjät ja opiskelijat. (Savolainen 1993, 8).

Suuri osa tiedonhankintatutkimuksesta on kohdistunut ammatilliseen tiedonhankintaan, mutta sen rinnalla on jo 1970-luvulta lähtien tehty tutkimusta, jossa tarkastelun kohteena on työn ulkopuolinen toiminta. Tätä tutkimusperinnettä kutsutaan arkielämän ei-ammattillisen

tiedonhankinnan tutkimukseksi. Vakiintunut termi on arkielämän tiedonhankinta eli englanniksi ”everyday life information seeking” (ELIS). Tutkimusalaan on aiemmin viitattu myös käsitteillä kansalaisen tiedonhankinta ja ei-ammattillinen tiedonhankinta, mutta ne ovat osoittautuneet liian rajoittuneiksi kuvaamaan ihmisen jokapäiväiseen tiedonhankintaan liittyvien tekijöiden kokonaisuutta. (Haasio & Savolainen 2004, 107-108) Esimerkiksi kielikursseja koskeva tiedonhaku voi liittyä sekä työtehtäviin että vapaa-ajan harrastuksiin. (Savolainen, 1995, 266)

Tiedonhankintatutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat tieto, informaatio, data ja tietämys. Näiden käsitteiden määrittely on tärkeää, koska useat eri tieteenalat käyttävät käsitteitä eri tavoin. (Haasio & Savolainen 2004, 14)

2.1.1 Tiedon arvoketju

Informaatiotutkimuksen piirissä puhutaan tiedon arvoketjusta, jonka ajatuksena on tiedon jalostuminen ihmisen käyttöön. Ketju määritellään niin, että datasta mennään informaation ja tietämyksen kautta viisauteen ja osaamiseen. (kts. esim. Haasio & Savolainen 2004, 14) Tiedon arvoketju alkaa datan käsitteestä. Data (latinan sanasta ”datum” eli ”annettu”) on raaka-ainetta, bittivirtaa tai ääniaaltoa, sitä mitä lähdetään tulkitsemaan. Se on potentiaalista informaatiota, merkkijonoja tai signaaleja. Data on johonkin viestintäkanavaan koodattu viesti, joka otetaan vastaan ja tulkitaan. (Niiniluoto 1997, 28). Haasion mukaan data on eräänlaista informaation raaka-ainetta. (Haasio & Savolainen 2004, 15) Normaalissa kielenkäytössä informaatio-sanaa käytetään monissa eri merkityksissä. Sitä käytetään usein tieto-sanan synonyyminä, mikä lisää käsitteen sekavuutta. Suomen kielessä ei aina tehdä eroa ”datan”, ”informaation” ja ”tiedon” välillä. (kts. esim. Vakkari 1999, 18) Haasion mukaan informaatio on jotain, mitä on tulkittava, ennen kuin siitä tulee tietoa. (Haasio & Savolainen 2004, 15) Informaatiotutkimuksen piirissä tieto käsitetään hyvin laajasti. Se ei siis ole vain klassisen tiedon käsityksen mukainen hyvin perusteltu tosi uskomus. (kts. esim. Vakkari 1999, 19) Haasion mukaan tieto (knowledge) syntyy, kun informaatio muuttaa yksilön käsityksiä jostain asiasta. (Haasio & Savolainen 2004, 17). Lisäksi on huomattava, että usein suomen kielessä sana ”tieto” kääntyy englannin kielessä sanaksi ”information”. ”Tietämys” puolestaan on perinteinen nimitys käytettävissä olevien tai hyväksytyjen tietojen kokonaisuudelle (Niiniluoto 1988, 61). Se ei ole mikään erityinen tiedon laji, vaan terminä se ilmaisee tietojen kokonaisuuden määrää ja laajuutta. (kts. esim. Haasio & Savolainen 2004, 19)

Omassa työssäni käytän käsitteitä ”informaatio” ja ”tieto” laajasti ja siten, kuin niitä informaatiotutkimuksen piirissä käytetään. Joitakin käsitteitä on kuitenkin syytä selventää. Keskeinen käsite ”information ground” on kääntynyt ”kohtaamispaikaksi”, koska se on mielestäni kuvaavampi termi kuin suora käännös ”informaatiomaaperä”. Mchombun mukaan tieto on yhteisön kehittymisen olennainen osa, eikä osallistuvaa demokratiaa voi saavuttaa ilman sitä. (Mchombu, 2008, 9) Kehitysmaiden kontekstissa tieto on kuitenkin jotain, jota on käytetty sekä ihmisten ja ryhmien itsetunnon kohottamisen että vallan välineenä. Mchombu toteaa, että tullakseen kriittisiksi tiedon käyttäjiksi vähäosaisten yhteisöjen on analysoitava kriittisesti sekä ulkopäin tulevaa tietoa että omaa kulttuuriperintöään. Tässä prosessissa tiedosta tulee tärkeä kehittymisen lähde, joka antaa yhteisölle valtaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. (Mchombu 2002, 20) Omassa tutkimuksessani tämä näkökulma tietoon on tärkeä, koska Greenwell Matongon ja muiden yhteisökeskusten yksi tehtävä on olla yhteisön kehityksen ja itsetunnon kohottamisen välineitä.

2.1.2 Tiedonlähteet ja kanavat

Tiedonlähteellä viitataan yleensä johonkin materiaaliseen kantajaan, johon informaatio sisältö on tallennettu. Tiedonlähde voi olla dokumentti (painettu tai elektroninen) tai joku henkilö (esim. työtoveri). Kanava on käytäntö tai mekanismi, jonka kautta tiedonlähteelle voidaan päästä. Myös henkilö voi toimia kanavana, tällöin puhutaan tiedonvälittäjistä. Tietoverkkojen yhteydessä tiedonlähteen ja kanavan selkeä erottaminen ei kuitenkaan enää ole mahdollista, koska esimerkiksi yksittäinen kotisivu voi olla sekä tiedonlähde että kanava. (Haasio & Savolainen 2004, 19 -20)

2.1.3 Tiedontarve

Tutkijoiden ei ole ollut helppoa päästä yhteisymmärrykseen tiedontarpeen luonteesta. (Savolainen 1999, 79) Haasion mukaan informaatiotutkimuksen piirissä tiedontarpeen käsitettä on analysoitu melko vähän ja tiedontarpeen tyypittelyt ovat jääneet melko yleispiirteisiksi. (Haasio & Savolainen 2004, 27) Tiedontarpeiden sijasta useat tutkijat ovat puhuneet tietorakenteiden "aukoista" tai epävarmuuden tilasta, joka käynnistää tiedonhankinnan. (esim. Belkin 1984, tässä Haasio & Savolainen 2004, 25) Brenda Dervinin Sense-Making-teoriassa tiedontarpeeseen viitataan eräänlaisena "kognitiivisena kuiluna" ("gap"), jonka eteen yksilö joutuu pysähtymään ongelmallisessa tilanteessa. Carol C. Kulthau viittaa tiedontarpeeseen eräänlaisena epävarmuutena, joka aloittaa tiedonhankinnan prosessin. (Kulthau, 1993, tässä Savolainen 1999, 83) Vaikka

tiedontarvetta ei siis voida määritellä tarkasti, sitä kuitenkin käytetään sen pragmaattisuuden vuoksi. (Savolainen 1999, 84)

Gericken mukaan tiedontarpeiden tunnistaminen on monille ihmisille vaikeaa. Tämän kyvyn puuttuminen voi olla hyvin rajoittava tekijä ihmisen elämässä. (Gericke 1997, 4) Informaation tiedostaminen (information awareness) tarkoittaa kykyä ymmärtää, että tiedonhankinnan ja käytön avulla voidaan ratkaista ongelmia ja saavuttaa sekä henkilökohtaista että yhteisöön liittyvää kehitystä. (Harris, 1992, tässä Gericke 1997, 4) Omassa tutkimuksessani tiedusteltiin nuorten tiedontarpeita kysymällä heiltä, minkälaista tietoa he tarvitsivat eniten elämässään. Mchombun mukaan köyhien yhteisöjen, kuten Greenwell Matongon tietopalvelujen kehittämisen perusedellytys on yhteisöjen tiedontarpeiden tutkiminen köyhyyden vähentämisen näkökulmasta. (Mchombu 2008, 6).

2.1.4 Tiedon käyttö

Tiedonkäytön käsitteelle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Yleisessä mielessä kyse on siitä, mitä hankitulla tiedolla tehdään, eli mitä hyötyä siitä on. (Savolainen 1999, 101 -102) Tiedonkäytölle on ominaista tiedonlähteistä saatavilla olevan tiedon arviointi erilaisilla kriteereillä. Olemassa olevaa tietoa käytetään uuden tiedon konstruomiseksi, ja tätä tietoa voidaan käyttää esimerkiksi jonkin ajankohtaisen ongelman ratkaisemisessa. Tiedonkäytön prosessissa konstruoitua tietoa voidaan puolestaan jakaa toisten ihmisten kanssa. (Savolainen 2008, 50) Tiedonhankkijan mielenliikkeissä ja tietorakenteissa tapahtuvien muutosten kuvaaminen on kuitenkin osoittautunut hankalaksi, ja usein tiedonkäyttöä on havainnollistettu metaforisten jäsenysten ja yleisluontoisten mallien avulla. (Savolainen 1999, 102). Yksi havainnollinen esimerkki on Brenda Dervinin sense-making -teorian metafora tiedonhankinnasta ja tiedonkäytöstä ikään kuin sillan rakentamisena tiedollisen kuilun yli. (Haasio & Savolainen, 2004 31). Savolaisen mukaan tiedonkäytön merkitystä määrittää se toiminnallinen konteksti, jossa tiedon arvoa tai hyötyä punnitaan (Savolainen 1999, 105). Lisäksi hankitun tiedon käyttö virittää usein lisätiedon hankintaa, joten tiedonkäytön määrittelemisen on tässäkin mielessä hankalaa. (Haasio & Savolainen 2004, 33).

Omassa työssäni tarkastelen tiedonkäyttöä yhteisöjen kehityksen näkökulmasta. Sitä, mitä hyötyä kohtaamispaikoissa saadusta tiedosta tässä tutkimuksessa haastatelluille nuorille on, on vaikea mitata. Kuitenkin tiedontarpeita ja tiedonlähteitä kartoittamalla voidaan saada jonkinlaista käsitystä

tiedonkäytöstä. Tässä tutkimuksessa esille nousevat työllistymiseen, opiskeluun ja yleensäkin tulevaisuuteen liittyvät asiat.

2.2 Informaatiokäyttäytyminen

Savolaisen mukaan informaatiotutkimuksen piirissä informaatiokäyttäytymisen (information behavior) käsite alkoi vakiintua 1970-luvulla ja sen jälkeen siitä on tullut suosittu sateenvarjokäsite tiedontarpeita, -hankintaa ja -käyttöä pohtivien tutkijoiden parissa. (Savolainen 2008, 43) Informaatiokäyttäytymisen käsite viittaa siihen, miten erilaiset tiedontarpeet saavat aikaan tiedonhankintaan ja käyttöön liittyviä toimintoja. (Haasio & Savolainen 2004, 37)

2.3 Informaatiokäytännöt

Tiedonhankintatutkimuksesta on viime vuosina pyritty saamaan entistä monipuolisempi ja kokonaisvaltaisempi kuva. (Haasio & Savolainen 2004, 33) Pamela McKenzie on käyttänyt käsitettä ”informaatiokäytännöt”, joka liittyy hänen kehittämäänsä arkielämän tiedonhankinnan malliin. Sen yhtenä tehtävänä on ollut laajentaa tiedonhankinnan tutkimusta sattumanvaraisen tiedonhankinnan suuntaan. (McKenzie 2003) ”Sattumanvarainen tiedonhankinta” (”accidental information seeking”) tarkoittaa tiedon saamista ilman, että sitä aktiivisesti hankitaan. (Erdelez 1997, tässä Haasio & Savolainen 2004, 28) Savolaisen mukaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ”informaatiokäytännön” käsitettä on tutkimuksissa käytetty ilman, että sen merkitystä olisi pohdittu syvällisesti. (Savolainen 2008, 39) Hänen mukaansa toistaiseksi ei olekaan löydetty tarkkaa määritelmää sille, mitä käsite sisältää. Useimmiten sillä kuitenkin tarkoitetaan tiedon hankkimiseen, käyttöön ja jakamiseen liittyviä toimintoja. (Savolainen 2008, 42)

2.4 Arkielämän informaatiokäytännöt

Savolaisen mukaan käsite ”arkielämän informaatiokäytännöt” on suhteellisen uusi. Se voidaan ymmärtää sosiaalisesti ja kulttuurisesti vakiintuneiksi tavoiksi etsiä, käyttää ja jakaa eri lähteistä, kuten televisiosta, sanomalehdistä ja Internetistä saatavaa tietoa jokapäiväisen elämän kontekstissa. (Savolainen 2008, 2) Reijo Savolainen on kehittänyt arkielämän informaatiokäytäntöjen mallin,

jonka pääkomponentteja ovat tiedon hankinta, tiedon käyttö ja tiedon jakaminen. (Savolainen 2008, 65) Esittelen mallin myöhemmin tässä tutkimuksessa.

Oma tutkimukseni keskittyy arkielämän informaatiokäytäntöihin, koska siinä kartoitettiin nuorten eri tiedonlähteiden käyttöä arkielämän kontekstissa. Arkielämän konteksti viittaa yksilöllisten kokemusten ja ihmisten välisten toiminnan kokonaisuuteen, jota sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset tekijät määrittelevät. (Savolainen 2008, 64) Omassa tutkimuksessani korostuu tiedonhankinta ja jakaminen, ja sen kautta herää kysymyksiä tiedon hyödyistä ja arvosta.

2.5 Tiedon jakaminen

Tiedon jakamisen käsite liittyy niihin tapoihin, joilla ihmiset käyttävät tietopääomaansa viestinnässä. Savolaisen mukaan sosiaaliseen pääomaan liittyvät tutkimukset muodostavat hyvän lähtökohdan tiedon jakamisen tarkastelulle. Tässä yhteydessä sosiaalinen pääoma käsitetään sosiaalisina verkostoina. (Savolainen 2008, 184) Tätä tutkimusperinnettä edustaa Mark Granovetterin teoria heikkojen sidosten vahvuudesta (theory of the strength of weak ties) (Granovetter 1973, Savolainen 2008, 184). Granovetterin teoria perustuu siihen, että heikot sidokset (esimerkiksi tutut ja kaukaiset ystävät) ovat vahvoja sidoksia (perhe, ystävät) arvokkaampia uuden tiedon saamisessa. Heikot sidokset voivat toimia ”paikallisina siltoina” erilaisiin sosiaalisiin verkostoihin kuuluvien ihmisten välillä. (Granovetter 1973, Pettigrew 1999, 803, Savolainen 2008, 185) Arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksen piirissä tiedon jakamiseen liittyviä ilmiöitä ovat tutkineet mm. Elfreda Chatman ja Karen Fisher (os. Pettigrew), joiden tutkimuksia esittelen myöhemmin tässä työssä. Savolaisen mukaan Fisherin kohtaamispaikkoja koskevat tutkimukset ovat hyödyntäneet sosiaaliseen pääomaan liittyviä tutkimuksia. (Savolainen 2008, 186)

2.6 Kohtaamispaikka

"Kohtaamispaikka" ("information ground") on Karen E. Pettigrewn kehittämä käsite. Se sai alkunsa tutkimuksesta, jossa Pettigrew tarkasteli kunnallisilla jalkaklinikoilla tapahtuvaa hoitajien ja vanhuspotilaiden välistä vuorovaikutusta ja tiedon jakamista. Pettigrew määritteli kohtaamispaikat sosiaalisiksi ympäristöiksi, jotka syntyvät ihmisten kerääntyessä yhteen jotain tarkoitusta varten ja joiden ilmapiiri saa aikaan spontaania tiedon jakamista (Pettigrew 1999, 811). Kohtaamispaikkoja voivat olla parturit, kampaamot, leikkipuistot, bussit ja monet muut joko pysyvät tai väliaikaiset

paikat, joissa tapahtuu tiedonjakamista. (Fisher 2005, 2-3) Määritellessään kohtaamispaikan käsitettä Pettigrew käytti hyväkseen Granovetterin teoriaa heikkojen sidosten vahvuudesta (Granovetter 1973) sekä Kimmo Tuomisen ja Reijo Savolaisen esittämää konstruktivistista lähestymistapaa tiedonkäyttöön. Se perustuu brittiläisten sosiaalipsykologien kehittämille diskurssianalyttisille ajatuksille. Tuomisen ja Savolaisen mukaan tieto on sosiaalisessa kontekstissa tuotettu kommunikatiivinen rakennelma (Tuominen & Savolainen 1997, 89). Kohtaamispaikan käsite on läheistä sukua myös Oldenburgin ”kolmannen paikan” käsitteelle. (Oldenburg 1999, tässä Fisher 2005, 3)

Omassa tutkimuksessani kohtaamispaikan käsite on keskeinen. Tutkimuksen tarkoitus on ollut kartoittaa sellaisia Greenwell Matongon nuorten käyttämiä paikkoja, joihin kohtaamispaikan piirteet sopivat ja selvittää, mikä rooli näillä paikoilla on nuorten tiedonhankinnassa. Alkuperäinen englanninkielinen käsite "information ground" on tässä tutkimuksessa käänntynyt "kohtaamispaikaksi". Mielestäni tämä käänntös kuvaa hyvin näiden paikkojen vuorovaikutuksellista ja sosiaalista luonnetta.

2.7 Sosiaalinen konstruktivismi

Sosiaalinen konstruktivismi on teoria siitä, miten merkitykset opitaan – konstruoidaan – sosiaalisessa kanssakäymisessä (Rauste-Von Wright 2003, 155). Käsitteen ”sosiaalinen konstruktivismi” kehittivät Berger ja Lauckmann vuonna 1966, ja eri yhteiskunta- ja humanistiset tieteenalat ovat kehittäneet sitä omia versioitaan. Se on saanut teoreettisia vaikutteita mm. kielifilosofiasta. (Tuominen & Savolainen 1997, 93) Sosiaalisen konstruktivismin mukaan kieli ei ole erillinen järjestelmä, jonka voi erottaa puheesta ja kirjoituksesta. Kielenkäytön konstruktivistinen luonne tarkoittaa, että puhuessamme ja kirjoittaessamme tuotamme ja järjestämme sosiaalista todellisuuttamme. Päähuomio kiinnittyy diskurssin kautta tapahtuvaan todellisuuden rakentumiseen. Sosiaalinen konstruktivismi korostaa myös dialogin ja vuorovaikutuksen tärkeyttä. (Tuominen & Savolainen 1997, 82) Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan uutta tietoa omaksutaan aiemmin opittua käyttämällä. Sen mukaan tehokkaassa opetuksessa aineisto esitetään tavalla, joka tukee opiskelijan omaa tapaa tarkastella maailmaa. Lisäksi on tärkeää, että opiskelun tavoitteet liittyvät oppijan omaan elämäntilanteeseen. (Rauste-Von Wright 2003, 162-163) Kyse on ennen kaikkea kommunikaatiosta, koska kaikkeen kommunikointiin tarvitaan yhteisen kielen lisäksi myös yhteinen viitekehys, jonka puitteissa viestit tulkitaan. (Rauste-Von Wright 2003, 162) Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan ihminen ei

siis ole passiivisesti aistihavaintoja ulkomaailmasta vastaanottava olento, vaan me muodostamme havaitsemistamme asioista aktiivisesti merkityksellisiä kokonaisuuksia. (Säljö 2004, 57)

Kohtaamispaikan käsitteen yhtenä perustana on konstruktivistinen lähestymistapa tiedonkäyttöön. Omassa tutkimuksessani pyrin osoittamaan, että tämä lähestymistapa sopii hyvin myös afrikkalaiseen kontekstiin. Afrikassa suullisella kulttuurilla on perinteisesti ollut tärkeä merkitys, ja tiedon jakamisessa sosiaalinen kanssakäyminen on ollut tärkeää. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan ihmiset oppivat parhaiten yhdessä. Sen vuoksi on kehitettävä paikkoja, joissa tiedon jakamista tapahtuu ihmisten kokoontuessa yhteen. Afrikkalaisessa kulttuurissa yhteisö on tärkeä, joten mielestäni konstruktivistinen oppimiskäsitys on hedelmällinen lähtökohta kohtaamispaikkojen tutkimiseen ja kehittämiseen. Se tukee ajatusta kohtaamispaikkojen kehittämisestä ihmisten omista tiedontarpeista käsin.

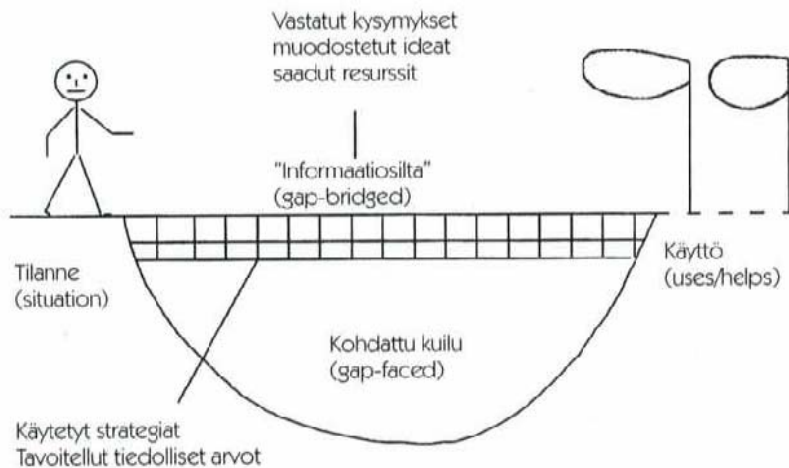
3. ARKIELÄMÄN TIEDONHANKINTATUTKIMUKSEN MALLEJA

3.1. Taustaa

Jotkut tiedonhankinnan mallit soveltuvat sekä ammatilliseen että arkielämän tiedonhankintatutkimukseen. Seuraavaksi esittelen muutamia malleja, jotka ovat relevantteja nimenomaan arkielämän tiedonhankinnan tutkimuksessa ja oman tutkimukseni kannalta.

3.2 Sense-Making-teoria

Yksilölähtöisen tiedonhankintatutkimuksen keskeisimpiä teorioita on ollut Brenda Dervinin kehittämä Sense-Making – lähestymistapa, jonka lähtökohtana on ”tilanne – kuilu – käyttö” – metafora (”situation – gap – use”). (Savolainen 1993, 10) Termi ”sense-making” tarkoittaa toiminnan tekemistä ymmärrettäväksi (Haasio & Savolainen 2004, 60). Dervinin mukaan elämä yleensä ja myös tiedonhankinta on ”askeltamista” tilanteesta toiseen. Ongelmallisessa tilanteessa ihminen joutuu pysähtymään ”kuilun” eteen, joka voidaan käsittää siinä tilanteessa olevaksi tiedontarpeeksi. Kuilu pysäyttää matkanteon, ja voidakseen jatkaa matkaansa ihmisen on rakennettava kuilun yli ”informaationsilta”. Sillan rakentaminen vertautuu tiedonhankintaan ja tiedonkäyttöön. (Dervin 1992, tässä Savolainen 1999, 96 -97)

Kuvio 1: Sense-Making – teorian käsitys tiedonhankinnasta (Savolainen 1999, 96, alun perin Dervin 1992)

Sense-Making-teorian perusajatus on se, että tiedonkäytössä on kyse prosessista, ja tiedonhankijalla on aktiivinen rooli tiedonhankinnassa. Dervinin teoriassa tiedon konstruoijan näkökulma on etusijalla, eli tieto ei ole mitään ulkoapain annettua. (Haasio & Savolainen, 2004, 65) ”Sense-making” on toiminnan tekemistä ymmärrettäväksi ja siihen liittyy kommunikatiivinen käyttäytyminen. Dervinin teorian pohjalta tiedonkäyttöä voidaan tutkia konstruktiivisena toimintana, mikä on tärkeä perusta kohtaamispaikkojen tutkimiselle.

3.3 Tiedonhankinnan ympäristöt

Kirsty Williamson on kehittänyt tiedonhankinnan mallin, joka kuvaa arkielämän tiedonhankinnan keskeisiä ympäristöjä ja tiedonlähteiden tavoitettavuutta. Mallissa kiinnitetään huomiota erityisesti sattumanvaraiseen tiedonsaantiin ja siihen, että tiedonhankintaan vaikuttavat yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi arvot, elämäntyyli ja ympäristö. Ajatuksena on, että ihminen sijoittaa ikään kuin mielessään olevalle ”kartalle” lähteet sen mukaan, kuinka tärkeitä ne hänelle ovat. Tärkeimmät sijoittuvat lähimmäksi itseä ja vähemmän tärkeitä kauemmaksi. (Williamson, 1997, tässä Haasio & Savolainen 2004, 122)

Williamsonin mallissa tiedonhankinta ja -käyttö sijoitetaan laajempaan sosiaaliseen ja kulttuuriseen kontekstiin, joka vaikuttaa siihen, mitä tiedonlähteitä ja kanavia valitaan. (Haasio & Savolainen, 2004, 121) Omassa tutkimuksessani korostuivat sosioekonomiset tekijät ja fyysinen ympäristö, koska haastatteluun osallistuneet nuoret asuivat slummialueella, jossa useimmissa taloissa ei ole

sähköä eikä siis mahdollisuutta esimerkiksi television katsomiseen. Williamsonin mallin hyödyntäminen voisi siis olla yksi hedelmällinen tapa tarkastella Greenwell Matongon nuorten tiedonhankintatapoja.

3.4 McKenzien arkielämän informaatiokäytäntöjen malli

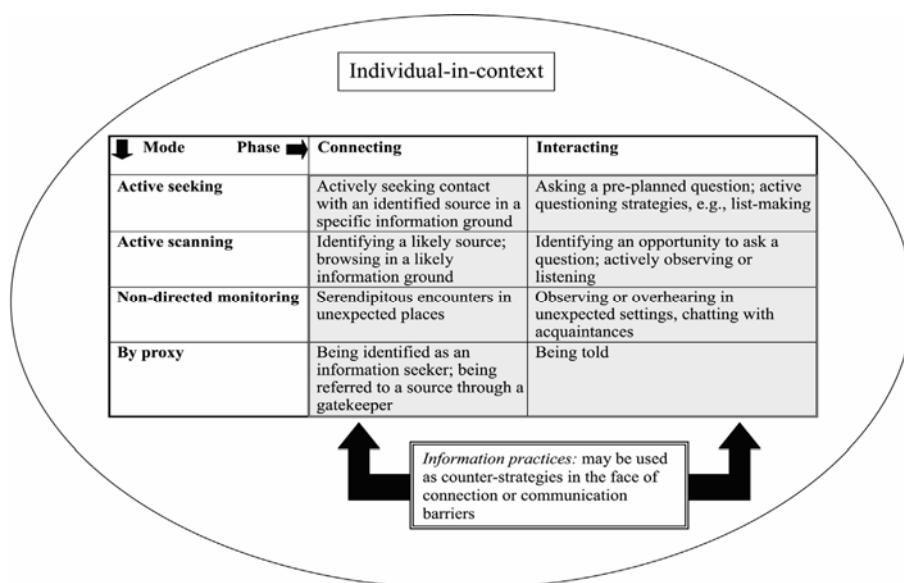
Kehittäessään arkielämän tiedonhankintaan liittyvää informaatiokäytäntöjen mallia Pamela Mckenzien tavoitteena oli muodostaa entistä kokonaisvaltaisempi kuva tiedonhankintatutkimuksesta kiinnittämällä huomiota mm. sattumanvaraiseen tiedonhankintaan. Mallin lähtökohtana oli konstruktivistinen diskurssianalyysi. (Haasio & Savolainen 2004, 33)

McKenzien mukaan useimmat tiedonhankintatutkimuksen mallit eivät - joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta - pysty kuvailemaan arkielämän tiedonhankintaa, vaan ne keskittyvät aktiiviseen tiedonhankintaan. Toiseksi monet tutkimukseen perustuvat mallit ovat syntyneet tutkittaessa eri ammattiryhmien ja tutkijoiden tiedonhankintaa, joten ne eivät kirjoittajan kuvaa arkielämän tiedonhankintaan liittyviä monenlaisia tiedontarpeita. Lisäksi mallit on yleensä kehitetty käyttäen kognitiivista lähestymistapaa, joka ei aina sovellu arkielämän tiedonhankinnan monenlaisiin tarpeisiin. Kirjoittaja viittaa mm. Savolaiseen ja Tuomiseen, joiden mukaan konstruktivistinen diskurssianalyttinen lähestymistapa soveltuu kognitiivista lähestymistapaa paremmin kuvaamaan arkielämän informaatiokäyttäytymistä. (McKenzie 2003, 20)

McKenzien mallin peruspiirteitä ovat mm. mahdollisesti relevanttien tiedonlähteiden tunnistaminen, kohtaaminen niiden kanssa tai viittaaminen niihin, sattumanvaraiset kohtaamiset, tiedon saaminen ilman aktiivista etsimistä ja se, että joku toinen hankkii tietoa ihmisen puolesta. Peruspiirteisiin kuuluvat myös tiedonhankkimiseen liittyvät esteet. McKenzien mukaan tiedonhankintakäyttäytyminen ei käsitteenä riitä kuvaamaan kaikkia erilaisia tiedonhankintatilanteita, koska ihmiset saavat usein tietoa ilman, että olisivat aktiivisesti sitä hankkineet. Hän korostaa, että sosiaaliskonstruktivistinen paradigma korostaa sosiaalisia käytäntöjä, mikä siirtää analyysin painopisteen kognitiivisen sijasta sosiaaliseen, tiedon etsijöiden tutkimiseen kontekstissaan. Lisäksi McKenzie painottaa, että käsitteiden ”aktiivinen” ja ”sattumanvarainen” jyrkkä erottaminen on tässä yhteydessä ongelmallista, koska tiedonhankinnan käytännöt ovat niin monenlaisia. (McKenzie 2003, 23 -25)

McKenzien mallissa erotetaan toisistaan informaatiokäytäntöjen tavat (modes) ja vaiheet (stages). Mallissa on neljä tiedonhankinnan tapaa, jotka ovat aktiivinen tiedon etsintä (active seeking), tiedon aktiivinen seuranta (active scanning), kohdentumaton toimintaympäristön havainnointi (non-directed monitoring) ja se, että tiedon hankkii joku toinen henkilön puolesta (information seeking by proxy). Aktiivinen tiedon etsintä on suurin tiedonhankinnan tapa ja tarkoittaa järjestelmällistä tiedon etsimistä jostain aiheesta. Aktiivinen seuranta on esimerkiksi aiheeseen liittyvän aineiston selailemista kirjakaupassa tai aktiivista kuuntelemista. Kohdentumaton havainnointi voi olla mm. sitä, että törmää tiedonlähteeseen sattumalta ilman tiedon etsimistä. Tiedon voi saada myös siten, että henkilö saa tiedon jonkin muun henkilön aloitteesta. (McKenzie 2003, 26-27)

McKenzien mukaan hänen tutkimuksensa osoitti, että tiedonhankintatilanteiden kuvauksissa siirryttiin hyvin nopeasti vaiheesta toiseen, joten useita vaiheita sisältävät tiedonhankinnan prosessimallit eivät olleet toimivia tässä yhteydessä. Sen vuoksi hän päätyi kaksivaiheiseen malliin. Vaiheet ovat yhteyksien luominen ja vuorovaikutus lähteiden kanssa. Kun ne yhdistetään em. tiedonhankintatapojen kanssa, saadaan tulokseksi kaksiulotteinen arkielämän tiedonhankinnan prosessimalli. (McKenzie 2003, 28) McKenzien mukaan tämä malli kykenee kuvaamaan sekä systemaattista tiedonhakuprosessia että monimutkaisempaa prosessia toisin kuin useat tiedonhankinnan mallit, jotka soveltuvat hyvin yksittäisen tiedonhankintatilanteen kuvaamiseen mutta eivät riitä kuvaamaan arkielämän tiedonhankintakäytäntöjen moninaisuutta. (McKenzie 2002, 37)

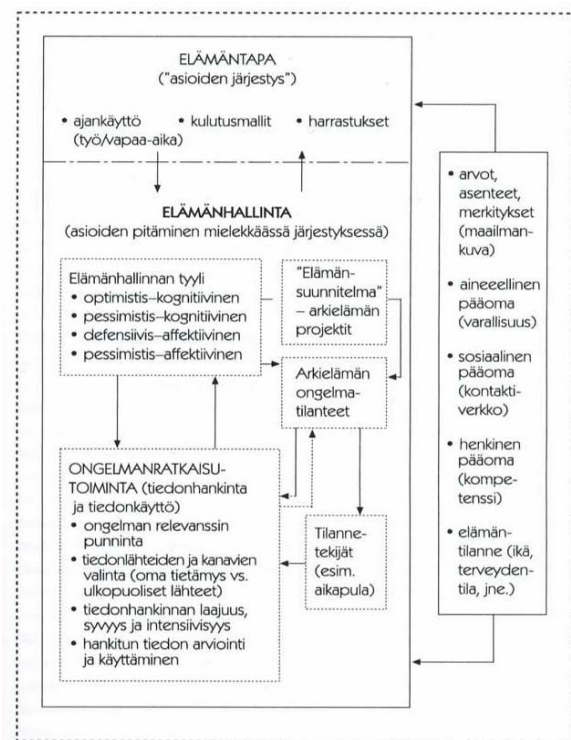
Kuvio2: Informaatiokäytännöt (McKenzie, 2003)

McKenzien malli on käyttökelpoinen myös tutkittaessa Greenwell Matongon nuorten tiedonhankintatapoja. Voidaan kysyä, korostuuko heidän tiedonhankintavoissaan esimerkiksi aktiivinen etsintä vai sattumanvarainen tiedonhankinta. Lisäksi voidaan kysyä, kuinka paljon tiedonhankinnan esteet vaikuttavat siihen, miten nuoret hankkivat tietoa.

3.5 Arkielämän tiedonhankinta elämäntavan ja elämänhallinnan kehyksessä

Reijo Savolainen kehitti arkielämän tiedonhankintaa kuvaavan mallinsa käyttäen lähtökohtanaan Bourdieun ”habituksen” ideaan pohjautuvaa elämäntavan (way of life) käsitettä. (Haasio & Savolainen 2004, 124) Kehittäessään malliaan Savolaisen tavoitteena oli täsmentää kuvaa arkielämän tiedonhankinnasta lähestymällä tiedonhankintaa ihmisen jokapäiväisen elämän kannalta sekä hahmottaa käsitekehys, jota voitaisiin hyödyntää myös empiirisessä tutkimuksessa. (Savolainen 1993, 13 -14) Savolainen määritteli elämäntavan ”asioiden järjestykseksi”, yksilön tekemien valintojen kokonaisuudeksi. Toinen keskeinen käsite mallissa on ”elämänhallinta”. Se viittaa sellaisten elämäntapojen etsimiseen, jotka myötävaikuttavat elämäntavan jatkumiseen. (Savolainen 1993, 73) Elämänhallintaa voidaan tyypitellä eri kriteerein, jotka määrittävät mm. tiedonhankinnan aktiivisuutta. (Haasio & Savolainen 2004, 128) Elämäntapaan ja elämänhallintaan vaikuttavia tekijöitä ovat arvot, asenteet, varallisuus, sosiaalinen ja henkinen pääoma ja elämäntilanne. (Savolainen 1993, 129) Savolainen testasi malliaan empiirisellä tutkimuksella, joka osoitti, että suurimmassa osassa tapauksia elämänhallinnan ja sosiaaliluokan välistä korrelaatiota ei voinut löytää. (Savolainen 1995, 286) Se osoitti myös, että elämäntapa ja elämänhallinta eivät yksin määrää tiedonhankintakäyttäytymistä, eikä tiedonhankinta aina noudata sosiaaliluokan rajoja. Yleisesti ottaen tutkimustulokset olivat kuitenkin samankaltaisia kuin vastaavissa aiemmissa arkielämän tiedonhankintaa koskevissa tutkimuksissa. Tutkimuksessa havaittiin, että korkeamman koulutuksen omaavat henkilöt hankkivat tietoa eri kanavista – kuten kirjastosta – aktiivisemmin kuin heikommin koulutetut. (Savolainen 1995, 288- 289)

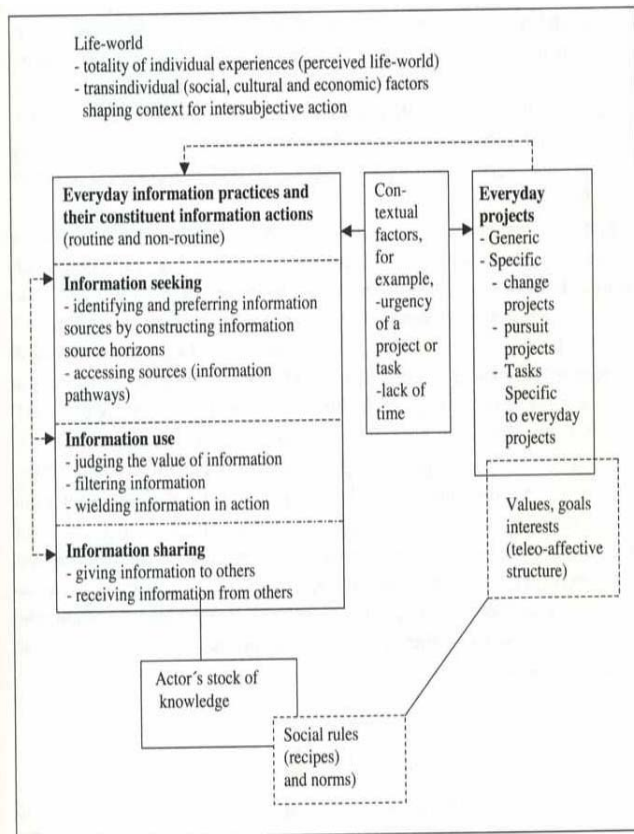

Kuvio 3: Arkielämän tiedonhankinnan jäsentäminen elämäntavan ja elämönhallinnan kehyksessä (Savolainen 1993, 129)

Savolaisen mukaan tiedonhankinta ei aina noudata sosiaaliluokan rajoja. Oman tutkimukseni kannalta huomionarvoista oli se, että vaikka haastattelemani nuoret asuivat slummialueella ja olivat varattomia, he olivat kiinnostuneita tiedonhankinnasta ja monet heistä uskoivat tiedon saamisen olevan avain parempaan elämään. Monet heistä halusivat tietoa siitä, miten tulla hyväksi ihmiseksi ja miten oppia käyttäytymään oikein muita ihmisiä kohtaan.

3.6 Arkipäivän informaatiokäytännöt

Vaikka arkielämän tiedonhankinnan malli on Reijo Savolaisen mukaan edelleen käyttökelpoinen, hän ei uusimmissa tutkimuksissaan käytä sitä enää viitekehyksenään. Hänen uudet tutkimuksensa ovat saaneet kimmokkeensa tarpeesta selventää arkielämän tiedonhankintatutkimuksen keskeisiä käsitteitä ja laajentaa tutkimusta yhä enemmän tiedon käytön ja jakamisen suuntaan. Savolainen haluaa myös korostaa tiedonhankinnan, käytön ja jakamisen sosiaalista luonnetta. Hänen mukaansa informaatiokäytännön näkökulma edustaa paremmin tutkimussuunnan sosiologista ja kontekstuaalista luonnetta kuin informaatiokäyttämisen käsitteen näkökulma. Erityisesti konstruktivismiin näkökulmasta informaatiokäytännön käsitettä suositetaan, koska se sisältää oletuksen tiedonhankinnan ja käytön sosiaalisesta ja dialogisesta luonteesta. (Savolainen 2008, 4)

Kuvio 4: Arkipäivän informaatiokäytännöt (Savolainen 2008, 65)

Omassa tutkimuksessani korostuvat tiedon jakamisen käytännöt. Savolaisen mukaan kohtauspaikkoja koskevat tutkimukset ovat erityisen relevantteja tiedon jakamisen tutkimisessa, koska ne edustavat tiedon jakamista arkielämän kontekstissa. (Savolainen 2008, 186) Savolaisen mukaan Pettigrewn kunnallisilla jalkaklinikoilla tapahtuvaa vanhuspotilaiden ja hoitajien välistä tiedon jakamista käsitellyt tutkimus osoitti, että usein tiedontarpeita ei ilmaistu suoraan vaan ne tulivat ilmi muun keskustelun lomassa. (Pettigrew 1999, 806) Pettigrewn tutkimuksessa hoitajat pyrkivät antamaan tietoa vanhuspotilaiden sen hetkisten tiedontarpeiden pohjalta. Lisäksi he herättivät potilaiden mielenkiintoa omatoimista tiedonhankintaa kohtaan antamalla vain pienen määrän tietoa jostain asiasta pohdittavaksi tulevaisuuden tarpeita varten. He pyrkivät myös rakentamaan luottamusta potilaiden kanssa. (Pettigrew 1999, 807) Mchombun mukaan inhimillisen kehityksen näkökulmasta uuden tiedon luomisessa tärkeässä asemassa ovat ne yhteisön jäsenet, jotka levittävät uusia ajatuksia ja ideoita muulle yhteisölle. (Mchombu 2002, 26) Omassa tutkimuksessani kävi myös ilmi, että luottamusta herättävä ja ”välittävä” ympäristö edistää tiedon virtaamista.

4. AIEMPI TUTKIMUS

4.1 Chatman ja tiedon jakaminen

Arkielämän tiedonhankinnan piirissä on tehty joitakin tiedon jakamista käsitteleviä tutkimuksia. Niihin lukeutuvat yhdysvaltalaisen Elfreda A. Chatmanin yhteiskunnan vähäosaisten tiedonhankinnan käytäntöjä koskeva laajamittaiset tutkimushankkeet. (Savolainen 2008, 185) Chatmanin työ tuotti yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen perustuvia teoreettisia yleistyksiä arkielämän tiedonhankinnan tutkimukseen. (Haasio & Savolainen 2008, 121) Chatman selvitti mm. työllistämisohjelman osallistuneiden naisten välistä tiedon jakamista ja havaitsi, että suurin osa jaetusta tiedosta suuntautuu työyhteisön ulkopuolelle, kuten kotiin ja ystäville. (Chatman 1985,1987, tässä Haasio & Savolainen 2004, 116)

Toisessa tutkimuksessaan Chatman analysoi amerikkalaisen yliopiston siivoja -vahtimestarien arkielämän tiedonhankintaa. Tutkimus osoitti, että näiden henkilöiden näkemys elämästä oli ahdas ja välittömään elinympäristöön kiinnittynyt. Heitä ei kiinnostanut tämän ”pienen maailman” (”small world”) ulkopuolella oleva tieto eivätkä uudet tehtävät ja haasteet. Tyypillistä oli myös se, että ongelmanratkaisussa turvauduttiin omasta kokemuksesta ja luotettavilta henkilöiltä saatuun tietoon. (Chatman 1991) Tutkimuksessa havaittiin myös, että ”pienessä maailmassa” elävät halusivat suojella itseään välttämällä puhumista omista ongelmistaan edes työtovereille, koska ongelmien esiin tulo saattaisi vaarantaa heidän työpaikkansa. (Chatman 1991) Tätä samaa salailun ilmapiiriä Chatman havaitsi tutkiessaan vanhusten palvelutalossa asuvien naisten toimintaa ja tiedonhankinnan piirteitä. Asukkaat esiintyivät terveempinä kuin olivat eivätkä halunneet tietoa terveysongelmistaan koska pelkäsivät, että huonokuntoisuuden paljastuminen voisi tarkoittaa asunnon menettämistä. (Chatman 1992) Salailu ja riskien välttäminen ovat ”informaatioköyhyyden” piirteitä. ”Informaatioköyhyys” on yksi Chatmanin tutkimusten keskeisiä teemoja. Chatman tutki myös naisvankien tiedonhankintaa ja kehitti ”elämänpiirin” käsitteen. ”Elämänpiiri” viittaa siihen, että pieniyhteisön jäsenillä on samanlaisia käsityksiä asioiden merkityksistä jokapäiväisessä elämässä. ”Noin suurin piirtein” (”roundness”) on ihmisten tapa riittävästi yksinkertaistaa asioita, joilla luodaan järjestystä kaaokseen ja saadaan tehtyä tarvittavat asiat. Arkielämän tiedonhankinnassa se tarkoittaa, että ihmiset eivät hanki tietoa, jos siihen ei ole mitään tarvetta (Savolainen 2008, 53) Chatman yhdisti keskeiset ideansa ”normatiivisen käyttäytymisen teoriaan”. Tiivistettynä teoria tarkoittaa, että sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät vaikuttavat ihmisten tiedonhankintaan, käyttöön ja jakamiseen ”pienen maailman” kontekstissa. (Savolainen 2008, 204)

Oma tutkimukseni käsittelee vähäosaisten ihmisten tiedonhankintaa, jota voi tarkastella myös Chatmanin käsitteiden näkökulmasta. Voidaan kysyä, elävätkö Greenwell Matongon alueen nuoret ”pienessä maailmassa”, jossa heitä ei kiinnosta ulkopuolisen maailman tapahtumat. Voidaan myös kysyä, riittääkö heille se tieto, jonka avulla he selviävät päivästä toiseen vai hankkivatko he myös sellaista tietoa, johon heillä ei ole tarvetta. Voi pohtia, vaikuttaako nuorten oman kokemusmaailman rajoittuneisuus tiedonhankintaan ja esimerkiksi asennoitumiseen tulevaisuutta kohtaan.

4.2 Sosiaalinen konstruktivismi tiedonkäytön tutkimuksessa

Kimmo Tuomisen ja Reijo Savolaisen mukaan tiedonhankinnan tutkimuksen keskeinen tehtävä on vahvistaa informaation roolin ymmärtämistä osana ihmisten jokapäiväistä elämää. Heidän mielestään sosiaalinen konstruktivismi on hedelmällinen lähtökohta tutkittaessa tiedonkäyttöä diskursiivisena toimintana. Perusajatuksena on, että tiedonkäyttöä voi tutkia keskusteluja analysoimalla. (Tuominen & Savolainen 1997, 81) He käsittävät tiedonkäytön toimintana, joka voidaan jakaa kahteen osaan eli tiedon konstruoimiseen ja konstruoidun tiedon hyödyntämiseen toiminnassa. Tuominen ja Savolainen määrittelevät tässä yhteydessä diskurssin laajasti ”kaikenlaiseksi puhutuksi ja kirjoitetuksi vuorovaikutukseksi”. (Tuominen & Savolainen, 1997 82) Sen sijaan, että diskursiivisia konstruktioita pidettäisiin puhujan kognitiivisen tilan ilmentyminä, sosiaalisen konstruktivismin mukaan diskurssi itse ymmärretään konstruktiiiviseksi. Tämän näkökulman mukaan tiedonkäytön analyysi ei keskity informaation sisäisiin ja subjektiivisiin vaan diskursiivisiin konstruktioihin. (Tuominen & Savolainen 1997, 84- 85) Tuomisen ja Savolaisen mukaan pääasiallinen tavoite on kiinnittää huomiota siihen, miten sellainen tieto, joka on lähtöisin muualta kuin kirjoittajan tai puhujan omasta kokemuksesta, on diskursiivisesti konstruoitu tai suunniteltu käytännön sosiaalisen toiminnan aikaansaamiseksi. Tieto ymmärretään tällöin sosiaalisessa kontekstissa tuotetuksi vuorovaikutteiseksi konstruktioiksi. (Tuominen & Savolainen 1997, 89) Tällöin on mahdollista tutkia tiedon käyttöä reaali maailman ilmiönä eikä vain teoreettisena, yksilön mielessä olevana abstraktiona. (Tuominen & Savolainen 1997, 92) Tuominen ja Savolainen uskovat, että sosiaalisesti ja dialogisesti suuntautunut tutkimus saa yhä enemmän suosiota informaatiotutkimuksen piirissä. He viittaavat mm. Derviniin, joka on tutkimuksissaan painottanut kommunikaation konstruktiiivista luonnetta. (Tuominen & Savolainen 1997, 91) Tuomisen ja Savolaisen esittämä lähestymistapa tiedonkäytön tutkimukseen oli yksi teoria, jota Pettigrew käytti hyväkseen kehittäessään kohtaamispaikan käsitettä.

4.3 "Kohtaamispaikat" ("Information grounds")

4.3.1 "Kohtaamispaikan" käsitteen synty

Karen E. Fisherin (entinen Pettigrew) "kohtaamispaikkoja" ("information grounds") koskevat tutkimukset ovat Savolaisen mukaan erityisen relevantteja tiedon jakamista tutkittaessa, koska ne edustavat tätä toimintaa arkielämän kontekstissa. (Savolainen 2008, 186) Pettigrewn etnografinen tutkimus kunnallisilla jalkahoitoklinikoilla tapahtuvasta hoitajien ja vanhuspotilaiden välisestä tiedon jakamisesta johti "kohtaamispaikan" ("information ground") käsitteen syntyyn. Tutkimuksen tarkoitus oli kuvata kontekstin merkitystä informaatiokäyttäytymisessä selvittämällä terveydenhoitajien roolia tiedon tarjoajina vanhusten sosiaalisissa verkostoissa. (Pettigrew 1999, 802 -803) Tätä tutkimusta edeltäneen pilottitutkimuksen mukaan hoitajien oli todettu kuuluvan vanhusten sosiaaliin verkostoihin ja vanhukset myös kääntyivät hoitajien puoleen apua tarvitessaan. Nyt Pettigrew halusi tutkia, mikä oli hoitajien roolin ja heidän tarjoamansa tiedon käytön suhde. (Pettigrew 1999, 803) Käsitteellisenä viitekehyksenä oli Granovetterin teoria heikkojen sidosten vahvuudesta. (The strength of weak ties). (Granovetter 1973, Pettigrew 1999, 803) Granovetterin pyrkimys oli luoda sosiologista verkostoteoriaa, jonka mukaan yksilön sosiaalinen verkosto koostuu vahvoista ja heikoista sidoksista. Vahvoja sidoksia ovat läheiset ihmiset eli perhe ja ystävät. Heikkoja sidoksia ovat epävirallisemmat tuttavuudet, joita kaikilla on asuinympäristössään ja elämässään. Empiiristen tutkimustensa pohjalta Granovetter tuli siihen tulokseen, että heikoilla sidoksilla on vahvoja sidoksia tärkeämpi merkitys uuden tiedon virtaamisessa. Heikot sidokset voivat toimia "paikallisina siltoina" erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa olevien yksilöiden välillä. Vahvat sidokset puolestaan auttavat yksilöä arvioimaan uuden tiedon merkitystä. (Granovetter, 1973, Pettigrew 1999, 803) Pettigrewn tutkimuksen hypoteesi oli seuraavaa: Hoitaja toimii vanhuksen heikkona sidoksena antamalla tietoa, jota vanhuksella ei ole mahdollista saada vahvojen sidosten avulla. Vanhus ei toisaalta toimi tämän uuden tiedon pohjalta ennen kuin on neuvotellut asiasta perheensä kanssa. (Pettigrew 1999, 803)

Tutkimuksen mukaan hoitajien informaatiokäyttäytymiseen vaikutti neljä kontekstuaalista tekijää, jotka olivat fyysinen ympäristö, klinikan toiminnot ja sekä hoitajan että potilaan tilanne. Useat hoitajat kertoivat, kuinka klinikan fyysinen sommittelu ja toiminta loivat tiedon jakamista edistävän sosiaalisen ympäristön. (Pettigrew 1999, 806) Hoitajat olivat eri mieltä siitä, pitivätkö he klinikkaa tiedon jakamisen paikkana. Se ja mm. ajan puute vaikutti siihen, kuinka valmiita hoitajat olivat

antamaan potilaille tietoa eri palveluista. Monille potilaille klinikka edusti jalkahoitolan lisäksi myös mahdollisuutta tavata vanhoja tuttuja ja solmia uusia tuttavuuksia mukavassa ympäristössä. (Pettigrew 1999, 809)

Pettigrewn mukaan tämän tutkimuksen tulokset sopivat hyvin yhteen Tuomisen ja Savolaisen esittämän konstruktivistisen tiedon määritelmän kanssa. Sen mukaan tieto on sosiaalisessa kontekstissa tuotettu kommunikatiivinen rakennelma. (Tuominen & Savolainen 1997, 89) Tiedonkäytön tutkimisessa on keskityttävä sosiaaliseen kontekstiin, vuorovaikutukseen ja diskurssiin tiedon jakamisen välineinä, ja tällainen näkökulma sopii yhteen myös Chatmanin tiedon jakamista koskevien tutkimusten kanssa. (Pettigrew 1999, 811)

Pettigrewn mukaan tämä tutkimus osoitti, että kunnallisia jalkaklinikoita voidaan parhaiten kuvata "kohtaamispaikoiksi" ("information grounds"). Kohtaamispaikat ovat sosiaalisia ympäristöjä, jotka syntyvät ihmisten kerääntyessä yhteen jotain tarkoitusta varten, ja niiden ilmapiiri saa aikaan spontaania tiedon jakamista (Pettigrew 1999, 811). Pettigrewn tutkimuksessa fyysiset ympäristöt vaihtelivat, mutta klinikan henkilöt olivat aina samantyyppisiä; hoitajia, vanhuspotilaita, vastaanottovirkailijoita ja joskus muita jalkahoidon tarpeessa olevia ihmisiä. Vaikka nämä ihmiset kokoontuivat yhteen jalkahoidon vuoksi, heidän sosiaalinen vuorovaikutuksensa alkoi heti, kun he saapuivat paikalle. Keskustelut elämästä ja elämäntilanteista johtivat tiedon jakamiseen mm. erilaisista palveluista. Myös tiedontarpeet tulivat usein esille epäsuorasti muun keskustelun lomassa. (Pettigrew 1999, 812) Pettigrewn mukaan klinikoiden ilmapiiriä voi kuvata "huolehtivaksi" (caring), mikä edesauttoi tiedonvälitystä. Vanhuspotilaat kokivat hoitajan välittävän heistä, joten henkilökohtaisista asioista keskustelu tuli entistä helpommaksi. Myös hoitajat saivat uutta tietoa eri palveluista, ja pystyivät käyttämään näitä tietoja hyväkseen seuraavissa hoitotilanteissa. Myös tämä tukee kohtaamispaikan ajatusta. (Pettigrew 1999, 812) Yhteenvetona Pettigrew toteaa, että klinikat toimivat monipuolisina kohtaamispaikkoina, koska tietoa jaettiin moneen eri suuntaan sekä tarkoituksellisesti että sattumanvaraisesti. Tiedonjakamista tapahtui sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena muun keskustelun lomassa. Sosiaalisen konstruktivismin näkökulmasta tätä kohtaamispaikkaa voi pitää konstruktiona, joka on neljän kontekstuaalisen tekijän dynaamisen vuorovaikutuksen tulos. Tekijät ovat fyysinen ympäristö, klinikan toiminnot ja sekä hoitajan että potilaan tilanne. Pettigrewn mukaan kontekstuaalisten tekijöiden sisällyttäminen tutkimukseen johti uusiin oivalluksiin koskien jalkaklinikoihin osallistuneiden informaatiokäyttäytymistä. (Pettigrew 1999, 814)

4.3.2 Tutkimus ihmisten tiedonhankintatavoista ja kohtaamispaikoista

Pettigrew on jatkanut kohtaamispaikan käsitteen parissa myöhemmissä tutkimuksissaan. Hän toteutti kollegoineen laajan puhelinhaastattelututkimuksen, jonka tarkoitus oli selvittää ihmisten tiedonhankintatapoja ja kohtaamispaikkoja. Lähtökohtana oli se, että arkielämässä ihmiset noudattavat totuttuja tiedonhankintatapoja sekä Pettigrewn ”kohtaamispaikan” käsite. Harris ja Dewdney ovat esittäneet kuusi arkielämän tiedonhankintaan liittyvää periaatetta, jotka he johtivat laajasta eri tieteenaloja koskevasta kirjallisuuskatsauksestaan. He päätyivät tutkimuksessaan myös siihen johtopäätökseen, että ihmisillä on tapana hankkia helposti saatavilla olevaa tietoa. (Harris & Dewdney 1994, 21-26). Oman tutkimukseni kontekstissa se tarkoittaa mm. sitä, että kohtaamispaikan on oltava fyysisesti lähellä ja tiedon on oltava sellaisessa muodossa, että ihmiset ymmärtävät sen. Koska useimmilla Greenwell Matongon asukkailla ei ole mahdollisuutta television katsomiseen tai Internetin käyttöön kotona, on tärkeää, että kohtaamispaikoissa on tarjolla erilaisia tiedonlähteitä. Myös suullisten lähteiden merkitys korostuu tiedonhankinnassa, koska Namibiassa kuten yleensä Afrikassa suullisen kulttuurin asema on aina ollut tärkeä lukemiskulttuuriin verrattuna. (Niskala 2008, 5)

Tutkimus suoritettiin puhelinkyselynä syksyllä 2003 1.7 miljoonan asukkaan King Countyssa, Washingtonin osavaltiossa Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa haastateltiin 612 piirikunnan asukasta, Haastattelu sisälsi kahdeksan avointa kysymystä. Useat niistä sisälsivät vastauskategorioita, jotka oli johdettu testaamalla kyselyn aiempia versioita. Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettiin sekä määrällisiä että laadullisia metodeja. Aineiston koodaamisessa käytettiin sisällönanalyysia. (Fisher 2005, 4-5)

Kyselyssä tiedusteltiin osallistujilta, kenen puoleen he yleensä kääntyivät tiedontarpeissaan ja minkä vuoksi he valitsivat juuri sen tiedonlähteen. Yleisin vastaus oli, että tietoa kysytään joltakin, jonka kanssa on läheinen suhde. Lähes yhtä suosittu tiedonlähde oli Internet. Kysyttäessä syytä siihen, minkä vuoksi vastaajat valitsivat kyseisen tiedonlähteen, yleisin vastaus oli tiedonlähteen luotettavuus. Naisista 35 prosenttia valitsi sen tärkeimmäksi syyksi, miehistä 28. Toiseksi tärkein vaikutin oli nopea pääsy tiedonlähteelle ja käytön mukavuus. Seuraavaksi tiedusteltiin, minkälaista tietoa osallistujat ensisijaisesti etsivät. Eniten etsittiin arkielämään eli mm. terveyteen, harrastuksiin ja matkustamiseen liittyvää informaatiota. Jokapäiväisiin asioihin kuten lastenhoitoon liittyvässä tiedonhankinnassa turvauduttiin yleensä läheisiin ihmisiin, sen sijaan harrastuksia ja matkustamista

koskevaa tietoa etsittiin Internetistä. Tutkimuksen mukaan vastaajat olivat tietoisia siitä, että heidän suosimissaan tiedonlähteissä oli puutteita. (Fisher 2005, 8-10)

Kirjoittajien mukaan tämä tutkimus on ensimmäinen, jossa on ollut mahdollista kerätä aineistoa laajan otannan avulla kohtaamispaikan teoreettisen viitekehyksen tukemiseksi tai kumoamiseksi. Viidennessä kysymyksessä pyydettiin osallistujia nimeämään tärkein kohtaamispaikka. Eniten tiedonvaihtoa tapahtui palvelupaikoissa, työpaikoilla ja kerhoissa ym. harrastuksiin liittyvissä paikoissa. Sukupuolten välillä ei ollut mainittavia eroja, mutta alempien tuloryhmien vastaajille palvelupaikka oli useammin ensisijainen tiedonvaihtamisen paikka kuin ylempien tuloryhmien vastaajille, joille työpaikka oli usein tärkein kohtaamispaikka. Seuraavaksi kysyttiin, mikä tekee juuri siitä paikasta parhaan kohtaamispaikan. Monille mahdollisuus tavata samanhenkisiä ihmisiä oli tärkeää, toiset taas suosivat sosiaalisten tilanteiden vaihtelevuutta. Vastauksissa mainittiin myös informaation määrä ja laatu. Monet kokivat saavansa suosikkipaikastaan paljon erilaista tietoa, toiset puolestaan arvostivat asiantuntevaa ilmapiiriä. Aiheet, joista eniten haluttiin tietoa, olivat ajankohtaiset tapahtumat, uutiset, harrastukset ja matkustaminen. (Fisher 2005, 10 -13)

Tutkimus paljasti, että läheiset suhteet ja Internet ovat ihmisten tärkeimpiä tiedonlähteitä. Tutkijat huomasivat myös, että ihmiset sekä arvostavat että suhtautuvat epäilevästi näiden tärkeimpien tiedonlähteiden luotettavuuteen. Tärkeimpiä kohtaamispaikkoja ovat palvelu- ja työpaikat. Kohtaamispaikat eivät kirjoittajien mukaan ole uusi asia, mutta niiden luonnetta on tutkittu vain vähän tiedonhankintakäyttämisen näkökulmasta. Sen vuoksi kirjoittajat pitivät tärkeänä tulevaisuudessa tutkia ilmiötä monesta näkökulmasta, miten tiedontarpeet ilmaistaan ja tunnistetaan, miten ihmisten käsitykset kohtaamispaikoista muuttuvat ajan mukana, minkälaisia ovat kohtaamispaikkojen elinkaaret ja miten niitä voi käyttää helpottamaan informaatiotulvaa. (Fisher 2005, 13-14)

4.3.3 Tutkimus opiskelijoiden kohtaamispaikoista

Fisher kollegoineen suoritti myös tutkimuksen opiskelijoiden kohtaamispaikoista ja niihin liittyvistä piirteistä. Tutkimus tehtiin suuressa amerikkalaisessa yliopistossa, jossa 72 kirjasto- ja informaatiotutkimuksen opiskelijaa haastatteli kukin kymmentä muuta opiskelijaa. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, minkälaisia kohtaamispaikkoja opiskelijoilla oli ja minkälaista informaatiota he niistä saivat. Lisäksi kysyttiin, mikä tekee näistä paikoista otollisia tiedon virtaamiselle ja miten

niitä voidaan selittää aikaisemman tutkimuksen valossa. Fisherin ja kumppaneiden mukaan aiemmat kohtaamispaikkoja käsitelleet tutkimukset ovat keskittyneet listaamaan ja kuvailemaan kohtaamispaikkoja, mutta tässä tutkimuksessa haluttiin järjestää löydökset kolmijaon eli ihmisiin, paikkaan ja tietoon liittyvien piirteiden mukaan ja näin kehittää tutkimusta ja systeemin suunnittelua. Tutkimus osoitti, että jokaisella opiskelijalla oli 2.25 kohtaamispaikkaa, ja suosituin niistä oli yliopiston kampus. Seuraavaksi tärkeimpiä paikkoja olivat ravintolat, kahvilat ja muut sosiaaliseen kokoontumiseen tarkoitettut paikat. Muita kohtaamispaikkoja olivat työpaikat, palvontapaikat ja harrastustoimintaan liittyvät paikat, Internet ja kirjastot. Kirjoittajat tarkastelivat näitä kohtaamispaikkoja ihmiset -paikka-tieto- kolmijaon näkökulmasta. (Fisher 2007, 1-4) Ihmisiin liittyviä piirteitä oli mm. se, kuinka hyvin opiskelijat tunsivat kohtaamispaikkansa ihmiset. Myös kohtaamispaikan ryhmän homogeenisuuteen ja ihmisten eri rooleihin siellä kiinnitettiin huomiota. Ihmisiin liittyvä piirre oli myös motivaatio eli syy mennä johonkin paikkaan. Motivaatioon liittyy myös se, valitseeko ihminen kohtaamispaikan tiedon hankkimistarkoituksessa vai saako hän siellä tietoa sattumalta. (Fisher 2007, 7-8)

Fisherin ja kumppaneiden tutkimuksen mukaan ihmiset valitsevat kohtaamispaikkoja eri syistä, joita voivat olla syöminen, liikunnan harjoittaminen ym. Syy ei aina ole ensisijaisesti tiedon saanti vaan esimerkiksi yhdessäolo toisten kanssa. Miellyttävä ilmapiiri voi edesauttaa ihmisten välistä kanssakäymistä ja siten myös tiedon vaihtoa. Tässä tutkimuksessa opiskelijat pitivät sisustusta, valaistusta, rentoa ilmapiiriä ja muita viihtyvyyteen vaikuttavia asioita erittäin tärkeänä osana informaatiomaaperää. Myös paikan sijaintia pidettiin tärkeänä eli sitä, oliko sinne meneminen vaivatonta. Kohtaamispaikka voi muotoutua myös niin, että fyysinen paikka vaihtuu. Esimerkkinä tässä tutkimuksessa olivat opiskelijaryhmät, joilla oli tapana tavata eri paikoissa. Muita paikkaan liittyviä piirteitä ovat yksytyisyys ja paikan taustamelu. Esimerkiksi meluinen baari voi vaikeuttaa ryhmäkeskustelua mutta rohkaista kahdenkeskistä ajatustenvaihtoa tai muiden viestintävälineiden käyttöä. (Fisher, 2007, 8-9)

Fisherin ja kumppaneiden mukaan kohtaamispaikasta saatava tieto voi olla tärkeää tai vähemmän tärkeää päätöksenteon kannalta. Tässä tutkimuksessa lähes puolet opiskelijoista piti kohtaamispaikasta saamaansa arkipäivään liittyvää tietoa hyvin hyödyllisenä ja 37 % melko hyödyllisenä. Kysyttäessä, millä tavalla opiskelijat hyödynsivät kohtaamispaikasta saatua tietoa, suurin osa sanoi joko siitä olevan apua sekä arkipäiväisten että tärkeiden päätösten teossa tai pelkästään arkipäiväisten päätösten teossa. Muita tietoon liittyviä tekijöitä, joilla kohtaamispaikka voi arvioida, ovat käsiteltyjen aiheiden esiintymistiheys ja se, miten tiedontarpeet tunnistetaan ja

ilmaistaan. Kirjoittajien mukaan jotkin opiskelijat arvostivat opiskeluun liittyvien aiheiden käsittelyä, toisille sen sijaan aiheiden vaihtelevaisuus oli tärkeää kohtaamispaikassa. Tämän, kuten yleensä muidenkin kohtaamispaikkoja käsittelevän tutkimuksen mukaan ihmiset haluavat saada tietoa kommunikoimalla toisten ihmisten kanssa. Kirjoittajat kuitenkin huomauttavat, että muiden viestintävälineiden kuten kännyköiden, Internetin keskustelupalstojen ym. vaikutus sosiaaliseen kanssakäymiseen on otettava myös huomioon. (Fisher 2007, 9-10)

Kirjoittajien mukaan tässä tutkimuksessa esitetyt kategoriat voivat lisätä ymmärrystämme siitä, miten ihmisten kokemukset sosiaalisista tiloista voivat vaihdella. Kohtaamispaikkojen valinnassa suurimmalle osalle tietoon liittyvät tekijät olivat tärkeimpiä, sitten tulivat paikkaan ja ihmisiin liittyvät tekijät. Kirjoittajien mukaan erilaisten väestöryhmien kohtaamispaikkojen tutkiminen voi auttaa mm. kehittämään entistä parempia terveys- ja sosiaalipalveluja. Myös kohtaamispaikkojen elinkaaret voivat tutkijoiden mukaan olla kiinnostavia tutkimuksen kohteita, esimerkiksi se, mitä tapahtuu, kun ihminen menettää hänelle tärkeän kohtaamispaikan kuten työpaikan.

Informaatiokäyttämisen tutkimuksen piirissä tarvitaan kirjoittajien mukaan syvällistä keskustelua sellaisista käsitteistä kuin tila, paikka, ympäristö, konteksti ym. Ymmärtämällä kohtaamispaikkojen luonnetta voidaan kehittää entistä parempia ympäristöjä tiedon virtaamista ja inhimillistä kanssakäymistä ajatellen. (Fisher 2007, 10 -12)

Keskityin omassa tutkimuksessani nuorten kohtaamispaikkoihin nimenomaan tiedonhankinnan näkökulmasta. Tarkoitukseni oli selvittää, millaisia tiedontarpeita nuorilla oli ja minkälaista tietoa nuoret saivat kohtaamispaikoista. Omassa tutkimuksessani ei ollut mahdollista selvittää, miten nuoret hyödynsivät kohtaamispaikoistaan saamaansa tietoa, vaikka tiedontarpeita kartoittamalla niistäkin jotain tietoa saatiin. Myös paikkaan ja ihmisiin liittyviä piirteitä voisi tutkia laajemmin.

4.4 Mchombun tutkimus

4.4.1 Johdanto

Namibian yliopiston informaatiotieteiden laitoksen professorin Kingo Mchombun vuonna 2007 suorittamassa tutkimusprojektissa kartoitettiin Greenwell Matongon alueen asukkaiden tiedontarpeita köyhyyden vähentämisen ja YK:n Vuosituhattavoitteiden (Millennium Development

Goals)² näkökulmasta. Namibiassa, kuten muissakin kolmannen maailman maissa, köyhyyden vähentäminen ja inhimillinen kehitys ovat yhteiskunnan tärkeimmät päämäärät. Mchombu viittaa YK:n Kehitysohjelmaan (UNDP), jonka mukaan inhimillinen kehitys tarkoittaa pitkää ja tervettä elämää, mahdollisuutta tiedonsaantiin, mahdollisuutta saavuttaa riittävä elintaso ja osallistua yhteisten asioiden hoitoon. Mchombun mukaan on tärkeää ymmärtää, miten yhteisöt saavat ja käyttävät tietoa, koska kehittämällä ruohonjuuritasoinformaatiopalveluja voidaan pyrkiä kohti pitkän aikavälin suunnitelmaa, joka on tehdä Namibiasta tietoyhteiskunta vuoteen 2030 mennessä. (Mchombu 2007, 7) Mchombu toteaa, että vaikka kirjastojen ja paikallisten informaatiokeskusten merkitys vähäosaisten yhteisöjen tiedon saannissa on todettu tärkeäksi, käytännön ratkaisuja ei usein ole saatu aikaan. Windhoekissa eri asuma-alueet ovat jakautuneet etnisiin, rodullisiin ja jopa poliittisiin perusteisiin, ja tämä monikielisyys ja -kulttuurisuus on Mchombun mukaan otettava huomioon informaatiopalveluja kehitettäessä. Alueen kieliä ovat mm. oshiwambo, herero, nama damara ja afrikaans. Suullisen kulttuurin voimakkuus ja tietämättömyys siitä, mitä palveluja yleiset kirjastot voivat tarjota, vaikuttaa yleisten kirjastojen käyttöön. Mchombu korostaa kuitenkin, että heikko lukutaito ja suullisen viestinnän valta-asema voidaan nähdä myös mahdollisuutena räätälöityjen palvelujen kehittämiseen sen sijaan, että niitä pidetään ylitsepääsemättöminä esteinä. (Mchombu 2007, 10 -11)

Mchombun tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa, miten Greenwell Matongon asukkaat käyttävät erilaisia kanavia saadakseen tietoa, joka vastaa heidän arkielämän tiedontarpeisiinsa ja köyhyyden vähentämispyrkimyksiinsä. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, minkälaisia käsityksiä yhteisön jäsenillä on köyhyydestä ja elämässä selviytymisestä. Siinä haluttiin tietää, minkälaisia heidän tiedonsaantimahdollisuutensa ja tiedonlähteensä ovat. Sen lisäksi haluttiin kartoittaa tiedonkäyttöä ja Greenwell Matongon kirjaston ja yhteisökeskuksen merkitystä alueen asukkaille. Tutkimuksen tuloksia on tarkoitus käyttää mm. kirjaston palvelujen parantamiseen. (Mchombu 2007)

---

² Yhdistyneiden Kansakuntien kehittämä köyhyyden ja nälänhädän vähentämiseen pyrkivä ohjelma, jonka tavoitteet pyritään saavuttamaan vuoteen 2015 mennessä. (Achieving the Millennium Development Goals/ Recommendations of the MDG Africa steering group)

4.4.2 Tutkimusmenetelmät

Menetelmänä Mchombun laadullisessa tutkimuksessa käytettiin ryhmähaastattelua³. Ryhmiä oli kolme; aikuiset, nuorten naiset (15-22-vuotiaita) ja nuoret miehet (16-35-vuotiaita). Jokaisessa ryhmässä oli kuusi aktiivista jäsentä. Kolme naista ja kolme miestä käsittävän aikuisten ryhmän keskustelut käytiin paikallisella oshiwambon kielellä, nuoret keskustelivat englanniksi. Tapaamisia oli yhteensä kolme ja ne käytiin yhden viikon aikana. Namibian yliopiston informaatiotieteiden laitoksen opiskelijat toimivat haastattelijoina.

Ryhmiä kanssa käydyt keskustelut oli jaettu kahdeksaan teemaan. Ensimmäinen aihe oli yhteisön kokemukset köyhyydestä, nälänhädästä ja toimeentulomahdollisuuksista Greenwell Matongossa. Sen jälkeen keskusteltiin siitä, minkälaista tietoa ihmiset tarvitsevat parantaakseen elämänlaatuaan. Toinen teema oli koulutus ja siihen liittyvät ongelmat. Kolmas aihe oli sukupuolten väliset suhteet ja tasa-arvo ja neljäs äitien ja pikkulasten terveyteen liittyvät kysymykset. Viides aihekokonaisuus oli HIV/AIDS ja tuberkuloosi ja kuudes ympäristöön liittyvät ongelmat. Seuraavaksi puhuttiin informaatio - ja viestintäteknologiasta ja yhteydenpitotavoista maalla asuviin sukulaisiin. Viimeinen aihe oli Greenwell Matongon yhteisökeskuksen ja siellä sijaitsevan kirjaston käyttö. (Mchombu 2007)

4.4.3 Köyhyyden vähentämiseen liittyvät tiedontarpeet

Jokainen ryhmä oli sitä mieltä, että köyhyys ja nälänhätä ovat suuria ongelmia Greenwell Matongossa. Perimmäisinä syinä tilanteeseen pidettiin koulutuksen ja tiedon puutetta, työttömyyttä ja sellaisia sosiaalisia ja taloudellisia rakenteita, jotka tekevät köyhyydestä irrottautumisen vaikeaksi. Myös korruptio mainittiin yhdeksi köyhyyden syyksi. Kysyttäessä, mitä ihmiset voivat tehdä parantaakseen tilannettaan, seuraavat asiat tulivat esille: Hallituksen olisi aktiivisesti luotava uusia työnsaantimahdollisuuksia mm. auttamalla ihmisiä perustamaan pienyrityksiä ja rohkaisemalla niitä, jotka haluavat palata takaisin maaseudulle maata viljelemään. Nuorten miesten ryhmän mielestä tarvittiin lisää asuntoja ja urheilumahdollisuuksia, ammatillinen koulutuskeskus ja terveyskeskus.

---

³ Ryhmähaastattelu on tutkimushaastattelun muoto, jossa saadaan tietoa usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelu on erityisen käyttökelpoinen silloin, jos oletetaan haastateltavien arastelevan haastattelutilannetta. (Hirsjärvi 1997, 199-200)

Nuoret pitivät radiota ja yhteisiä kokouksia hyvinä tiedotuskanavina. Televisiotakin pidettiin potentiaalisesti hyvänä kanavana, mutta käytännössä sitä ei pidetty hyödyllisenä, koska useimmilla ihmisillä ei ole sähköä eikä siis televisiota. Myöskään sanomalehtiin ei useimmilla ole varaa. Lisäksi nuoret painottivat, että informaatiota tarvitaan paikallisilla kielillä, koska useimmat alueen asukkaat eivät puhu englantia. Kokouksia pidettiin hyvinä tiedotuskanavina, jos päättäjät pitäisivät tärkeänä osallistua niihin. Myös Greenwell Matongon kirjasto mainittiin tässä yhteydessä. Aikuisten mielestä kirjaston aineisto sisältää lähinnä englanninkielistä oppimateriaalia ja vain vähän pienimuotoiseen liiketoimintaan ja kehitykseen liittyvää aineistoa. Nuorten mukaan asia voitaisiin kuitenkin korjata laittamalla kirjastoon osasto, joka käsittelee näitä asioita. Nuorten naisten ryhmä piti tärkeimpänä tiedonlähteenä kokouksia, toiseksi tärkein oli radio ja kovaäänisellä varustettu auto, joka kiertää alueella. Seuraavaksi tärkein oli kirjasto. (Mchombu 2007, 16 -20)

4.4.4 Koulutukseen liittyvät tiedontarpeet

Seuraava aihe oli koulutus ja siihen liittyvät tiedontarpeet. Greenwell Matongon alueen kolmen peruskoulun ongelma on suuri opintonsa keskeyttäneiden määrä. Syiksi mainittiin vanhempien kykenemättömyys maksaa koulumaksuja, teiniraskaudet, alkoholin ja huumeiden väärinkäyttö ja vanhempien välinpitämättömyys. Lapset eivät saa tukea koulunkäyntiinsä kotoa, koska monet vanhemmat ovat lukutaidottomia. Lisäksi olosuhteet opiskeluun ovat huonot, koska useissa kodeissa ei ole sähköä eikä tilaa kotitehtävien tekemiseen. Jotkut lapset asuvat sukulaistensa luona menetettyään vanhempansa, eivätkä nämä piittaa lasten koulunkäynnistä. Myös jatkuvan nälän todettiin haittaavan koulunkäyntiä. Seuraavaksi ryhmät keskustelivat, mitä pitäisi tehdä tilanteen korjaamiseksi Vanhempainkokouksia ja aikuisten lukutaidon parantamista pidettiin ensiarvoisen tärkeinä. Nuorten naisten ryhmä korosti, että tarvitaan tietoa itseopiskelumenetelmistä, minkä vuoksi Greenwell Matongon kirjastossa pitäisi olla tarpeeksi oppikirjoja sekä tietoa uramahdollisuuksista. Kirjastoa pidettiin tärkeänä, koska siellä on sähköä sekä pöytiä ja tuoleja opiskelua varten. Myös aikuiset arvostivat paikkaa, jossa voi opiskella, koska kodit ovat ahtaita ja valaistukseen käytetään kynttilöitä. Seuraavaksi ryhmät luettelivat koulutusta koskevia tiedonlähteitä ja kanavia. Nuoret miehet mainitsivat opettajat, ystävät ja sukulaiset sekä Namibian avoimen korkeakoulun (NAMCOL: Namibian College of Open Learning). He pitivät tärkeinä myös television Africa - kanavaa sekä Namibian - sanomalehden perjantainumeroa sekä kirjastoa opiskelumateriaalin ja lukutilan vuoksi. Nuoret naiset pitivät Greenwell Matongon kirjastoa koulun ohella tärkeimpänä opiskeluun liittyvänä tiedonlähteenä ja toivoivat sinne saataville ammatti- ja

korkeamman asteen koulutushakemuksia. He mainitsivat myös korkea- tai ammattikoulua käyneet sukulaiset, sanomalehdet, radion ja opettajat tärkeiksi tiedonlähteiksi. (Mchombu 2007, 21-23)

4.4.5 Tasa-arvo ja siihen liittyvät tiedontarpeet

Seuraavaksi tiedusteltiin ryhmien käsityksiä tasa-arvosta, perheväkivallasta ja raiskauksista. Nuoret naiset olivat yksimielisiä siitä, että naiset eivät ole tasa-arvoisia miesten kanssa. Heidän mielestään nainen joutuu usein kantamaan päävastuun sekä toimeentulosta että kotitöistä, koska alkoholi ja uhkapelit ovat monen miehen ongelma. Kaikki ryhmät totesivat, että perheväkivaltaa ja raiskauksia esiintyy, mutta niistä ei usein tehdä ilmoitusta poliisille, koska lait ovat tehottomia eivätkä ihmiset ymmärrä niitä. Nuorten naisten ryhmän mielestä tapausten tutkiminen ja käsittely vie niin kauan, että se ei rohkaise tekemään rikosilmoitusta. Nuoret kaipasivat tasa-arvokysymyksiin liittyvää koulutusta. Nuoret naiset halusivat myös tietoa siitä, kenen puoleen raiskauksen uhri voi kääntyä ja miten voi selviytyä raiskauksen aiheuttamasta traumasta. Nuoret naiset pitivät radiota tärkeimpänä tiedotuskanavana tasa-arvokysymyksissä. Toiseksi tärkeimpänä he pitivät keskusta, koska se on nuorten kokoontumispaikka. Vanhempia ei pidetty hyödyllisinä tässä mielessä, koska he eivät nuorten mukaan koskaan keskustele lastensa kanssa näistä asioista. Myös poliisi koettiin hyödyttömäksi, koska palvelua pidettiin hitaana ja epäystävällisenä. Nuoret miehet pitivät tärkeimpinä kanavina tasa-arvoon liittyviä työpajoja, radiota, kirjastoa (kirjoja) ja naapureita. (Mchombu 2007, 23-28)

4.4.6 Perhesuunnitteluun ja terveyteen liittyvät tiedontarpeet

Perhesuunnitteluun liittyvissä asioissa ryhmissä oli erilaisia näkemyksiä. Nuorten naisten mielestä teini-ikäisten tyttöjen pitäisi saada tietoa perhesuunnittelusta, jotta ei-toivottuja raskauksia voidaan ehkäistä.. Seuraavia äitien ja pikkulasten terveyteen liittyviä tiedontarpeita mainittiin: Tietoa rokotuksista, hygieniasta, odottavan äidin alkoholin käytön vaaroista ja sukupuolitaudeista. Tärkeimpinä tiedonlähteinä pidettiin klinikoita, radiota, esitteitä ja kirjastoa. Sanomalehtiä pidettiin hyödyttömimpinä kanavina, koska niissä ei ole tilaa terveysasioille paitsi silloin, kun kyseessä on joku uutinen. (Mchombu 2007, 29 -31) Keskustelijoiden mukaan HIV-viruksen kantajia ja AIDSia sairastavia on paljon, mutta sairautta hävetään ja siitä vaietaan. Syiksi mainittiin köyhyys, alkoholismi, irralliset suhteet, prostituutio ja tietämättömyys viruksen leviämisestä. Nuorten naisten ryhmä totesi, että tietoa tarvitaan ehkäisyvälineistä ja uskollisuuden merkityksestä parisuhteessa.

Nuoret miehet kaipasivat tietoa viruksen leviämisestä samoin kuin aikuisten ryhmä, joka painotti ajankohtaisen tiedon merkitystä. Sairastuneet tarvitsevat hoidon lisäksi psykologista neuvontaa, emotionaalista tukea ja tietoa oikeasta ruokavaliosta. Myös sairastuneiden perheet tarvitsevat tietoa siitä, miten tukea sairastunutta. Parhaita tiedonlähteitä olivat nuorten mielestä radio, televisio, lehdet ja terveyskeskukset. Nuoret naiset pitivät myös kirjoja hyödyllisinä, mutta nuorten miesten mielestä kirjoista ei ole hyötyä, koska ihmiset ovat lukutaidottomia. Tiedotusta voi nuorten mielestä parantaa työpajoilla ja muutenkin tuomalla tietoa suoraan yhteisön keskuuteen. (Mchombu 2007, 31-36)

4.4.7 Ympäristökysymykset ja niihin liittyvät tiedontarpeet

Seuraavaksi keskusteltiin asumiseen ja ympäristöön liittyvistä ongelmista ja niihin liittyvistä tiedontarpeista. Asunnot on yleensä rakennettu aaltopeltistä, ne ovat liian pieniä eikä niissä ole juoksevaa vettä ja wc:tä. Valaistuksena ovat kynttilät, mikä aiheuttaa suuren palovaaran Jätehuolto on tehotonta, ja se aiheuttaa ympäristöongelmia. Tiedontarpeet liittyvät näiden asioiden parantamiseen. Tietoa haluttiin vaihtoehtoisista, halvoista rakennusmateriaaleista ja talon rakentamisesta sekä ympäristön puhtaana pidosta. Parhaina ympäristöön liittyvän tiedon lähteinä nuoret miehet pitivät sanomalehtiä, televisiota ja radiota. Talon rakentamisessa parhaita lähteitä ovat asukaskokoukset, joita järjestetään Jumalanpalveluksen jälkeen kirkon lähellä. Nuoret naiset pitivät sairaanhoitajia tärkeimpinä ympäristökasvattajina. Talon rakentamisessa kaupungin viranomaiset ovat parhaita tiedonlähteitä. Sen lisäksi pankkien pitäisi antaa asukkaille edullisia asuntolainoja. Aikuisten mielestä tällainen tieto pitäisi olla saatavilla yhteisökeskuksissa. (Mchombu 2007, 36 -38)

4.4.8 Greenwell Matongon yhteisökirjasto

Viimeinen aihe käsitteli Greenwell Matongon informaatiokeskuksen ja kirjaston käyttöä. Useimmat aikuiset kävivät kirjastossa vain kopioimassa asiakirjoja. Nuorille kirjasto oli tuttu paikka. Nuoret käyttivät kirjastossa tietokonetta kirjoittamiseen ja Internetin selailuun. Kopiokone oli myös heille tärkeä. Lisäksi he lukivat kirjoja ja sanomalehtiä ja tapasivat ystäviään. Ryhmiltä kysyttiin, miten kirjasto ja informaatiokeskus voisi palvella alueen asukkaita entistä paremmin. Nuorten miesten mielestä kirjastossa pitäisi olla nykyistä enemmän ajankohtaista aineistoa ja enemmän luku- ja opiskelutilaa. He kaipasivat myös enemmän henkilökuntaa ja opastusta tiedonhankintaan. Nuorten

naisten ryhmä toivoi edellä mainittujen lisäksi yhteisöä ja sen ongelmia koskevaa tietotusta sekä enemmän tietokoneita. Aikuisten ryhmä oli nähnyt tietokoneita vain Greenwell Matongon kirjastossa, ja he ilmaisivat halunsa oppia käyttämään niitä. (Mchombu 2007, 38) Aikuisten mielestä liiketoimintaa ja tietokoneen käyttöä koskevat kurssit sekä maanviljelyä käsittelevät video- ja elokuvanäytökset olisivat tarpeellisia. Heidän mielestään informaatiokeskus voisi järjestää ajo-opetusta. Nuoret kaipasivat erilaisia peli- ja urheilumahdollisuuksia (jalkapallo, tennis, lentopallo) keskuksen alueelle. Aikuiset toivoivat perinnettanssikursseja, elokuvia, rugbya ja jalkapalloa. (Mchombu 2007, 39 -42)

4.4.9 Mchombun tutkimuksen johtopäätökset

Mchombu toteaa, että keskusteluryhmät eivät edustaneet koko yhteisöä, mutta niillä oli monia ajatuksia köyhyyden vähentämisestä ja siihen liittyvistä tiedontarpeista. Mchombun mukaan nuoret tunnistivat erilaisia tiedontarpeita ja tiedonlähteitä aikuisia paremmin. Aikuisten tiedonhankinnan esteinä on lukutaidottomuus ja voimattomuuden tunne sekä se, että iso osa informaatiosta heille vieraalla englanninkielellä. Tutkimus osoitti, että yhteisölle on annettava mahdollisuuksia suoraan vuoropuheluun kunnan viranomaisten ja poliitikkojen kanssa. Työnhakuun, liiketoimintaan ja talouteen liittyvää tiedonsaantia on lisättävä. Greenwell Matongon informaatiokeskuksen aikuisille suunnattuja palveluja on lisättävä ja kirjastoa laajennettava. Kirjaston merkitys opiskelun tukena on tärkeä, joten sinne olisi saatava laajempi kokoelma oppikirjoja, ammatinvalintaan liittyvää tietoa, ryhmäkokouksia ja läksyä lapsille. Opastusta tietokoneiden käyttöön ja Internetiin tarvitaan myös, koska Mchombun mukaan tietokoneita käytetään pääasiassa sähköpostin lähettämiseen ja pelien pelaamiseen. Kunnan avustuksella voitaisiin järjestää työpajoja, jotka käsittelevät tasa-arvoa ja naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Tietoa perheväkivallasta, raiskauksista ja niitä koskevista laeista pitäisi olla saatavilla keskuksessa. Lisää tietoa pitäisi olla saatavilla myös perhesuunnittelusta, rokotuksista ja äitien ja pikkulasten terveysasioista. HIV/AIDS - ongelmaa käsitteleviä keskustelutilaisuuksia ja oikean lääkityksen merkityksestä kertovia jaettavaa esitteitä toivottiin. Lisäksi tarvitaan tietoa vaihtoehtoisista rakennusmateriaaleista ja talonrakennuksesta. Myös tämä tieto pitäisi olla saatavilla keskukselta. Greenwell Matongon informaatiokeskusta ja kirjastoa käyttävät pääasiassa nuoret, mutta palveluja lisäämällä keskus voi palvella koko yhteisöä. (Mchombu 2007, 43-47)

4.5 Kirkko arkielämän tiedonhankinnassa Jeongin mukaan

Fisherin kohtamispaikkoja koskevat tutkimukset ovat osoittaneet, että palvontapaikat ovat työpaikkojen ohella ihmisten tärkeimpiä kohtaamispaikkoja. Kirkon merkitystä arkielämän tiedonhankinnassa on tutkinut Wooseob Jeong. Hän kartoitti Yhdysvalloissa asuvien korealaisten opiskelijoiden tiedonhankintatapoja haastattelututkimuksella, jonka painopisteenä oli haastateltavien suhde amerikkalaiseen yhteiskuntaan ja omaan etniseen kirkkoonsa.⁴ (Jeong 2004, 394) Tutkimuksessa ilmeni, että korealaiset opiskelijoiden arkielämän tiedonhankintakäyttäytymiseen vaikutti kaksi merkittävää tekijää; kielimuuri ja voimakas suhde etniseen kirkkoon. (Jeong 2004, 384 -385). Kirkkoa pidettiin tärkeänä tiedonlähteenä, vaikka Jeongin mukaan monet olivat saaneet sieltä tietämättään myös väärää ja harhaanjohtavaa informaatiota. (Jeong 2004, s. 394) Lisäksi uuden ja kiinnostavan tiedon määrä oli suhteellisen vähäinen. Jeongin tutkimuksessa ilmeni, että korealaiset opiskelijat etsivät tiedon lisäksi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja saivat sitä kirkosta. Jeongin mukaan joitakin arkielämän tiedonhankinnan teorioita kuten esimerkiksi Chatmanin teoriaa ”pienestä maailmasta” (”small world”) voi soveltaa tässä yhteydessä. (Jeong 2004, 398)

4.6 Kirjasto paikkana

Yleisen kirjaston merkitystä pienessä yhteisössä eläville ihmisille on tutkinut Julie A. Hersberger kumppaneineen. He analysoivat Yhdysvaltalaisen vuosina 1924 -1964 toimineen Greensboro Carnegie Negro- kirjaston asemaa ”yhteisönä yhteisön sisällä”. Kirjoittajien mukaan tämä pieni yleinen kirjasto toimi alueen asukkaiden keskeisenä tapaamispaikkana vastaten tiedontarpeiden lisäksi ihmisten sosiaalisiin tarpeisiin. (Hersberger ym. 2007, 79)

Kirjoittajien mukaan sana ”yhteisö” sisältää kaksi erilaista paikkaan liittyvää merkitystä, joista ensimmäinen viittaa maantieteelliseen paikkaan ja toinen paikan vaikutelmaan. Jälkimmäisessä fyysinen paikka yhdistyy paikan ”henkeen”. Voimakas ja myönteinen paikan vaikutelma tarjoaa yhteenkuuluvuuden ja turvallisuuden tunnetta yksilöille ja ryhmille. Yleinen kirjasto voi toimia sekä paikkana että ympäristönä, jossa fyysinen rakennus yhdistyy sosiaalisiin tekijöihin saaden aikaan voimakkaan psykologisen yhteisöllisyyden tunteen. (Hersberger ym. 2007, 80) Rakennuksesta

---

⁴ Jeongin mukaan Yhdysvalloissa asuvista korealaisista n. 70 % on protestantteja. Tämän tutkimuksen kohdeyhteisössä oli vain yksi etninen baptistikirkko. (Jeong 2004)

itsestään voi tulla tietyille väestöryhmälle tärkeitä asioita edustava positiivinen symboli. Yhdysvalloissa vahvat afro -amerikkalaiset yhteisöt syntyivät orjuuden aikana eräänlaisiksi selviytymiskeinoiksi. Näistä yhteisöistä kehittyi vapautettujen orjien ”eristettyjä yhteisöjä” (Communities of exclusion), jotka alkoivat kehittää omia poliittisia ja taloudellisia infrastruktuurejaan. Kyse oli selviytymismekanismista aikana, jolloin afro -amerikkalaisilla ei vielä ollut poliittisia ja taloudellisia oikeuksia. (Hersberger ym. 2007, 81)

Myös uskonnollisilla instituutioilla oli tärkeä rooli. Afro -amerikkalaiset kirkot vastasivat uskonnollisten tarpeiden lisäksi myös yhteisöjensä maallisiin tarpeisiin, mutta kirkot olivat usein riitaisia ja hajanaisia. Yleistä kirjastoa sen sijaan pidettiin neutraalina instituutiona, ja siitä tulikin usein keskeinen kirkon asemaa täydentävä yhteisön tapaamispaikka. (Hersberger ym. 2007, 81) Tutkijoiden mukaan yliopiston kampusalueelle perustettu Carnegie Negro - kirjasto oli koulutuksen ja sen kautta savutettavan paremman elämän symboli. Kirjasto ei ollut olemassa vain kirjojen lainaamista ja lukemista varten, vaan siitä tuli tärkeä kokoontumispaikka paikallisille yhdistyksille ja yhteisön kulttuurielämän keskus. Kirjastoa pidettiin paikkana, jossa kaikkia yhteisön jäseniä kohdeltiin tasa-arvoisesti ja kaikilla oli mahdollisuus parantaa elämäänsä. (Hersberger ym. 2007, 96)

Hersbergin ja kumppaneiden tutkimuksesta voi löytää yhtymäkohtia Pettigrewn kohtaamispaikkoja käsittelevien tutkimusten kanssa. Kohtaamispaikassa korostuu paikan sosiaalinen, vuorovaikutuksellinen ja luottamusta kasvattava ilmapiiri, joka saa aikaan tiedon virtaamista. Omassa tutkimuksessani korostuu kohtaamispaikkojen merkitys vähäosaisten yhteisöjen kehityksessä.

5. TUTKIMUKSEN KOHDE

5.1 Taustaa

Afrikan maiden kirjastojärjestelmät syntyivät kolonialismin aikana Euroopasta tulleiden valtaapitävien vapaa-ajan tarkoituksiin. Kun maanosa alkoi itsenäistyä, kirjastojen kehittämistä pidettiin yhä tärkeänä, mutta samalla huomattiin, että yleiset kirjastot eivät vastanneet Afrikan erilaisia kulttuurisia ja taloudellisia realiteetteja. (Niskala 2008, 4) Niskala viittaa Sturgesiin ja Neilliin, joiden mukaan yleisen kirjaston konsepti tuotiin Afrikkaan ottamatta huomioon maanosan

taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista todellisuutta, mm. suullisen kulttuurin tärkeyttä. (Sturges & Neill 1998, tässä Niskala 2008, 5) Tarve uudistaa yleistä kirjastolaitosta käyttäjälähtöisestä näkökulmasta on tuottanut suuren määrän tutkimuksia, joissa on pyritty analysoimaan ihmisten tiedontarpeita ja keinoja vastata niihin. (Niskala 2008, 5) Niskala viittaa Mchombuun, jonka mielestä taloudellinen tilanne on otettava lähtökohdaksi suunniteltaessa pysyviä ja hyödyllisiä ratkaisuja Afrikan yleisten kirjastojen kehittämisessä. (Mchombu 1982, tässä Niskala 2008, 5)

Etelä- afrikkalainen Elizabeth M. Gericke on tutkinut yleisten kirjastojen merkitystä vähäosaisten yhteisöjen palvelemisessa. Hänen mukaansa yleisen kirjaston tehtävä on yrittää tavoittaa kaikki yhteisön potentiaaliset käyttäjät ja auttaa heitä saamaan ja käyttämään tietoa, koska se on keskeistä yhteisöjen kehityksen ja voimaantumisen kannalta. (Gericke 1997) Gericken mukaan erilaisten etnisten ryhmien tarpeiden tunnistaminen on välttämätöntä, jotta palvelu pystytään kehittämään Lukutaidottomuus, lukemiskulttuurin puute, suullisen perinteen voimakkuus ja tietämättömyys kirjastojen palveluista vaikuttavat kirjaston käyttöön. Lisäksi koko maailmaa koskettava köyhien ja kouluttamattomien ihmisten muuttoliike maalta kaupunkeihin on myös haaste yleisille kirjastoille. (Gericke 1997, 2)

Margaret Gebremichael on tutkinut Saharan eteläpuolisen alueen informaatioköyhyyttä ja digitaalista kuilua⁵. Hänen mukaansa tuon alueen informaatio- ja viestintäteknologian kehittämisprojektien on perustuttava asukkaiden todellisiin tiedontarpeisiin, joiden tutkiminen on sen vuoksi ensisijaisen tärkeää. Hän korostaa myös, että kehittyneiden maiden tietoammattilaisten on entistä aktiivisemmin pyrittävä auttamaan kehittyviä maita niiden taistelussa digitaalisen kuilun kaventamiseksi. (Gebremichael 2006)

Ascroftin ja Wattsin mukaan kansainvälinen yhteisö on yhä paremmin tiedostanut digitaalisen kuilun seuraukset, mutta sopivan infrastruktuurin kehittäminen kehitysmaihin on vaikeaa, koska sen kehittämiseen tarvittava teknologia on länsimaissa tuotettua ja länsimaisille käyttäjille tarkoitettua. (Ascroft & Watts 2004, 155) He toteavat, että tiedon saatavuuden parantaminen on tärkeää digitaalisen kuilun kaventamisen lisäksi myös kulttuuri-identiteetin säilyttämisen ja demokratian edistämisen kannalta. (Ascroft & Watts 2004, 153)

---

⁵ ”Digitaalinen kuilu” tarkoittaa kuilua, joka erottaa ne ihmiset, joilla on pääsy tiedon äärelle pääsevät niistä ihmisistä, joilla sitä ei ole. Globaali digitaalinen kuilu viittaa kehittyneiden ja kehitysmaiden kansojen eriarvoisiin mahdollisuuksiin päästä Internetiin, sosiaalinen digitaalinen kuilu sen sijaan viittaa yhden maan kansalaisten erilaisiin mahdollisuuksiin käyttää uusia viestintävälineitä ja tiedonlähteitä. (Ascroft & Watts 2004, 151)

Kebede Gashaw on tutkinut Saharan eteläpuolisten maiden ihmisten tiedontarpeita digitaalisessa ympäristössä, ja hän korostaa mm. seuraavia asioita: Informaation on oltava relevanttia ihmisten jokapäiväisen elämän kannalta ja tiedon saatavuus on turvattava siitä huolimatta, että Internet-yhteydet ovat hitaita ja ohjelmistot vanhoja ja enemmistöllä käyttäjistä on heikot tietotekniset taidot. Koska Gashawn mukaan käyttäjien odotukset sen suhteen, mikä on mahdollista, perustuvat yleensä aiempiin kokemuksiin, pääsy tiedonlähteille on oltava helppoa ja yksinkertaista. Hän viittaa ns. vähimmän vaivan lakiin, jonka mukaan ihmiset ovat tiedonhankinnassaan taipuvaisia valitsemaan ne kanavat, jotka ovat helpoiten saatavilla. Lisäksi ihmiset ovat taipuvaisia tiedonhankinnassaan tyytymään tuloksiin, jotka vastaavat edes jossain määrin heidän odotuksiaan. Käytetyn ajan ja vaivan suhde saavutettuun tulokseen on oltava tarkoituksenmukainen. Gashaw toteaa, että useiden tutkimusten mukaan tiedonlähteiden ja kanavien helppo saatavuus ja käyttö on osoittautunut tärkeämmäksi kuin tiedon laatu. (Gashaw 2004)

Ritva Niskalan mukaan Afrikan maissa tehdyt tiedontarve- ja tiedonhankintatutkimukset ovat osoittaneet, että kirjastot eivät vastaa ihmisten todellisiin arkipäivän tiedontarpeisiin eivätkä he käytä kirjastoja tiedon etsimiseen. Ihmiset eivät ole tottuneet kirjoitettuun tietoon, koska suullisen viestinnän perinne on niin voimakas (Niskala 2008, 8) Hän viittaa Sturgesiin ja Neilliin, joiden mukaan Afrikan maissa tarvitaan ruohonjuuritason tietopalvelujärjestelmiä, joiden kehittämisessä otetaan huomioon aktuaalisten ja potentiaalisten käyttäjien todelliset tiedontarpeet ja taloudellinen realismi. (Sturges & Neill, 1998 tässä Niskala, 8)

5.2 Namibia

Lounais-Afrikassa sijaitsevassa Namibian tasavallassa on n. 2 miljoonaa asukasta, pääkaupungissa Windhoekissa asuu n. 230 000 ihmistä. Namibia itsenäistyi Etelä-Afrikasta v. 1990. Maan suurimpia ongelmia ovat korkea työttömyys, maaseudun köyhyys ja suuret tuloerot. Korkeasta lukutaitoasteesta (85 %) huolimatta opiskelijoiden oppimistulokset ovat heikkoja. Niskalan mukaan yksi syy siihen on oppikirjojen puute. Köyhien asuma-alueiden kuten esimerkiksi Windhoekissa sijaitsevan Katuturan alueen kouluilla ei ole varaa hankkia tarpeeksi kirjoja. Oppilaat käyttävät usein yhteisiä kirjoja, joten kirjoja ei voi viedä kotiin opiskelua varten. Maan virallinen kieli - ja myös opetuskieli - on englanti, mutta suurin osa kansalaisista puhuu äidinkielenään jotain Namibian alkuperäiskielistä, mikä Niskalan mukaan myös vaikuttaa oppimistuloksiin. (Niskala 2008, 10) Suurten tuloerojen ja maantieteellisten etäisyyksien vuoksi koulutusmahdollisuudet vaihtelevat, sen vuoksi etäopiskelumahdollisuuksien kehittäminen on ollut tärkeää. Internet on tehnyt mahdolliseksi

kansainvälisten etäopiskelujärjestelmien hyödyntämisen. Sen lisäksi Namibian avoin aikuisopisto (Namibian College of Open Learning) tarjoaa toisen asteen koulutusta yli 20 000 opiskelijalle vuosittain. Ongelmana etäopiskelussa on tietokoneiden vähyys ja oppikirjojen vaikea saatavuus. (Niskala 2008, 11)

5.3 Namibian kirjastolaitos

Namibian kirjastopalvelut on keskitetty opetusministeriön alaisuuteen. Vuonna 2007 maassa oli 59 yleistä kirjastoa, joista 54 oli opetusministeriön hallinnoiman Namibian kirjasto- ja arkistopalvelujen alaisuudessa. (Niskala 2008, 12) Vaikka lukutaitoisten määrä on kasvanut huomattavasti itsenäistymisen jälkeen, maan pääkaupungissa Windhoekissa on ollut vain yksi, aiemmin vain valkoisille tarkoitettu yleinen kirjasto. Se sijaitsee kaupungin keskustassa kaukana niistä asuma-alueista, joissa suurin osa ihmisistä asuu. Hallituksen käynnistämän hallinnon hajauttamisen seurauksena maan 13 hallintoalueelle on annettu vastuu kirjastotilojen hankkimisesta ja henkilökunnan palkkaamisesta. Se tarkoittaa, että tulevaisuudessa tarvitaan myös nykyistä enemmän koulutettua henkilökuntaa vastaamaan uusien kirjastojen toiminnasta. Yleisten kirjastojen henkilökunta on yleensä koostunut kirjastovirkailijoista, joiden pääsyvaatimuksena on ollut toisen asteen koulutus. Virallista kirjastoalan pätevyyttä ole vaadittu. Päteviä kirjastonhoitajia on ollut vaikeaa saada vapaana oleviin virkoihin, koska heitä on vähän. Ennen itsenäistymistä Namibian yliopistossa ei voinut opiskella informaatiotutkimusta, joten pätevyys hankittiin yleensä Etelä-Afrikan yliopistoissa tai joissakin tapauksissa Euroopassa tai Yhdysvalloissa. Nykyään Namibian yliopistossa (UNAM) on informaatiotieteiden opetusohjelma, josta ensimmäiset kirjastonhoitajat valmistuivat vuonna 2004. Pätevät kirjastonhoitajat työllistyvät kuitenkin usein julkisen sektorin sijasta paremmin palkatulle yksityiselle sektorille tai yliopistoon. (Niskala 2008, 13)

Käsitys yleisestä kirjastosta pelkkänä aineiston lainaamispaikkana on Niskalan mukaan ollut Namibiassa hyvin voimakas, ja se on näkynyt myös kirjastojen arkkitehtuurissa. Ennen itsenäistymistä yleiset kirjastot rakennettiin niin, että niissä oli vain hyllyjä ja tiski. Lehtien lukua varten oli muutamia pöytiä ja tuoleja, mutta kirjastoja ei ollut tarkoitettu viihtymiseen tai ajanviettoon. Kirjastoista kerätyt tilastot kuvasivat yleensä vain jäsenyyteen perustuvia lainaus- ja kiertolukuja. (Niskala 2008, 14) Kirjastoista lainattiin lähinnä kauno- ja harrastekirjallisuutta. (Niskala 2008, 24) Vähitellen kirjastoista on tullut suosittuja lasten ja nuorten opiskelupaikkoja. Niskalan mukaan tämä suuntaus asettaa haasteita aineistohankintapolitiikalle, koska yleisen kirjastolaitoksen tehtävä ei ensisijaisesti ole oppikirjojen hankinta vaan kansalaisten tiedon ja

virikistyksen tarpeiden tyydyttäminen tasapuolisesti. (Niskala 2008, 15) Niskalan mukaan sen tosiasian hyväksyminen, että Afrikan yleisissä kirjastoissa opiskelijoista ja kotitehtäviä tekevästä koululaisista on tullut suurin käyttäjäryhmä, on ollut vaikeaa yleisille kirjastoille. (Niskala 2008, 24)

Niskalan mukaan useat Afrikan maissa 1980 -1990 -luvulla tehdyt tutkimukset osoittivat, että yleiset kirjastot eivät olleet pystyneet tyydyttämään palvelemissaan yhteisön tiedon ja virikistyksen tarpeita. Niitä pidettiin vieraina instituutioina, eikä niillä ollut kosketusta ihmisten todellisuuteen. (Niskala 2008, 21) Yleistä kirjastoa kohtaan suunnattu arvostelu onkin johtanut tarpeeseen määritellä kirjaston rooli uudelleen niin, että vähäosaisten ryhmien huomioiminen palveluja kehitettäessä on tullut yhä tärkeämmäksi. Tämän ajatuksen mukaan yleisen kirjastojen tehtävä on auttaa köyhiä ja lukutaidottomia ihmisiä parantamaan elämänlaatuaan. On kyettävä tunnistamaan ihmisten todelliset tiedontarpeet ja kehitettävä palveluja niin, että ne vastaavat ihmisten enemmistön, ei vain muodollisesti koulutettujen käyttäjien tarpeita. (Niskala 2008, 17)

5.4 Vantaa-Windhoek-projekti

Vantaan kaupungin ja Namibian pääkaupungin Windhoekin yhteistyö alkoi vuonna 2001 osana Kuntaliiton koordinoimaa ja ulkoasiainministeriön rahoittamaa suomalaisten kuntien yhteistyötä Saharan eteläpuolisen Afrikan kuntien kanssa. Pohjoisen ja etelän kuntien yhteistyöohjelman tarkoitus on edistää hyvää hallintoa ja demokratiaa, parantaa kunnallisia palveluja kehittämällä uusia yhteistyön muotoja, edistää informaatioteknologian käyttöä ja jakaa hyviä käytäntöjä. Yksi tärkeä päämäärä on ollut Windhoekin kaupungin hallinnon hajauttamisprosessin tukeminen. Yhteistyötä on tehty kehittämällä varhaiskasvatuksen strategiaa Windhoekin kaupungille, tukemalla Windhoekin kaupungin kulttuuri- ja kirjastotointa sekä paikallista elinkeinoelämää ja vahvistamalla kaupunginvaltuutettujen kapasiteettia Vantaan ja Windhoekin valtuutettujen välisellä tiedonvaihdolla. Vantaa-Windhoek yhteistyöohjelma on toteutettu kolmen vuoden jaksoissa, ja tällä hetkellä käynnissä oleva ajanjakso alkoi vuonna 2008. Uutena komponenttina projektiin on lisätty Windhoekin jätehuollon ja ympäristönsuojelun kehittäminen. (North-South Local Authority Co-operation Programme 2008)

5.4.1 Kirjastoyhteistyö

Vantaan kaupunginkirjasto aloitti yhteistyön Windhoekin kaupungin kanssa vuonna 2002. Yhteistyön tavoitteena on kaventaa digitaalista kuilua tuomalla informaatioyhteiskunnan ilmaisia palveluja asukkaiden saataville. Yhteistyön tuloksena perustettiin Windhoekin Katuturan slummialueelle Greenwell Matongon yhteisökirjasto (community library), jonka suunnittelu aloitettiin vuonna 2002. Kirjaston avajaiset olivat maaliskuussa vuonna 2005. Kirjasto on Windhoekin kaupungin ja Namibian opetusministeriön yhteinen hanke, mikä tarkoittaa, että opetusministeriö vastaa henkilökunnan palkkaamisesta ja aineiston hankinnasta ja Windhoekin kaupunki kirjastorakennuksesta ja sen toiminnasta. Kaupunki hankki tontin ja rahoitti osittain kirjastorakennuksen. Vantaa-Windhoek projektin vastuulla on ollut rakentamiseen ja kirjaston laitteisiin liittyvät kustannukset. Vuonna 2007 Helsingin ja Espoon kaupunginkirjastot tulivat mukaan projektiin kirjastoyhteistyön osalta. Kirjasto palvelee Greenwell Matongon asukkaiden lisäksi lähialueiden aikuisia ja koululaisia, ja sen palveluja kehitetään edelleen. Erityistä huomiota kiinnitetään henkilökunnan koulutukseen, aineiston ja laitteiden hankkimiseen ja kirjastopalvelujen markkinoimiseen sekä asiakasopastuksiin järjestämällä tietokonekurseja, satutunteja ja lukupiirejä asiakkaille. Greenwell Matongon kirjastoa kehitettäessä on pyritty yhä paremmin ottamaan huomioon koko yhteisön kehittäminen, mikä tarkoittaa yhteisön aktiivista mukaan ottamista palvelujen suunnittelemisessa ja toteuttamisessa. (North-South Local Authority Co-operation Programme 2008)

Yhteistyö Namibian opetusministeriön ja yliopiston (UNAM) kanssa vahvistui projektin edellisellä kolmivuotiskaudella 2005 -2007. Opetusministeriö hankki henkilökuntaa ja aineistoa kirjastoon ja Namibian yliopisto rekrytoi kirjastonhoitajiksi opiskelevia harjoittelijoiksi kirjastoon loma-aikoina. Namibian yliopiston informaatiotieteiden laitoksen professori Kingo Mchombu ryhmineen toteutti tutkimuksen Greenwell Matongon alueen asukkaiden tiedontarpeista. Vuonna 2008 saatiin valmiiksi myös Greenwell Matongon kirjaston laajennus, jossa kirjastoon saatiin lukusali 40 hengelle ja tietokonehuone, jossa on 23 tietokonetta internet-yhteyksineen. Aikaisemmin kirjastossa oli kolme tietokonetta, jotka oli sijoitettu kirjastosaliin palvelutiskin läheisyyteen. Vantaa-Windhoek-projektin vuosiraportin mukaan molemmat uudet tilat ovat olleet ahkerassa käytössä ja näin tuoneet monimuotoisuutta kirjaston palveluihin. (North-South Local Authority Co-operation Programme 2008)

Kirjaston ympäristöä on siivottu ja turvallisuutta on parannettu mm. asentamalla turvallisuusportti kirjastoon estämään kirjojen häviämistä. Kaikkiin kirjoin on asennettu myös hälyttimet. Kopiokoneeseen on liitetty itsepalvelumaksulaite, koska virkailijoiden työajasta huomattava osa meni aikaisemmin kopioiden ottamiseen asiakkaille. Vuonna 2008 kirjastoon hankittiin myös aikakausi- ja sanomalehtiä projektin varoilla, koska lehtien kysyntä kirjastossa on suurta. Greenwell Matongon kirjastossa on järjestetty myös erilaisia työpajoja, joiden on toivottu auttavan paikallisia ihmisiä parantamaan elämänlaatuaan. Työpajoja on järjestetty mm. terveellisen ruoan valmistuksesta. Arkielämää hyödyttävien neuvojen lisäksi osallistujat ovat oppineet etsimään tietoa kirjaston kirjoista ja Internetistä. (North-South Local Authority Co-operation Programme 2008)

Vuoden 2009 alun tilastojen mukaan Greenwell Matongon kirjaston lainausluvut olivat melko alhaiset. Kuitenkin kirjaston kävijämäärät ovat jatkuvasti kasvaneet. Namibian opetusministeriön raportin mukaan alueen asukkaat arvostavat kirjastoa paikkana, vaikka käsitteenä kirjasto on monille uusi. Tietokoneet ovat olleet hyvässä kunnossa, mutta haasteina ovat virustartunnat ja riittämättömät Internet-yhteydet. Lisäksi kirjaston lastenosasto on osoittautunut liian pieneksi. Kirjastossa käy iltapäivisin n. 150 lasta, mutta henkilökunnan vähyden vuoksi heitä ei aina pystytä palvelemaan kunnolla. Lapsille haluttaisiin järjestää videoesityksiä, mutta DVD - levyjä on vähän. (Report of the activities at GM community library 2009)

6. EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimuksessa havaintoja käsitellään tietyistä, eksplisiittisesti määritellystä näkökulmasta, jota kutsutaan teoreettiseksi viitekehyyksi. (Alasuutari 1999, 79) Laadullisessa tutkimuksessa teoreettisen viitekehyyksen lulkoon lyöminen on kuitenkin usein vaikeaa, koska laadulliselle tutkimukselle on luonteenomaista tarkastella ilmiöitä monesta eri näkökulmasta. (Alasuutari 1999, 84) Tutkimuksen tarkoitus on mennä havaintojen ”taakse”, mikä ei Alasuutarin mukaan välttämättä tarkoita, että haastateltavien puheiden totuudenmukaisuutta epäiltäisiin. (Alasuutari 1999, 81) Selkeä tutkimusmetodi takaa sen, että aineistossa olevat havainnot voidaan erottaa tutkimuksen tuloksista. Jos aineisto koostuu pienestä joukosta yksilöhaastatteluja, siinä on oltava haastateltavien omin sanoin puhuttua tekstiä. Dokumentoinnin tarkkuus riippuu mm. käytettävissä olevista tallennuslaitteista. Haastattelujen nauhoittaminen on tarkka keino, mutta silloinkin ei-verbaalinen

viestintä jää dokumentoimatta. (Alasuutari 1999, 85) Alasuutarin mukaan laadullinen tutkimus on pala tutkittavaa maailmaa siten, että se on osa tutkimuksen kohteena olevaa kieltä ja kulttuuria. Aineistoa analysoidessaan tutkijan on kyettävä määrittämään aineiston ”kulttuurinen paikka”. Se tarkoittaa, että kyseinen tulkinta havaintojen merkityksestä on todistettava mielekkääksi ja mahdolliseksi aineiston sekä muiden aineistojen ja tutkimustulosten avulla. (Alasuutari 1999, 89) Alasuutari ottaa kantaa myös tutkimustulosten yleistämisen problematiikkaan. Hän toteaa, että esimerkiksi kulttuurintutkimuksessa päämääränä on usein vanhojen ajatusmallien kyseenalaistaminen, ei omien hypoteesien oikeaksi todistelu. Alasuutari näkee yhteiskunnallisen tutkimuksen kriittisenä kirjallisuutena, jonka pyrkimyksenä on tarkastella yhteiskunnallisia ilmiöitä uusista mutta kuitenkin perustelluista näkökulmista. (Alasuutari 1999, 234) Vierasta kulttuuria tutkittaessa voi käydä niin, että tutkija ei ymmärrä, miksi tutkittavat ajattelevat niin kuin ajattelevat. tutkija voi myös kokea tutkijan roolinsa riittämättömäksi tai epärehelliseksi. (Alasuutari 2007, 218)

6.2 Tutkimusongelma

Tutkimukseni liittyy Vantaan ja Namibian pääkaupungin Windhoekin väliseen yhteistyöohjelmaan, jonka tuloksena Windhoekin Katuturaan on rakennettu Greenwell Matongon yhteisökirjasto. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut kartoittaa paikallisten nuorten tiedonhankintatapoja ja kohtaamispaikkojen roolia tässä tehtävässä. Tutkimuksessa haluttiin tietää, mitkä ovat nuorten ensisijaisia tiedonlähteitä, ja minkälaista tietoa he niistä saavat. Toiseksi haluttiin kartoittaa Greenwell Matongon alueen nuorten kohtaamispaikkoja. Omassa tutkimuksessani olen pyrkinyt määrittelemään tutkimuksen ”kulttuurisen paikan” yhdistämällä omia havaintojani professori Kingo Mchombun tutkimustuloksiin. Lukemalla hänen tutkimustuloksiaan olen pystynyt muodostamaan entistä kokonaisvaltaisemman kuvan tutkimuskohteestani.

6.3 Tutkimusmenetelmät ja – aineisto

Tutkimuksen empiirisen aineiston keräsin puolistrukturoiduilla haastatteluilla, jotka suoritin Greenwell Matongon kirjastossa 12.-13. joulukuuta 2007. Haastateltavat olivat 13-26-vuotiaita koululaisia, opiskelijoita tai juuri koulunsa päättäneitä nuoria, jotka osallistuivat Vantaa-Windhoek yhteistyöprojektin järjestämälle tietokonekursseille. Tälle kaksipäiväiselle kurssille heidän oli täytynyt ilmoittautua etukäteen. Kurssin ohjaajat olivat HelMet -kirjaston työntekijöitä. Haastattelut, joiden kesto oli 10-20 minuuttia, suoritettiin kirjaston henkilökunnan huoneessa.

Haastattelukieli oli englanti. Haastateltavia oli 29, joista naispuolisia oli 10. Kaikki haastattelut nauhoitettiin myöhempää analyysia varten. Kirjaston henkilökunta selitti kurssille tulleille haastattelun tarkoituksen ja edisti näin luottamuksellisen ilmapiirin syntymistä. Monet nuoret olivat kirjaston vakiokäyttäjiä, joten he tunsivat kirjaston henkilökunnan (kaksi virkailijaa ja harjoittelija) hyvin. Haastattelutilanteen teki kuitenkin haastavaksi käytettävissä olevan ajan niukkuus ja se, että tapasin haastateltavat ensimmäistä kertaa. Myös kulttuuriset erot ja mahdolliset kielivaikeudet oli otettava huomioon. Sirkka Hirsjärven mukaan haastatteluaineisto on aina konteksti- ja tilannesidonnaista. ”Haastattelussa on ratkaisevaa, miten haastatteliija osaa tulkita haastateltavan vastauksia tällaisten kulttuuristen merkitysten ja merkitysmaailmojen valossa”. (Hirsjärvi 2003, 203) Aloitettuani haastattelut huomasin kuitenkin pian, että haastateltavien asenne oli hyvin myönteinen. He suhtautuivat kysymyksiin vakavasti ja kokivat tilanteen tärkeäksi. Hirsjärvi toteaa, että haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää haastateltavan halu antaa suopeita vastauksia. (Hirsjärvi 2003, 202) Haastattelutilana kirjaston takahuone ei ollut paras mahdollinen, vaikka henkilökunta teki parhaansa ylimääräisen melun vähentämiseksi. Huoneessa oli puhelin ja kopiokone, jota virkailija käytti asiakkaiden puolesta. Myös kirjaston puheensorina kantautui huoneeseen. Nämä rajoitukset huomioon ottaen koin, että haastattelut onnistuivat hyvin. Henkilökunnan ystävällisyys ja haastateltavien myönteinen suhtautuminen auttoi minua onnistumaan tehtävässäni. Välillä joku haastateltavistani puhui hiljaa tai epäselvästi tai hänen englanninkielen ääntämistapansa oli minulle vieras. Silloin pyrin toistamaan hänen lausumansa varmistaakseni, että olin kuullut ja ymmärtänyt oikein. Tällä tavalla ennakoisin myös sitä tilannetta, että haastattelujen litteroimisvaiheessa en olisi saanut selvää vastauksista.

Alasuutarin mukaan laadullista tutkimusta suunniteltaessa on syytä valmistautua siihen, että toivotun kaltaisia tuloksia ei saavuteta esimerkiksi teknisten ongelmien vuoksi. Lähtökohtia on syytä tarkistaa ehkä useaankin kertaan. Hän toteaa, että asiaa auttaa jonkinlainen esitutkimus, jolla varmistetaan tutkimusasetelman toteuttamismahdollisuuksia. Omassa tutkimuksessani yllätyksen ja ongelmien mahdollisuus oli suuri, koska en voinut testata tutkimusasetelmaa etukäteen. (Alasuutari 1999, 277) Se, mitä pystyin tekemään, oli muotoilla haastattelukysymykset niin, että niiden avulla tiesin pysyväni suunnitelmassani. Mallia kysymyksiin otin Fisherin ja Naumerin kohtaamispaikkoja käsittelevästä tutkimuksesta ”Something old, something new: Preliminary findings from an exploratory study of people’s information habits and information grounds. (Fisher ym. 2005) Vaikka tutkimus oli laajuudeltaan aivan toisenlainen kuin oma työni ja toteutustapakin erilainen, uskoin kysymysten soveltuvan hyvin omaan tarkoitukseeni. Kysymyksiä oli kahdeksan, ja osassa niistä oli valmiita vastauskategorioita. Halusin pitää haastattelutilanteet mahdollisimman

epämuodollisina ja yritin rohkaista haastateltavia puhumaan vapaasti. Sen vuoksi kysymysten järjestys saattoi vaihdella.

Haastattelukysymykset olivat seuraavat:

1. Kenen tai minkä puoleen kääntynyt, kun haluat tietää jotain?
2. Miksi yleensä käytät tätä lähdettä?
3. Minkälaista tietoa saat lähteestä?
4. Mitkä ovat lähteen huonot puolet?
5. Ihmiset käyvät erilaisissa paikoissa erilaisista syistä, esimerkiksi kampaamossa hiusten leikkuussa tai lastensa kanssa leikkipuistossa. Samalla he huomaavat jakavansa siellä tietoa. Tuleeko sinulle tällaista paikkaa mieleen? Jos tulee, niin mikä se on?
6. Mikä tekee tästä paikasta hyvän tiedon jakamisen kannalta? Kyseessä voi olla tarkoituksella hankittu tai sattumanvarainen tieto.
7. Minkälaista tietoa voit saada sieltä?
8. Minkälainen informaatio auttaisi sinua henkilökohtaisesti eniten juuri nyt?

Ensimmäisessä, toisessa ja neljännessä kysymyksessä oli vastauskategorioita, joita käytin apuna haastattelutilanteessa. Pyrin noudattamaan kysymysjärjestystä, mutta rohkaisin samalla vastaajaa puhumaan vapaasti, joten joissakin tapauksissa kysymysten järjestys vaihteli. Jotkut puheliaat haastateltavat vastasivat myös useampaan kysymykseen yhdellä kertaa⁶

6.4 Aineiston analyysi

Aineiston analysoinnissa käytän sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven mukaan sisällönanalyysi on menetelmä, joka sopii kaikkiin laadullisen tutkimuksen perinteisiin. Sen avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105) Laadullisen aineiston sisällönanalyysiä voidaan heidän mukaansa tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 10) Aineistolähtöisen analyysin ongelmia voidaan yrittää ratkaista teoriasidonnaisessa analyysissa. Siinä on joitakin teoreettisia kytkentöjä, jotka eivät pohjaudu suoraan teoriaan. Tutkijan ajattelussa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98-99) Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysin

---

⁶ Koko haastattelurunko vaihtoehtoinen on liitteenä tutkimuksen lopussa.

luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen, joka voi olla teoria tai käsitejärjestelmä. Se tarkoittaa, että analyysia ohjaa jokin teema tai käsitekartta. (Tuomi & Sarajärvi, 2002 116) Omaa työtäni ohjasi valmis viitekehys, ”kohtaamispaikka”.

Analyysin aluksi kuuntelin haastattelut useampaan kertaan ja litteroin ne, minkä jälkeen käänsin ne englannista suomeksi mahdollisimman tarkasti. Sen jälkeen aloin luokitella vastauksia sopiviin kategorioihin. Sitten laskin, kuinka monta lausumaa kuhunkin kategoriaan tuli. Lausumien määrä yhteensä oli siis isompi kuin haastateltavien määrä, koska yksi haastateltava saattoi käydä eri kirjastoissa ja kaikilla oli useampi kuin yksi tiedonlähde. Joidenkin kysymysten kohdalla pyysin haastateltavaa luettelemaan vastaukset tärkeysjärjestyksessä, ja laskin vastausten painoarvot.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Aluksi kysyin haastateltavalta, minkä ikäinen hän on ja merkitsin ylös sukupuolen.

Haastateltavistani 19 oli miespuolisia ja 10 naispuolisia. Ikäjakauma oli seuraava: 13 -16-vuotiaita oli neljä, ja he kaikki olivat koululaisia. Naispuolisia heistä oli kolme. 17 -20-vuotiaita oli 9, joista 6 miespuolista. Myös 21 -23-vuotiaista, joita oli 10, enemmistö eli 8 oli miespuolisia. Vanhimmasta ikäryhmästä eli 24 -26-vuotiaista miespuolisia oli neljä ja naisia kaksi. Kaikista haastatelluista koululaisia tai opiskelijoita oli 16, muut olivat joko juuri koulunsa päättäneitä tai työttömiä.

Taulukossa 1 on haastateltavien ikäjakaumat.

Ikä	Määrä
	N=29
13-16	4
17-20	9
21-23	10
24-26	6

Taulukko 1: Haastateltavien ikäjakauma

7.2 Tiedontarpeet

Kun haastateltavilta kysyttiin, minkälaista tietoa he tarvitsevat elämässään tällä hetkellä, he mainitsivat keskimäärin kaksi asiaa. Taulukossa 2 esitellään tärkeimmät tiedontarpeet. Lausumia oli yhteensä 50.

Tiedontarpeet	Lausumien määrä. N=50
Opiskelu, koulutus, tulevaisuus	17
Työpaikat	6
Elämänhallintataidot	9
Informaatioteknologia, teknologia	5
Yhteiskunta, politiikka	9
Joku muu	4

Taulukko 2: Tärkeimmät tiedontarpeet

Haastateltavista 17 sanoi tarvitsevansa elämässään eniten opiskeluun, koulutukseen ja tulevaisuuteen liittyvää tietoa. Nämä vastaajat sanoivat tarvitsevansa tietoa siitä, mikä olisi hyvä koulutus tulevaisuuden kannalta. He halusivat myös tietoa siitä, miten he voivat saavuttaa haluamansa päämäärät ja nähdä tulevaisuuden valoisana. 26-vuotias mies halusi tietoa kunnollisesta koulutuksesta sen sijaan, että tarjolla on vain lyhyitä kursseja. Jotkut kaipasivat lisää edistyneille opiskelijoille tarkoitettuja kirjoja opiskelun jouduttamiseksi. Tietoa työmahdollisuuksista kaipasi 6 vastaajaa. He halusivat tietää, miten väliaikaisten töiden sijasta voisi saada pysyvän työpaikan ja miten pitäisi käyttäytyä työhaastattelussa. Tietoa elämänhallinnasta sanoi tarvitsevansa 9 henkilöä. He halusivat tietoa siitä, miten huolehtia itsestä ja elää hyvää elämää muiden ihmisten kanssa. He sanoivat tarvitsevansa valistusta siitä, miten voi välttyä sellaisilta vaaroilta kuten HIV-tartunta. Yksi haastateltava sanoi, että ihmiset tarvitsevat tietoa eri mahdollisuuksista ja rohkaisua, koska monet vain istuvat kotona eivätkä tee mitään. Informaatioteknologiaan ja tietokoneisiin liittyvää tietoa sanoi tarvitsevansa 5 haastateltavaa. He painottivat tietoteknisten taitojen merkitystä ja tiedonsaannin parantamista informaatioteknologian avulla. Haastateltavista 9 sanoi tarvitsevansa tietoa yhteiskunnallisista asioista eli politiikasta, taloudesta ja siitä, mitä maailmassa tapahtuu. Neljä

vastaajan tiedontarve sijoittui kategoriaan ”joku muu”. He sanoivat tarvitsevansa tietoa säästä, jalkapallosta ja vapaaehtoisryhmistä. Yksi vastaaja sanoi haluavansa parantaa englanninkielen taitoaan. 25-vuotias nainen sanoi, että vaikka tietoa asioista voi saada, se ei auta mitään, koska työtä ei kuitenkaan ole.

7.3 Tiedonlähteet ja kanavat

Haastatteluun osallistuneilta kysyttiin, minkä tai kenen puoleen he yleensä kääntyvät tietoa tarvitessaan. Kysymyksenasettelusta johtuen vastaus saattoi olla joko tiedonlähde tai kanava. Sen jälkeen, kun haastateltava oli maininnut tärkeimmän tiedonlähteen tai kanavan, häntä pyydettiin luettelemaan tärkeysjärjestyksessä myös muita. Haastateltavat mainitsivat keskimäärin neljä tiedonlähdettä tai kanavaa. Taulukko 3 esittää eri tiedonlähteiden ja kanavien saamien lausumien määrän, joka oli yhteensä 145. Kirjasto mainittiin useimmin, 27 kertaa. Seuraavaksi eniten lausumia saivat radio (25) ja lehdet (21). Jos vastaaja mainitsi jonkin henkilön, se laitettiin kategoriaan ”muut ihmiset”. Siinä kategoriassa lausumia oli 20. Televisio sai 18 lausumaa, kirjat ja Internet kumpikin 15 lausumaa. Poliisilaitos ja yliopiston kampus saivat kumpikin yhden lausuman ja kirkko kaksi, Ne yhdistettiin ja laitettiin kategoriaan ”joku muu”.

Koska pelkkä lausumien määrä ei kerro tiedonlähteiden ja kanavien merkityksestä vastaajille, laskettiin seuraavaksi tiedonlähteiden ja kanavien painoarvot Ne esitetään taulukossa 4. Painoarvot laskettiin niin, että tärkein tiedonlähde tai kanava sai 5 pistettä, toiseksi tärkein 4, kolmanneksi tärkein 3 ja neljänneksi tärkein yhden pisteen. Sen jälkeen laskettiin kunkin prosentuaalinen osuus lausumien kokonaismäärästä (N=145). Suurin painoarvo oli kirjastolla, toiseksi suurin muilla ihmisillä ja kolmanneksi suurin radiolla. Vähiten painoarvoa oli televisiolla ja niillä tiedonlähteillä, jotka olivat kategoriassa ”joku muu”.

Tiedonlähteet ja kanavat	Lausumien määrä/ N=145
Kirjasto	27
Radio	25
Lehdet	21
Muut ihmiset	20
Televisio	18
Kirjat	15
Internet	15
Joku muu	4

Taulukko 3: Tiedonlähteiden ja kanavien saamien lausumien määrä

Tiedonlähteet ja kanavat	Painoarvot/ Yht. 100%
Kirjasto	27.4
Muut ihmiset	15.7
Radio	14.0
Lehdet	13.8
Internet	11.2
Kirjat	8.3
Televisio	6.0
Joku muu	3.6

Taulukko 4: Tiedonlähteiden ja kanavien painoarvot

7.3.1 Kirjasto tiedonvälittäjänä

Melkein kaikki haastateltavat (27) sanoivat käyttävänsä kirjastoa. Kirjaston painoarvo on melko suuri, koska vastaajista 14 eli n. 48 % sanoi kääntyvänsä ensisijaisesti kirjaston puoleen tietoa hankkiessaan. Toiselle sijalle kirjaston asetti 10 henkilöä. Haastatteluun osallistuneista siis n. 82 % piti kirjastoa tärkeimpänä tai toiseksi tärkeimpänä tiedonvälittäjänään. Useimmat sanoivat käyvänsä lähinnä Greenwell Matongon kirjastossa, mutta jotkut sanoivat käyttäneensä aikaisemmin tai käyttävänsä edelleen myös muita kirjastoja. Taulukko 5 kuvaa eri kirjastojen saamien lausumien määrää.

Kirjasto	Lausumien määrä N=43
Greenwell Matongo	26
Joku muu yleinen kirjasto	7
Oppilaitoksen kirjasto	10

Taulukko 5: Eri kirjastojen käyttö

Haastateltavista 26 eli lähes jokainen sanoi käyttävänsä Greenwell Matongon kirjastoa säännöllisesti. Koululaisia tai opiskelijoita vastaajista oli 16. Heistä 10 sanoi käyttävänsä koulun tai oppilaitoksen kirjastoa koulu-aikoina ja Greenwell Matongon kirjastoa vapaa- ja loma-aikoina.

Vastaajista 6 sanoi käyttäneensä aikaisemmin Windhoekin keskustassa sijaitsevaa yleistä kirjastoa mutta siirtyneensä käyttämään pelkästään Greenwell Matongon kirjastoa.

7.3.2 Kirjaston käytön syitä

Seuraavaksi kysyttiin, miksi haastateltavat käyttävät Greenwell Matongon kirjastoa ja minkälaista tietoa he sieltä saavat. Taulukossa 6 esitellään Greenwell Matongon kirjaston käytön syitä.

Kirjaston käytön syyt	Lausumien määrä, N=72
Kirjasto lähellä	16
Pääsy tietokoneelle/ Internetiin	15
Opiskelu/ kotitehtävät	12
Kirjat	12
Lehdet	8
Muu syy	9

Taulukko6: Greenwell Matongon kirjaston käytön syitä

Kaikkiaan 16 vastaajaa sanoi käyvänsä Greenwell Matongon kirjastossa nimenomaan sen vuoksi, että se on lähellä kotia ja sinne on helppo tulla. Monet opiskelijoista sanoivat käyttävänsä Greenwell Matongon kirjastoa erityisesti koulun tai yliopiston loma-aikoina, koska yliopiston ja ammattikorkeakoulun kirjastot ovat kaukana. Haastateltavista 7 mainitsi käyttävänsä tai käyttäneensä Windhoekin keskustassa sijaitsevaa isoa kaupunginkirjastoa. Heistä 6 sanoi siirtyneensä käyttämään pelkästään Greenwell Matongon kirjastoa, koska keskustan kirjasto on kaukana ja sinne meneminen maksaa. Kolme haastateltavaa mainitsi yhdeksi kirjastonkäytön syyksi palvelujen maksuttomuuden. Kirjastoon nuoret tulevat käyttämään tietokonetta eli kirjoittamaan ja selailemaan Internetiä, opiskelemaan ja lukemaan lehtiä ja kirjoja sekä viettämään aikaa.

Mchombun tutkimuksen mukaan kirjasto on nuorille tärkeä paikka, koska siellä on sähköä, pöytiä ja tuoleja opiskelua varten sekä opiskelumateriaalia ja lukutilaa. Mchombun mukaan myös aikuiset arvostavat paikkaa, jossa voi opiskella, koska kodit ovat ahtaita ja valaistukseen käytetään kynttilöitä. Mchombun tutkimuksessa mukana olleet nuoret pitivät Greenwell Matongon kirjastoa

koulun ohella tärkeimpänä opiskeluun liittyvänä tiedonvälittäjänä. (Mchombu 2007, 22). Mchombun tutkimuksessa kävi ilmi myös, että nuoret pitävät Greenwell Matongon kirjastoa ja informaatiokeskusta tärkeänä tiedonvälittäjänä tasa-arvoon, äitiyteen ja perhesuunnitteluun liittyvissä tiedontarpeissa. (Mchombu 2007, 27-30) Kirjasto koettiin keskeiseksi tiedonvälittäjäksi myös ympäristökysymyksiin, asumiseen sekä verkostoihin ja informaatioteknologiaan liittyvissä tiedontarpeissa. (Mchombu 2007, 37-38)

Omasta tutkimuksestani ilmeni, että mahdollisuus käyttää tietokonetta kirjoittamiseen ja Internetin selailuun oli tärkeä kirjastonkäytön syy 15 vastaajalle. Se, että tietokoneen käyttö on kirjastossa ilmaista, oli myös monille tärkeää. Vastaajista 5 mainitsi tullessaan nyt kirjastoon nimenomaan sen vuoksi, että siellä opetettiin tietokoneen ja Internetin käyttöä. Käytännössä kaikki haastateltavat osallistuivat kurssille. Opiskelu ja kotitehtävien tekeminen oli 12 vastaajalle yksi syy tulla kirjastoon. Niin ikään 12 vastaajaa sanoi tulevansa kirjastoon lukemaan kirjoja. Haastateltavista 8 sanoi tulevansa kirjastoon lukemaan lehtiä. Muita syitä kirjastonkäytölle olivat kopiointimahdollisuus, ystävien tapaaminen ja viihtyminen.

Mahdollisuus tiedonsaantiin ja pääsy eri tiedonlähteille oli haastateltaville tärkeä kirjastonkäytön syy, joten seuraavaksi tarkastelen eri tiedonlähteiden merkitystä vastaajille.

7.4 Muut tiedonlähteet

7.4.1 Internet tiedonlähteenä

Vastaajista 15 eli n. 52% sanoi käyttävänsä Internetiä, mutta sen painoarvo tiedonlähteenä oli kuitenkin vain 11.2 %. Syynä on varmasti se, että pääsy Internetiin voi olla hankalaa. Tietokoneita ei ole tarpeeksi, eikä ihmisillä ole varaa käydä Internet-kahviloissa. Haastattelujen aikana Greenwell Matongon kirjastossa oli kolme tietokonetta, eikä Internet-yhteys toiminut säännöllisesti. Neljä henkilöä sanoi käyttävänsä Internetiä Greenwell Matongon kirjastossa, koska oman oppilaitoksen kirjasto oli kaukana. Yksi haastateltavista sanoi käyttävänsä vain keskustan yleistä kirjastoa, koska siellä on 20 tietokonetta. Kolme haastateltavista sanoi tarkistavansa sähköpostinsa säännöllisesti. He olivat kaikki opiskelijoita ja sanoivat käyttävänsä sekä yliopiston että Greenwell Matongon kirjaston tietokoneita.

Niistä 15 vastaajasta, jotka mainitsivat Internetin tiedonlähteekseen, piti 14 sitä täysin luotettavana tiedonlähteenä. Luotettavuus oli siis tärkeä syy Internetin käyttöön. Haastateltavat sanoivat Internetin olevan sen lisäksi ajantasainen ja nopea. Haastateltavista 7 sanoi seuraavansa sekä Namibian että muun maailman uutisia Internetistä. Kaksi henkilöä totesi Internetin hyödylliseksi uutisten kannalta erityisesti silloin, kun sanomalehteä ei ole saatavilla. Vastaajista 11 sanoi käyttävänsä Internetiä tiedon hankintaan. He sanoivat etsivänsä Internetistä kaikenlaista tietoa; politiikkaa, uutisia, urheilu-uutisia ja tapahtumia. Viisi henkilöä piti Internetiä tärkeänä opiskelun kannalta. 16-vuotias opiskelija sanoi käyttävänsä Internetiä koulutehtäviä tehdessään. 18-vuotias mies sanoi suunnittelevansa informaatioteknologiaan liittyviä opintoja ja etsivänsä Internetistä tietoa verkkokursseista ja muista alaan liittyvistä asioista. Kaksi haastateltavaa sanoi etsivänsä Internetistä tietoa myös työmahdollisuuksista ja siitä, miten työhaastattelussa pitäisi käyttäytyä.

7.4.2 Lehdet tiedonlähteinä

Haastateltavista 21 (n.72%) mainitsi lehdet tiedonlähteinään. Vaikka jotkin haastateltavat sanoivat ostavansa lehtiä, useimmat sanoivat lukevansa sanomalehtiä nimenomaan Greenwell Matongon kirjastossa, koska se on ilmaista. Mchombun tutkimukseen osallistuneet nuoret eivät pitäneet sanomalehtiä tärkeinä tiedonlähteinä juuri sen vuoksi, että ihmisillä ei ole varaa ostaa niitä. Mchombun tutkimukseen osallistuneiden aikuisten mielestä paikallisilla kielillä kirjoitetut sanomalehtien osat voisivat olla potentiaalisesti hyödyllisiä tiedonlähteitä, mutta ihmisten lukutaidottomuus on ongelma. (Mchombu 2007, 19) Omassa tutkimuksessani tämä ei selkeästi tullut esiin, koska vastaajat olivat kaikki lukutaitoisia ja pääosin koululaisia ja opiskelijoita. Kolme sanoi kääntyvänsä ensisijaisesti lehtien puoleen tiedontarpeissaan. Kolme haastateltavaa piti lehtiä toiseksi tärkeimpinä tiedonlähteinään. He sanoivat lukevansa sanomalehtiä yleensä Greenwell Matongon kirjastossa. Kaksi heistä sanoi lukevansa sanoma- ja aikakauslehtiä yleensä vain Greenwell Matongon kirjastossa ja yksi kertoi käyttävänsä myös keskustan yleistä kirjastoa. Vastaajista 9 sanoi lukevansa sanomalehdistä uutisia. Viisi henkilöä sanoi haluavansa tietää, mitä omassa maassa ja muualla maailmassa tapahtuu. Kuusi haastateltavaa kertoi etsivänsä vapaita työpaikkoja sanomalehdistä. Viisi vastaajaa sanoi lukevansa lehtiä tiedonsaannin vuoksi. 25-vuotiaan naisen mukaan sanomalehdet ovat hyvin tärkeitä, koska tv:tä ei ole. Hän sanoi yleensä ostavansa ”Namibian”-sanomalehden, ja lehdessä on hänen mukaansa kaikki tarvittava tieto. 21-vuotias mies kertoi lukevansa ”Namibian” -lehden lisäksi myös ”New Era”- ja ”Republican-lehtiä. Hän totesi, että sanomalehdistä saa tietoa, koska Internet ei ole kaikkien saatavilla.

Haastateltavat sanoivat lukevansa lehtiä myös ilmoitusten, talousasioiden, politiikan ja viihteen takia. Viisi haastateltavaa sanoi ostavansa itse lehtiä, toisaalta maksuttomuus oli joillekin tärkeä syy tulla nimenomaan kirjastoon lukemaan lehtiä.

7.4.3 Kirjat tiedonlähteinä

Haastateltavista 15 eli hieman yli puolet mainitsi kirjat, kun heitä pyydettiin luettelemaan tiedonlähteitä. Kukaan ei maininnut kirjoja ensisijaisina tiedonlähteinä. Kolme henkilöä piti niitä toiseksi tärkeimpänä tiedonlähteenä. He sanoivat tulevansa kirjastoon nimenomaan lukemaan kirjoja. Kuusi henkilöä piti kirjoja kolmanneksi tärkeimpänä tiedonlähteenä. Yhtä lukuun ottamatta he sanoivat tulevansa Greenwell Matongon kirjastoon kirjoja lukemaan ja opiskelemaan.

Haastateltavista 4 sanoi lukevansa kirjoja opiskelua ja 7 yleensä tiedonhankkimista varten. 21-vuotias opiskelija totesi, että hän tulee kirjastoon etsimään tietoa kirjoista varsinkin silloin, kun koulusta ei löydy tarpeeksi oppimateriaalia. Yksi haastateltava totesi, että kirjat ovat luotettavia mutta saattavat olla vanhentuneita. Yksi haastateltava totesi kirjojen lukemisen olevan hänelle harrastus ja keino tiedonsaantiin, koska hän ei vielä osaa käyttää Internetiä. Kertomakirjallisuutta sanoi lukevansa 7 haastateltavaa. Kaksi haastateltavaa piti tärkeänä, että lapsille on kirjastossa saatavana kuvakirjoja.

7.4.4 Radio tiedonlähteenä

Suurin osa haastateltavista eli 25 henkilöä sanoi kuuntelevansa radiota, mutta kaikki eivät pitäneet sitä tiedonhankinnan välineenä vaan he kuuntelivat radiosta musiikkia. Heille radio edusti siis lähinnä viihdettä. Vastaajista yksi sanoi pitävänsä radiota tärkeimpänä tiedonlähteenään. Toiseksi tärkeimmäksi sen mainitsi 6 henkilöä. Sama määrä sijoitti radion kolmannelle sijalle. Kuusi haastateltavaa piti radiota neljänneksi tärkeimpänä tiedonlähteenään. Haastateltavista 8 sanoi kuuntelevansa radiosta sekä Afrikkaa että muuta maailmaa koskevia uutisia. Jotkin mainitsivat kuuntelevansa sekä oshiwambon- että englanninkielisiä ohjelmia. 11 vastaajaa sanoi saavansa tietoa radion välityksellä. Vastaajista 7 sanoi kuuntelevansa ohjelmia, joissa annetaan elämänohjeita ja valistusta esimerkiksi sairauksien hoidosta ja siitä, miten voi suojautua AIDSia vastaan. Radiosta nuoret sanoivat saavansa tietoa myös ympäristönsuojelusta ja siitä, miten erilaisten ihmisten kanssa voi tulla toimeen. Haastateltavat sanoivat oppivansa radiosta tärkeitä asioita elämästä ja

käyttäytymisestä. Radio oli vastaajille selkeästi myös viihteen väline. Haastateltavista 11 sanoi kuuntelevansa radiosta musiikkia, viihdettä ja seuraavansa urheilua. Mchombun tutkimuksessa nuoret pitivät radiota tärkeänä tiedonlähteenä köyhyyden vähentämisyrittämyksiin, tasa-arvoon, äitiyteen ja perhesuunnitteluun sekä HIV/AIDS ja tuberkuloosiin liittyvissä tiedontarpeissa. (Mchombu 2007)

7.4.5 Televisio tiedonlähteenä

Vastaajista 18 sanoi katsovansa televisiota ainakin joskus, mutta televisiota ei tiedonlähteenä arvostettu kovin korkealla (painoarvo 6.0 %). Useilla Katuturan asukkailla ei ole kotona sähköä eikä siis myöskään mahdollisuutta katsoa televisiota. Moni sanoi katsovansa tv:tä vapaa-aikana ystävien tai naapurien luona ja silloin kelpasi kaikki, mitä sieltä tulee. Kahdella oli televisio kotona, toiset sanoivat katsovansa sitä muualla. Vastaajista 8 sanoi katsovansa televisiosta uutisia ja sekä Afrikan että muun maailman tapahtumia. Tietoa sanoi tv:stä hankkivansa neljä henkilöä. Suurin osa eli 10 haastateltavaa kertoi katsovansa televisiota rentoutuakseen ja viihteen vuoksi. Tv:stä katsottiin elokuvia, sarjaohjelmia ja urheilua. Mchombun tutkimuksessa nuoret pitivät televisiota potentiaalisesti hyvänä tiedonlähteenä, mutta ongelma on se, että useimmilla ihmisillä ei ole sähköä eikä varaa television ostoon. (Mchombu 2007, 19) Oman tutkimukseni nuoret eivät pitäneet televisiota kovinkaan merkittävänä tiedonlähteenä tuosta samasta syystä.

7.4.6 Muut ihmiset tiedonlähteinä

Useat tiedonhankintaa käsittelevät tutkimukset ovat osoittaneet, että etsiessään apua erilaisissa ongelmatilanteissa ihmiset turvautuvat ensisijaisesti omiin kokemuksiinsa ja sen jälkeen muihin ihmisiin eli sukulaisiin, naapureihin ja ystäviin. (kts. Harris, 24 tai Savolainen 1993, 36) Monet tutkimukset ovat myös osoittaneet, että ihmiset noudattavat tiedonhankinnassaan totuttuja tapoja. (Harris & Dewdney 1999, 27)

Omassa tutkimuksessani 20 vastaajaa eli n. 70% sanoi käyttävänsä muita ihmisiä tiedonlähteinään. Vastaajista 6 piti muita ihmisiä tärkeimpinä tiedonlähteinään. Tärkeitä henkilöitä olivat perheenjäsenet, sukulaiset, ystävät, naapurit ja opettajat eli kaikki läheiset ja luotettavana pidetyt ihmiset. Vastaajista neljä mainitsi muut ihmiset toiseksi tai kolmanneksi tärkeimmäksi tiedonlähteekseen. He sanoivat kääntyvänsä ystävien ja perheen sekä muiden läheisten ihmisten

puoleen. Neljä henkilöä asetti muut ihmiset neljännelle sijalle kertoessaan, kenen tai minkä puoleen kääntyvät tietoa tarvitessaan. Kaksi heistä mainitsi ystävät ja opettajat tiedonlähteikseen ja kaksi sanoi kysyvänsä neuvoa naapureilta. Tärkein syy ihmislähteiden käyttöön oli tuttuus ja luotettavuus, jonka mainitsi 10 haastateltavaa. Se, että läheiset ihmiset ovat aina käytettävissä, koettiin myös tärkeäksi. Haastateltavat sanoivat kysyvänsä perheenjäseniltään ja ystäviltään neuvoja ja saavansa heiltä apua ongelmissaan. Opettajien ja kirjaston henkilökunnan puoleen käännettiin, kun haluttiin tietoa jostain asiasta. 24-vuotias mies sanoi saaneensa paljon tietoa parhaalta ystävältään, ja tämän ystävän avulla hän oli myös löytänyt tiensä Greenwell Matongon kirjastoon. Hän piti tärkeänä myös suullisen perimätiedon jatkumista. Hänen mukaansa tieto oman maan historiasta on vaarassa kadota, koska kirjoitettua tietoa ei ole tarpeeksi ja ihmiset eivät enää kerro tarinoita samalla tavalla kuin ennen. 20-vuotias miesopiskelija sanoi kuuluvansa Katuturan nuorisokeskuksen (Youth Center) n. 10 koulutetun henkilön ryhmään, jotka opettavat nuorempiaan ja antavat heille neuvoja. He pitävät luentoja tiedonhankinnasta ja rohkaisevat nuoria opiskelemaan. Haastateltavan mielestä tällainen toiminta on tärkeää, koska monet nuoret kuluttavat aikaansa juomalla ja oleskelemalla eivätkä tiedä, mitä tekisivät.

Myös Mchombun tutkimuksessa korostui suullisten lähteiden merkitys. Köyhyyden vähentämiseen liittyvissä tiedontarpeissa nuoret pitivät yhteisiä kokouksia tärkeimpinä tiedonvälittäjinä. (Mchombu 2007, 20). Koulutukseen liittyvissä tiedontarpeissa nuoret pitivät opettajia, ystäviä ja sukulaisia tärkeimpinä tiedonlähteinään. (Mchombu 2007, 22) Sukupuoli- ja tasa-arvokysymyksissä nuoret pitivät työpajoja, draamaesityksiä ja roolipelejä hyvinä valistuskeinoina. (Mchombu 2007, 27) Varsinkin nuoret naiset toivoivat entistä enemmän keskustelumahdollisuuksia äitiyteen ja perhesuunnitteluun liittyvissä asioissa. (Mchombu 2007, 31) Ympäristönsuojeluun liittyvissä asioissa nuoret pitivät yhteisiä kokouksia ja hygieniasta kertovia kiertäviä sairaanhoitajia parhaimpina tiedonvälittäjinä. (Mchombu 2007, 38)

7.4.7 Muut tiedonvälittäjät

Muita haastattelussa esiin tulleita tiedonvälittäjiä tai tiedonlähteitä olivat kirkko, poliisilaitos ja yliopiston kampus. Kaksi haastateltavaa sanoi kääntyvänsä kirkon puoleen, koska siellä on aina joku, joka kuuntelee ja auttaa. Kirkossa oppii myös hyvää käytöstä ja sitä, mikä on oikein tai väärin. Poliisilaitoksen maininnut vastaaja sanoi, että sieltä voi kysyä neuvoa.

7.5 Eri tiedonvälittäjien ja tiedonlähteiden huonoja puolia

Seuraavaksi haastateltavilta kysyttiin eri tiedonvälittäjien ja tiedonlähteiden huonoja puolia.

Ensimmäiseksi käsitellään Greenwell Matongon kirjaston ja sen jälkeen eri tiedonlähteiden huonoja puolia.

7.5.1 Greenwell Matongon kirjaston huonot puolet

Kirjaston huonoja puolia	Lausumien määrä N=54
Tilan puute	7
Liian vähän tietokoneita	13
Liian vähän kirjoja	16
Liian vähän sanomalehtiä	9
Lehdet myöhässä	9

Taulukko 7: Greenwell Matongon kirjaston huonoja puolia

Kuten taulukosta 7 voi nähdä, 7 vastaajaa oli sitä mieltä, että Greenwell Matongon kirjasto on liian pieni. Heidän mielestään tilaa on liian vähän varsinkin tenttiaikoina, jolloin kirjastossa on paljon opiskelijoita ja koululaisia. Kirjasto saattaa silloin olla täynnä jo aamulla eikä istumapaikkoja ole. Haastateltavista 13 sanoi, että tietokoneita ja Internet-yhteyksiä ei ole tarpeeksi. Tietokoneella kirjoittaminen vie aikaa, ja Internet-yhteydet toimivat joskus hitaasti. Todettiin myös, että Internet-kahvilat ovat kaukana ja maksavat. Muut kirjastot ovat kaukana. Ihmiset tarvitsevat kirjaston tietokoneita opiskelua ja tiedonhankintaa varten, koska heillä ei ole tietokoneita kotona. Lisäksi toivottiin tietokone- ja Internet-kursseja.

Vastaajista 16 eli yli puolet oli sitä mieltä, että Greenwell Matongon kirjastossa on liian vähän kirjoja. Usein yhtä nimekettä on vain yksi kappale, eikä se riitä. Joskus kirjoja myös varastetaan. Vastaajat totesivat, että sekä lapset että aikuiset tarvitsevat kirjoja parantaakseen lukutaitoaan.

Haastateltavat kaipasivat lisää kuvakirjoja lapsille ja kirjoja myös paikallisilla kielillä, koska monet eivät osaa englantia. Lisäksi opiskelijat toivoivat lisää edistyneille tarkoitettuja oppikirjoja, esimerkiksi IT -alan kirjallisuutta. Nyt kirjastossa oli heidän mukaansa lähinnä alkeistason oppikirjoja. Myös Mchombun tutkimuksen mukaan nuoret toivoivat kirjastoon lisää oppikirjoja, tietoa uramahdollisuuksista ja itseopiskelumenetelmistä. (Mchombu 2007, 19) Lisäksi Mchombun mukaan nuoret kaipasivat kirjastoon ammatti- ja korkeakouluasteen koulutushakemuksia. (Mchombu 2007, 22) Molemmissa tutkimuksissa ilmeni, että nuoret pitivät kirjastoa liian pienenä. Nuorten mielestä tilaa oli liian vähän varsinkin tenttiaikoina, ja myös tietokoneita oli liian vähän. (Mchombu 2007, 41)

Tietoa elämänhallinnasta eli siitä, miten voi huolehtia itsestä ja muista ja elää hyvää elämää, sanoi tarvitsevansa noin kolmasosa haastateltavistani. Nuoret kaipasivat myös valistusta siitä, miten voi välttyä HIV-tartunnalta ja muilta sairauksilta. Mchombun tutkimuksen mukaan nuoret toivoivat kirjastoon esitteitä mm. tasa-arvosta, perhesuunnittelusta ja äitiydestä sekä ympäristönsuojelusta. He toivoivat myös enemmän informaatiota paikallisilla kielillä, koska kaikki ihmiset eivät puhu englantia. (Mchombu 2007, 19)

Haastateltavista 9 eli noin kolmasosa oli sitä mieltä, että kirjastossa on liian vähän sanomalehtiä. Vastaajat sanoivat, että joitakin lehtiä kuten ”Namibian”- sanomalehteä tulee vain yksi kappale. Siitä seuraa, että ihmiset joutuvat odottamaan vuoroaan kauan. Joskus sanomalehdistä myös revitään sivuja irti. Samoin 9 henkilöä sanoi, että lehdet tulevat kirjastoon myöhässä. Haastateltavat totesivat, että sanomalehdet ovat tärkeitä tiedonlähteitä, mutta niiden on tultava ajallaan.

7.5.2 Tiedonlähteiden huonoja puolia

Radion huonoiksi puoliksi mainittiin seuraavia asioita: Jos ohjelma jää kuulematta, ei voi tehdä mitään, koska radiossa ei voi toistaa. Radio ei ole aina luotettava, siellä on paljon puolueellista tietoa ja mielipiteitä. Lisäksi ohjelmia lyhennetään eikä kerrota kaikkea. Radiossa ei näe puhujaa kuten televisiossa. Lisäksi todettiin, että ihmiset kuuntelevat kyllä radiota mutta eivät ymmärrä englantia. Televisiosta kysyttäessä neljä vastaajaa sanoi huonoksi puoleksi sen, että tv:tä ei ole. Ihmiset ovat köyhiä, useilla ei ole sähköä eikä myöskään rahaa television ostoon. Muut television huonot puolet olivat melko samat kuin radionkin eli puolueellinen tieto ja mielipiteiden paljous sekä se, että englannin kieltä on liian paljon. Television sanottiin myös olevan pahaksi silmille. Muista

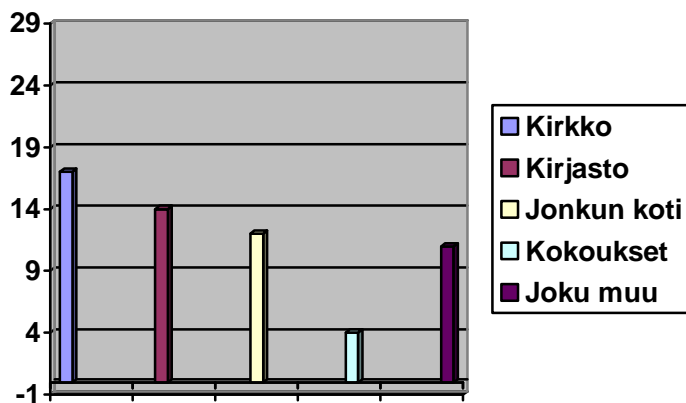
ihmisistä tiedonlähteinä ei yleensä löydetty huonoja puolia, vaan heitä pidettiin pääsääntöisesti luotettavina.

7.6 Kohtaamispaikat

Sosiaalisen konstruktivismin mukaan tieto ei ole yksilön omaisuutta vaan se on jotain, mitä ihmiset luovat yhdessä. (Tuominen & Savolainen 1997, 83) Merkitykset opitaan sosiaalisessa kanssakäymisessä eli dialogin avulla (Rauste-Von Wright 2003, 155). Tästä näkökulmasta tiedon jakaminen on sosiaalisen kanssakäymisen sivutuote. (Fisher 2005, 2) Kohtaamispaikan käsitteeseen kuuluu sellainen sosiaalinen ilmapiiri, joka edistää tiedon jakamista.

Seuraavaksi haastateltavilta kysyttiin, tuleeko heille mieleen paikkoja, joissa ihmiset kokoontuvat jotain tiettyä tarkoitusta varten (esimerkiksi kampaaja, terveyskeskuksen odotushuone ym.) ja joissa he voivat samalla jakaa tietoa keskustelemalla toisten kanssa. Haastateltavat mainitsivat keskimäärin kaksi paikkaa. Kaaviossa 1 esitellään tärkeimmät paikat.

Kaavio1: Paikat, N=29

Vastaajista 17 eli yli puolet piti kirkkoa tärkeänä paikkana. Palveluksen jälkeen ihmiset jäävät keskustelemaan ja nuoret kokoontuvat omina ryhminään. Greenwell Matongon kirjastoa pidettiin myös tärkeänä paikkana, 14 vastaajaa mainitsi sen. Haastateltavista 12 kertoi tapaavansa ystäviä pääasiassa jonkun kotona. Erilaiset tiedotus- ja valistuskokoukset mainitsi neljä vastaajaa. Kategoriassa ”joku muu” mainittiin mm. viihdekeskukset, kansallinen nuorisokeskus, parturiliike, puistot ja mikä tahansa rauhallinen paikka, jossa voi keskustella.

7.6.1 Greenwell Matongon kirjasto kohtaamispaikkana

Oman tutkimukseni mukaan Greenwell Matongon kirjastoa pidettiin tärkeänä paikkana. Noin puolet vastaajista mainitsi kirjaston, kun heiltä tiedusteltiin paikkoja, joissa he tapaavat muita ihmisiä ja joissa samalla jaetaan tietoa. Moni vastaaja sanoi, että kirjastoon on helppo tulla, koska se on lähellä ja ilmaista. Kirjastoon kaivattiin kuitenkin enemmän tilaa ja samassa yhteydessä olevaan monitoimitilaan haluttiin lisää harrastusmahdollisuuksia kuten pelejä ja urheilumahdollisuuksia. Kirjastoa arvostettiin paikkana myös, koska siellä voi tavata ystäviä ja keskustella. Kirjastossa kokoonnutaan, keskustellaan ja jaetaan tietoa. 24-vuotias opiskelija totesi, että kirjastoa olisi mainostettava kaikissa paikallisissa medioissa, koska monet ihmiset eivät tiedä siitä mitään. Sanottiin myös, että kirjasto on tärkeä, koska sitä kautta voi jakaa tietoa muille, sellaisillekin, jotka eivät käy kirjastossa. Haastateltavat totesivat myös, että kirjasto on tärkeä paikka etenkin koulujen loma-aikoina. Myös Mchombun tutkimuksessa nuoret totesivat, että vanhempien huonon lukutaidon vuoksi useat lapset eivät saa kotoa minkäänlaista apua kotitehtävien tekoon. Lisäksi kodit ovat ahtaita ja vailla sähköä. (Mchombu 2007, 21) Kirjasto on siis tärkeä kokoontumispaikka lapsille ja nuorille, joiden kotona ei välttämättä ole edes pöytiä tai tuoleja. (Mchombu 2007, 22) Kirjastoon ja sen yhteydessä olevaan monitoimitilaan toivottiinkin lisää henkilökuntaa antamaan läksyapua koululaisille ja neuvomaan alueen asukkaita heidän ongelmissaan. Lisäksi toivottiin tietokonekursseja. Keskustelijat toivoivat myös luentoja, kokouksia ja opettavaisia videoesityksiä eri aiheista sekä peli- ja urheilumahdollisuuksia. (Mchombu 2007, 40)

Mchombun mukaan monet yhteiskunnan ongelmat, kuten HIV/AIDS, teiniraskaudet ja sukupuolitaudit koskettavat nuoria ihmisiä, mutta heillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa. He tarvitsevat terveyskasvatusta ja myös tietoa omasta kulttuuriperinnöstään länsimaisten vaikutteiden puristuksessa. (Mchombu 2002, 59). On tärkeää, että nuorilla on paikka, missä he voivat opiskella rauhassa, mutta he tarvitsevat myös muunlaista tukea. Tiedotuskampanjat, työpajat ja seminaarit ovat hyödyllisiä tiedon jakamisen tapoja. Näitä kaikkia voi kirjasto ja informaatiokeskus tarjota ja näin edistää tiedon jakamista ympäristössä, joka on tuttu ja turvallinen ja jonne on helppo tulla.

7.6.2 Kirkko kohtaamispaikkana

Kaikkiaan 17 vastaajaa piti kirkkoa hyvänä paikkana⁷. Jotkin vastaajat pitivät kuitenkin tiedonsaannin kannalta rajoituksena sitä, että kirkossa käydään vain yhtenä päivänä viikossa. Moni vastaaja sanoi arvostavansa kirkkoa, koska siellä keskustellaan ja jaetaan tietoa monista asioista, ei vain uskonnosta. Palveluksen jälkeen kokoontuvissa nuorten ryhmissä keskustellaan ja saadaan tietoa mm. terveydenhoitoon liittyvistä asioista ja saadaan AIDS/HIV-valistusta. Haastateltavat sanoivat myös, että kirkossa opitaan, miten tullaan hyväksi ihmiseksi ja keskustellaan siitä, miten pitää käyttäytyä toisia ihmisiä kohtaan. Siellä on aina ystävällisiä ja avuliaita ihmisiä. Kirkossa tavataan ystäviä ja yksi haastateltava sanoikin, että kirkko on ainoa ”nuorisotila”. Haastateltavat korostivat myös sitä, että pastorilta voi kysyä, jos ei ymmärrä jotain asiaa. Pastori on tiedonlähde. Yksi haastateltava totesi, että pastori pystyy auttamaan silloinkin, kun kukaan muu ei pysty. Kirkkoa arvostettiin myös, koska siellä saa myös käytännöllistä tietoa ja sellaisia tilaisuuksia tarvitaan, joissa ihmisille jaetaan tietoa. Kirkossa myös keskustellaan, mistä on luettu ja kerrotaan muille. Siellä myös tiedotetaan tapahtumista ja erilaisista kampanjoista kuten tulevista rokotuskampanjoista.

Fisherin kohtaamispaikkoja käsittelevän tutkimuksen mukaan palvelupaikat ovat työpaikkojen ohella ihmisten tärkeimpiä kohtaamispaikkoja. (Fisher 2005, 13-14) Kirkon merkitystä arkielämän tiedonhankinnassa on tutkinut myös mm. Wooseob Jeong kartoittaessaan Yhdysvalloissa olevien korealaisten vaihto-opiskelijoiden tiedonhankintatapoja. (Jeong 2004) Tutkimukseni mukaan myös kirkko voi olla ”kohtaamispaikka” Se on paikka, jossa ihmiset käyvät jonkin muun syyn kuin tiedonhankinnan vuoksi mutta jossa jaetaan tieto virallisesti ja epävirallisesti ja tietoa virtaa moniin suuntiin. Kirkossa sosiaalinen kanssakäyminen on tärkeä osa toimintaa, ja siellä ihmiset voivat tavata samanhenkisiä ihmisiä. Hyvä, vahvistava ilmapiiri ja luottamuksen rakentaminen ovat kohtaamispaikan piirteitä, ja Greenwell Matongon nuorten mielestä kirkko edustaa näitä piirteitä.

---

⁷Suuri osa namibialaisista on kristittyjä (n.80-90%), ja heistä yli 50% on luterilaisia. Loput 10-20% väestöstä edustaa paikallisia uskontoja. Namibian evankelisluterilaisen kirkon pohjan loivat suomalaiset lähetystyöntekijät, jotka aloittivat lähetystyön 1870-luvulla Ambomaalla maan pohjoisosassa. Historiallisesti pohjoiseen keskittynyt kirkko on vähitellen levinnyt koko maahan. (World council of churches 2009, 4971)

7.6.3 Muut kohtaamispaikat

12 vastaajaa sanoi tapaavansa ystäviään jonkun kotona. Ystävien kanssa keskustellaan, heiltä saa apua ja neuvoja. 14-vuotias haastateltava totesi, että yleensä kun ihmiset keskustelevat, jaetaan myös tietoa. Neljä haastateltavaa piti erilaisia kokouksia tärkeinä paikkoina. Kokousten aiheena voi olla terveystietäminen ja erilaiset kampanjat. Voidaan lainata televisio ja näyttää ohjelmia ja videoita tärkeistä aiheista. 24-vuotias mies sanoi, että tarvitaan kokouksia, joissa tiedotetaan asioista ja kerrotaan erilaisista mahdollisuuksista. Yksi vastaaja totesi, että tiedon jakamisen kannalta voi mikä tahansa kokoontumispaikka olla hyvä, esimerkiksi puisto. Eräs haastateltava kertoi, että hänen ystävällään on parturiliike, jossa tavataan toisia ihmisiä, keskustellaan, jaetaan tietoa ja puhutaan ongelmista.

8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

8.1 Tutkimuskohde

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää Namibian Windhoekissa sijaitsevan Greenwell Matongon alueen nuorten tiedonhankintatapoja ja kohtaamispaikkojen roolia tiedonhankinnassa haastattelemalla 13-26-vuotiaita nuoria, jotka osallistuivat Greenwell Matongon yhteisökirjastossa järjestetyille kaksipäiväiselle tietokonekurssille. Tutkimuksen tuloksia verrattiin professori Kingo Mchombun Greenwell Matongon asukkaiden tiedontarpeita kartoittaneen tutkimuksen tuloksiin. Haastattelemistani 29 nuoresta naispuolisia oli 10 ja miespuolisia 19. Koululaisia tai opiskelijoita oli 16.

8.2 Nuorten tiedontarpeet

Tutkimuksen mukaan nuoret tarvitsivat eniten opiskeluun ja tulevaisuuden suunnitelmiin liittyvää tietoa. Tietoa haluttiin myös työpaikoista, urasuunnittelusta, informaatioteknologiasta ja yhteiskunnasta. Mchombun tutkimuksessa ilmeni, että nuoret kaipasivat myös terveystietämistä ja tietoa ympäristönsuojelusta, tasa-arvosta, perhesuunnittelusta ja äitiydestä. Tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä työpajoja, radiota ja kirjaston kirjoja pidettiin parhaimpina tiedonvälittäjinä. Nuoret naiset kaipasivat myös tietoa, kenen puoleen raiskauksen uhri voi kääntyä ja miten voi selviytyä raiskauksen aiheuttamasta traumasta. Äitiyteen ja perhesuunnitteluun liittyvistä tiedontarpeista

mainittiin rokotuksiin, hygieniaan, alkoholin vaaroihin ja sukupuolitauteihin liittyvä tieto. Parhaimmiksi tiedonvälittäjiksi koettiin terveystyöskentelijät, radio, erilaiset esitteet ja kirjasto. (Mchombu, 2007) Omassa tutkimuksessani tasa-arvokysymys ei tullut esille. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat tulleet tietotekniikan opastuskurssille, joten esimerkiksi sukupuolten välisiä eroja suhtautumisessa tietotekniikkaan ei voinut haastattelujen perusteella tehdä.

8.3 Tiedonlähteet ja kanavat

Tutkimuksessa ilmeni, että Greenwell Matongon kirjasto on nuorille tärkeä tiedonvälittäjä. Kun heiltä kysyttiin tärkeintä tiedonlähdettä tai kanavaa, kirjaston painoarvo oli suurin. Kirjastossa käydään, koska se on lähellä kotia ja sinne on helppo tulla. Opiskelijat käyttävät Greenwell Matongon kirjastoa erityisesti koulujen tai yliopiston loma-aikoina. Mchombun tutkimuksen mukaan nuoret pitävät Greenwell Matongon kirjastoa koulun ohella tärkeimpänä opiskeluun liittyvänä tiedonvälittäjänä. Kirjasto on tärkeä, koska siellä on sähköä, pöytiä ja tuoleja opiskelua varten sekä opiskelumateriaalia ja lukutilaa. Oman tutkimukseni mukaan mahdollisuus käyttää tietokonetta opiskelutehtävien tekemiseen ja Internetin selailuun on tärkeä syy tulla kirjastoon. Muita syitä ovat kirjastossa olevat kirjat ja lehdet sekä kopiointimahdollisuus. Kirjastoon tullaan myös viettämään aikaa. Haastateltavat kokivat kirjaston huonoksi puoleksi tilan ahtauden, joka korostui erityisesti tenttiaikoina.

Vastaajista yli puolet sanoi käyttävänsä Internetiä, koska se on luotettava, ajantasainen ja nopea tiedonlähde. He kuitenkin kokivat, että pääsy Internetiin oli hankalaa. Haastattelujen aikana Greenwell Matongon kirjastossa oli vain kolme tietokonetta, ja Internet-yhteydet toimivat hitaasti. Nuoret tarvitsevat kirjaston tietokoneita opiskelua ja tiedonhankintaa varten, koska heillä ei ole tietokoneita kotona. Kaupungissa on Internet-kahviloita, mutta useilla Katuturan asukkailla ole varaa käydä niissä.

Haastateltavista enemmistö piti myös lehtiä tärkeinä tiedonlähteinä ja useimmat sanoivat lukevansa niitä Greenwell Matongon kirjastossa, koska se on ilmaista. Heidän mukaansa kirjastossa oli liian vähän lehtiä, jolloin vuoroa joutui odottamaan liian kauan. Joskus lehdet myös tulivat myöhässä. Kirjastoon tultiin myös lukemaan kirjoja, mutta niitä oli haastateltavien mielestä liian vähän. Nuoret toivoivat kirjastoon lisää oppikirjoja, mikä tuli ilmi myös Mchombun tutkimuksessa. (Mchombu 2007)

Suurin osa haastateltavista sanoi kuuntelevansa radiota säännöllisesti. Radio oli heille sekä tiedonlähde että ajanviete. Televisiota katsottiin ainakin joskus, mutta sitä ei tiedonlähteenä arvostettu kovin korkealle. Yksi syy tähän on varmaankin se, että useimmilla Katuturan asukkailla ei ole kotona sähköä eikä siis televisiota. Muut ihmiset sen sijaan olivat tärkeitä tiedonlähteitä. Nuoret sanoivat kääntyvänsä perheenjäsenten, sukulaisten, ystävien ja opettajien puoleen tiedontarpeissaan. Tärkein syy suullisten lähteiden käyttöön oli luotettavuus ja tuttuus ja se, että läheiset ihmiset olivat aina käytettävissä. Myös Mchombun tutkimuksessa korostui suullisten lähteiden merkitys. (Mchombu 2007) Nuorten muita tiedonvälittäjiä tai tiedonlähteitä olivat kirkko, poliisilaitos ja yliopiston kampus.

Tutkimuksessa eri tiedonlähteet laitettiin tärkeysjärjestykseen laskemalla niiden painoarvot. Tärkein tiedonlähde olivat muut ihmiset, seuraavaksi tärkeimpiä olivat radio, lehdet ja Internet. Fisherin kohtaamispaikkoja koskeneen laajan amerikkalaisen kyselytutkimuksen mukaan ihmisten tärkeimpiä tiedonlähteitä olivat suulliset lähteet ja Internet. (Fisher 2005, 13-14) Se, että Internet on omassa tutkimuksessani vasta neljännellä sijalla, johtunee nuorten elinympäristöstä, jossa Internetiin pääsy on hyvin rajoitettua.

Tuloksia voisi analysoida myös Williamsonin tiedonhankinnan ympäristöjen näkökulmasta. Williamson jakaa tiedonlähteiden maiseman eri vyöhykkeisiin niin, että tärkeimmät lähteet sijoitetaan lähimmäksi itseä ja vähemmän hyödylliset kauemmas. Ajatuksena on, että ihminen sijoittaa ikään kuin mielessään olevalle ”kartalle” lähteet sen mukaan, kuinka tärkeitä ne hänelle ovat. Tärkeimmät sijoittuvat lähimmäksi itseä ja vähemmän tärkeät kauemmaksi. (Williamson, 1997, tässä Haasio & Savolainen 2004, 122) Sekä Williamson että informaatiokäytäntöjen mallin luonut McKenzie kiinnittävät huomiota sattumanvaraiseen tiedonhankintaan ja tiedonhankinnan esteisiin. (kts. McKenzie, 2003) Greenwell Matongon nuorten tiedonhankintatapoja tutkittaessa tiedonhankinnan esteet nousevat esiin, koska heidän pääsýnsä tiedonlähteille on rajoitettua. Tutkimusta voisi tarkastella myös Chatmanin ”pienestä maailmasta” käsin. Huomionarvoista oli se, että haastattelemani nuoret olivat hyvin tiedonhaluisia ja halusivat tietoa myös oman elinpiirinsä ulkopuolella olevista asioista.

8.4 Kohtaamispaikat

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kaikilla haastattemillani nuorilla oli joku paikka, jossa voi tavata muita ihmisiä ja samalla jakaa tietoa. ”Kohtaamispaikoiksi” (”information grounds”) luonnehdittuja paikkoja olivat mm. Greenwell Matongon kirjasto ja kirkko. Oman tutkimukseni ja Mchombun tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että Greenwell Matongon nuoret pitävät yhteisökirjastoa tärkeänä kohtaamispaikkana. Kirjastossa kokoonnutaan, keskustellaan ja jaetaan tietoa. Sieltä saatua tietoa voidaan myös jakaa eteenpäin niille, jotka eivät siellä käy. Greenwell Matongon kirjastossa luodaan heikkoja sidoksia esimerkiksi silloin, kun joku yhteisön ulkopuolelta tulee antamaan terveysvalistusta tai tietotekniikan opastuskursseja keskukseen.

Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmisillä on tapana hankkia helposti saatavilla olevaa tietoa. (Harris & Dewdney 1994). Paikallisille nuorille kirjasto on turvallinen ja tuttu ympäristö, jossa voi luottaa toisiin ihmisiin. Tällainen ympäristö rakentaa luottamusta ihmisten välille ja edistää siten myös tiedon jakamista. Se tuli esille myös tehdessäni haastattelututkimusta yhteisökirjastossa. Nuoret luottivat kirjaston henkilökuntaan ja suostuivat haastateltavikseni, vaikka olin heille täysin tuntematon henkilö. Tiedon jakaminen voi saada aikaan tiedonhankintaa. Tiedon jakamista voi tapahtua myös sattumanvaraisesti, koska saatua tietoa voidaan sitten välittää muille ihmisille. (Savolainen 2008, 188) Koska afrikkalaisessa kulttuurissa yhteisöllisyys on vahvaa, voi konstruktivistista oppimiskäsitystä eli ajatusta siitä, että ihmiset oppivat parhaiten yhdessä, käyttää hyväksi kehitettäessä kirjastoa kohtaamispaikkana.

Koska kirjastolla on tärkeä merkitys alueen nuorille, sen asemaa kohtaamispaikkana voisi jatkossa tutkia esimerkiksi Karen E. Fisherin ja kumppaneiden tekemän kolmijaon näkökulmasta eli mitä ihmisiin, paikkaan ja tietoon liittyviä erityispiirteitä siinä on. Näitä piirteitä ovat esimerkiksi ihmisten määrä, tuttuus ja erilaiset roolit, paikan ilmapiiri ja tunnelma sekä se, koetaanko sieltä saatu tieto hyödylliseksi. (Fisher 2007)

Internetin merkitys tiedonlähteenä on kasvanut nopeasti 1990-luvulta lähtien. Internet on tiedonhankintakanavan lisäksi myös kommunikointiväline, ja sitä suositaan, koska se on nopea, ajantasainen ja globaali. (Haasio & Savolainen 2004, 134). Karen E. Fisherin (entinen Pettigrew) kohtaamispaikkoja koskevissa tutkimuksissa Internet on osoittautunut yhdeksi tärkeimmistä tiedonlähteistä, ja opiskelijoiden tiedonhankinnan paikkoja koskevassa tutkimuksessa sitä pidettiin myös kohtaamispaikkana. (Fisher 2007) Omassa tutkimuksessani noin puolet haastateltavista sanoi

käyttävänsä Internetiä tiedonlähteenään, mutta koska se useimmilla tuntui liittyvän voimakkaasti tiedonhakuun, sen merkitys kohtaamispaikkana ei tullut ilmi. Tässä on myös lisätutkimuksen aihe.

Fisherin laajan kyselytutkimuksen mukaan ihmisten tärkeimpiä kohtaamispaikkoja työpaikan lisäksi olivat palvontapaikat. (Fisher 2005, 13-14) Omaan tutkimukseeni osallistuneille nuorille myös kirkko oli tärkeä kohtaamispaikka, koska siellä keskusteltiin ja jaettiin tietoa muistakin asioista kuin uskonnosta. Kirkossa kokoontuvissa nuorten ryhmissä saadaan mm. terveysvalistusta ja opastusta elämänhallintaan. Kirkon merkitystä Yhdysvalloissa asuvien korealaisten opiskelijoiden arkielämän tiedonhankinnassa tutkineen Wooseob Jeongin mukaan kirkkoa pidettiin tärkeänä tiedonlähteenä, vaikka sitä kautta oli saatu myös väärää ja harhaanjohtavaa informaatiota. (Jeong 2004, 394) Lisäksi uuden ja kiinnostavan tiedon määrä oli suhteellisen vähäinen. Jeongin mukaan haastateltavat kokivat, että kirkon pastori ja muut ydinhenkilöt valvoivat heidän toimintaansa ja elämäänsä. (Jeong 2004, 395) Tutkiessaan amerikkalaisen Greensboro Carnegie-Negro-kirjaston merkitystä afro-amerikkalaiselle yhteisölle Hersberger ja kumppanit tulivat siihen tulokseen, että afro -amerikkalaiset kirkot vastasivat uskonnollisten tarpeiden lisäksi myös yhteisöjensä maallisiin tarpeisiin, mutta kirkot olivat usein riitaisia ja hajanaisia. Yleistä kirjastoa sen sijaan pidettiin neutraalina instituutiona, ja siitä tulikin usein keskeinen kirkon asemaa täydentävä yhteisön tapaamispaikka. (Hersberger ym. 2007, 81)

8.5 Kohtaamispaikat inhimillisen kehityksen tukijoina

Professori Kingo Mchombu on tutkinut inhimillisen kehityksen (human development) edellytyksiä. Inhimillistä kehitystä seurattaessa otetaan elintason lisäksi huomioon kansalaisten odotettavissa oleva elinaika, lukutaito ja mahdollisuus koulutukseen. Se tarkoittaa myös tiedon virtaamista niin, että tieto ulottuu ruohonjuuritasolle asti. Kaikille kansalaisille, myös naisille, lapsille ja nuorille sekä maaseudun väestölle, on siis turvattava yhtäläiset mahdollisuudet tiedon saantiin. Mchombu toteaa, että tieto on itsetunnon kasvattamisen ja tasa-arvon saavuttamisen väline. Inhimillinen kehitys tarkoittaa myös sitä, että perinne- ja paikallistiedolle annetaan suuri merkitys, jolloin perinteisiä kommunikoinnin muotoja kunnioitetaan sen sijaan, että niitä pidetään kehityksen esteinä. (Mchombu 2002, 24) Tärkeässä roolissa uuden tiedon luomisessa ovat ne yhteisön jäsenet, jotka levittävät uusia ajatuksia ja ideoita muulle yhteisölle. He ovat tiedon portinvartijoita tai mielipidejohtajia. Sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä siinä vaiheessa, kun uutta tietoa levitetään yhteisössä. Mchombun mukaan itseluottamus on uuden tiedon omaksumisessa tärkeää, koska ilman

sitä uusia käytäntöjä tai ajatuksia on vaikea omaksua. Sen vuoksi myös hyvillä roolimalleilla on tärkeä merkitys. (Mchombu 2002, 26- 27)

Mchombu toteaa myös, että yhteisön kehityksen prosessi tuottaa itsessään paljon yhteisössä tarvittavaa tietosisältöä. Hän ottaa esimerkiksi tilanteen, jossa jotkut yhteisön jäsenet keskustelevat HIV:n ja AIDSin vaikutuksista kaikkiin yhteisön jäseniin. Keskustelu saattaa herättää uusia tiedontarpeita, koska tartunnasta halutaan oikeaa tietoa ennakkoluulojen ja huhujen vähentämiseksi. Kun uutta tietoa on saatu, voidaan aloittaa taistelu tartunnan leviämistä vastaan. Kun huomataan, että taloudellinen ahdinko ajaa nuoria naisia prostituution, syntyy tarve saada tietoa vaihtoehtoisista tavoista saada taloudellista turvaa. (Mchombu 2002, 38)

Mchombun mukaan yhteisökeskukset voivat olla paikkoja, joissa voidaan toteuttaa erilaisia yhteisön kehittämiseen tähtäviä projekteja. Hänen mukaansa yleiset kirjastot ovat perinteisesti tuottaneet ulkoista tietoa passiivisille kuluttajille, sen vuoksi keskustusten kehittäminen palvelemaan yhteisöjä niiden omista tarpeista lähtien on ensiarvoisen tärkeää. Mchombu tähdentää myös, että erilaisten ryhmien tiedonhankintatavat ovat erilaisia, ja keskustusten työntekijöiden on tiedostettava se. (Mchombu, 2002, 53) Hänen mukaansa nuoret ovat monen yhteisön kehittämiseen liittyvän haasteen keskiössä, mutta heillä ei ole juurikaan vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi Mchombun mukaan afrikkalaiset nuoret ovat vieraantuneita omasta kulttuuristaan, mikä on kaupungistumisen ja länsimaisen kulttuurin ja massamedian vaikutusta. Hän toteaa, että nuoret tarvitsevat paljon tietoa elämänhallintaan, erityisesti seksuaalikasvatukseen liittyvissä asioissa. Vain siten he voivat välttyä teiniraskauksilta ja sukupuolitaudeilta. Nuorille on Mchombun mielestä annettava tietoa heidän omasta kulttuuriperinnöstään mm. kansantarinoiden ja runouden kautta. Nuoret tarvitsevat myös opiskeluun liittyvää materiaalia ja hiljaisia paikkoja opiskelua varten. (Mchombu, 2002, 58)

8.6 Yhteisökirjasto opiskelun tukijana

Niskalan mukaan Namibiassa erityisesti keskiasteen opiskelijat kärsivät oppikirjojen ja tietokoneiden puutteesta. Oppikirjat on tilattava Windhoekista tai itse oppilaitoksesta ja ne ovat kalliita ihmisten tulotasoon nähden. Pääsy verkkoon ja sähköisten lähteiden äärelle on myös koettu tärkeäksi senkin vuoksi, että monille etäopiskelu on ainoa mahdollisuus pätevoityä ammattiin tai saada tutkinto. (Niskala 2008, 10-11) Yhteisökirjasto on tärkeä paikka koululaisille ja opiskelijoille, koska siellä on sähköä, pöytiä, tuoleja ja tilaa. Kuitenkin opiskelijoiden suuri määrä asettaa myös haasteita kirjastolaitokselle, koska Namibiassa, kuten muuallakin maailmassa, yleisen kirjaston

tehtävä on palvella kaikkia väestöryhmiä tasapuolisesti. Sen tehtävä ei voi olla oppikirjojen – varsinkaan yliopistotasoisten – hankkiminen. (Niskala 2008, 15)

8.7 Lopuksi

Namibiassa, kuten muissakin Afrikan maissa suullisen kulttuurin merkitys on perinteisesti ollut voimakas verrattuna lukemiskulttuuriin. (Niskala 2008, 5) Mchombun mielestä suullisen kulttuurin valta-asemaa voi pitää myös mahdollisuutena räätälöityihin palveluihin sen sijaan, että sitä pidetään ylitsepääsemättömänä ongelmana. (Mchombu 2007, 11) Mchombun tutkimukseen osallistuneet sanoivat köyhien ihmisten olevan voimattomia muuttamaan omaa tilannettaan. Kuitenkin avuttomuuden tunne väheni, kun ryhmät alkoivat keskustella siitä, mitä he muuttaisivat, jos heillä olisi valtaa. (Mchombu 2007, 17-18). Mchombun mukaan yhteisön voimaantuminen voi tapahtua vain, jos sen jäsenten ilmaisemat tiedontarpeet otetaan huomioon. (Mchombu 2007, 10) Monissa Afrikan maissa yleiset kirjastot ovat perinteisesti olleet etuoikeutettuja ihmisiä varten. On sanottu, että kirjaston merkitys kehitykselle ja koulutukselle voi olla tärkeä vain, jos se pystyy tuottamaan palveluja kaikille potentiaalisille käyttäjäryhmille. (Gericke 1997, 1) Kehittämällä Greenwell Matongon yhteisökirjastoa kohtaamispaikkana ja vahvistamalla sen suhteita alueen muihin kohtaamispaikkoihin voidaan kehittää sosiaalisia tiloja, jotka tukevat tiedon virtaamista ja ihmisten välistä kanssakäymistä.

Lähteet:

Achieving the Millennium Development Goals. (2008) Recommendations of the MDG Africa steering group/ website development UN Web Services Section. Viitattu 20.10.2009

<http://www.un.org/millenniumgoals/index.shtml>

Alasuutari, P. (1999) Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Ascroft, L., Watts, C. (2004). The Digital Divide. Teoksessa Kesselman M.A., Weintraub. I. Global Librarianship. New York: Marcel Dekker.

Chatman, E.A. (1999). A theory of life in the round. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 50(3), 207-217.

Chatman, E. A. (1992). The Information World of Retired Women. New York, NY: Greenwood Press

Fisher, K. E., Naumer, C., ym. (2005). Something old, something new: Preliminary findings from an exploratory study of people's information habits and information grounds. *Information Research*, Vol 10 , No. 2

Fisher, K., Landry, C., Naumer, C. (2007) Social spaces, casual interactions, meaningful exchanges: 'Information ground' characteristics based on the college student experience. *Information Research*, Vol.12, No 2.

Gashaw, K. (2004). The Information needs of end-users of Sub-Saharan Africa in the digital information environment. *The International Information & Library review*. Vol 36, issue 3.

Gebremichael, M. (2006). Bridging the gap in Sub-Saharan Africa: A holistic look at information poverty and the region's digital divide. *Government Information Quarterly*. Vol 23, issue 2.

Gericke, M. (1997). Serving the Unserved in the year 2000. 63rd IFLA general Conference – Conference Programme and Proceedings – August 31 – September 5, 1997.

Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *The American Journal of Sociology*, Vol. 78, No. 6

Harris, R & Dewdney, P. (1999). *Barriers to Information: How Formal systems Fail Battered Women*. Westport, Connecticut: Greenwood Press

Jeong, W. (2004) Unbreakable bond: Information-seeking behaviour of Korean graduate students in the United States. *Library&Information Science Research*, No6

Hersberger, J.A., Sua, L., Murray, A.L.(2007). The Fruit of the Community: The Greensboro Carnegie Negro Library, 1904-1964. Teoksessa Buschman J.E.& Leckie, G.J. (ed.). *The Library as Place*. Westport: Libraries Unlimited.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (1997). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä Oy

Jeong, W. (2004). Unbreakable ethnic bonds: Information-seeking behavior of Korean graduate students in the United States. *Library & Information Science Researc* 26, 384-400

Mchombu, K. (2002) *Sharing Knowledge for Community Development and Transformation: A Handbook*. Oxfam Canada

Mchombu, K. (2007) *The Information needs for Poverty Eradication in the context of the MDGs at Greenwell Matongo in Katutura, Windhoek. Research findings and conclusions of a study of the City of Windhoek/ Finnish Project*

McKenzie.P. (2003). A model of information practices in accounts of everyday-life information seeking. *Journal of Documentation*, Vol. 59, No. 1.

Niskala, R. (2008) *The Need and Use of Community Library Services in Namibia*. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. Informaatiotiedekunta. Informaatiotutkimuksen laitos

North-South Local Authority Co-Operation Programme 2008-2010. Community Library Component, Report 2008. Viitattu 24.10.2009
http://www.vantaa.fi/en/i_listasivu.asp?path=110;10817;76481&voucher=6C7D2028-7644-4B74-889A-A5BAB5E1D4F0

Pettigrew, K. (1999). Waiting for chiropody: contextual results from an ethnographic study of the information behavior among the attendees at community clinics. *Information Processing & Management*, 35.

Rauste-Von Wright, M. ja J. (2003). Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY

Report of the activities at Greenwell Matongo community library (2009). Ministry of education/ Directorate Namibia library and archive service. Private Bag 13186 Windhoek

Savolainen, R.(1993). Elämäntapa, elämänhallinta ja tiedonhankinta: Arkielämän ei-ammattillisen tiedon hankinnan tutkimuksen viitekehyksen hahmottelua. Tampere: Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tutkimuksia 39.

Savolainen, R. (2008). Everyday Information Practices: A Social Phenomenological Perspective. Lanham, Maryland: Scarecrow Press, Inc.

Savolainen, R. (1995). Everyday life information seeking: approaching information seeking in the context of “way of life”. *Library and Information Science Research*, Vol. 17, No. 3

Savolainen, R. (1999). Tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Teoksessa Tiedon tie; Johdatus informaatiotutkimukseen. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Säljö, Roger (2004). Oppimiskäytännöt: Sosiokulttuurinen näkökulma. Helsinki: WSOY.

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. (2002). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö tammi

Tuominen, K., & Savolainen, R. (1997). A social constructionist approach to the study of information use as discursive action. In P. Vakkari, R. Savolainen, & B. Dervin (Eds.), *Information seeking in context: proceedings of an international conference on research in information needs, seeking and use in different contexts, 14-16 August, 1996, Tampere, Finland* (pp.81-96). London: Graham Taylor

Rauste-Von Wright (2003). *Oppiminen ja koulutus*. Helsinki: WSOY

Vakkari, P. (1999). *Tiedonhankinnan tukeminen ja informaatiotutkimus*. Teoksessa *Tiedon tie: Johdatus informaatiotutkimukseen*.

World council of churches. (2009). Viitattu 19.10.2009
<http://www.elcin.org.na>

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko vaihtoehtoiseen

Survey

Male

Female

Age _____

1, Where or to whom do you mostly turn when you need to find something out?

1. Someone with whom you have a strong relationship or are close with (specify)
2. Someone with whom you don't have a close relationship (specify)
3. Radio, flyer, newspaper, television, phonebook
4. Organization: public library, school, community center, etc.
5. Computer or the Internet
6. workplace
7. Other (specify)

2. Why do you usually use this source?

1. Gives reliable information or is an expert/ authority in the topic
2. Knows me and understands my needs
3. Provides emotional support
4. Quick to contact/ access
5. Easy to use or communicate with
6. Convenient, inexpensive, close
7. Can communicate face-to-face or by phone

3. What do you usually learn from this source?

4. What are the drawbacks of using this source?

1. Information is not always reliable or source is not an expert/ authoritative
2. Doesn't know me well or understand my needs
3. Does not provide emotional support
4. Is not quick to contact/ access
5. Difficult to use or communicate with
6. Inconvenient, expensive
7. Cannot communicate face- to face or by phone
8. No anonymity
9. Biased, not neutral
10. I get distracted or lost while on the Internet
11. Other (specify)

5. People go to certain places to a particular reason, to get a haircut, to worship, etc. and end up sharing information. Does such a place come to mind for you. What is it?

6. What makes this a good place for obtaining information, either accidentally or on purpose?

7. What kind of information you might pick up there?

8. For you personally, what kind of information would help you most right now?